

Materiaalit ovat ministeriöiden 15.11.2013 mennessä Hetemäen valmisteluryhmälle toimittamia valmistelun tausta-aineistoja.

Sen jälkeen tapahtunut valmistelu on muuttanut tausta-aineiston lähtökohtia, ja siitä syystä on huomioitava, että osa materiaalista on jo vanhentunutta.

Lisätietoja ajantasaisesta valmistelutilanteesta antavat ministeriöiden valmistelusta vastaavat virkamiehet.

LIITE 7

**MINISTERIÖIDEN 15.11.2013 TOIMITTAMAT ESITYKSET
OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANOKSI**

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.1* Eläkejärjestelmän uudistus (STM)

Toteutetaan eläkejärjestelmän uudistus työurasopimuksen mukaisesti työmarkkinakeskusjärjestöjen neuvotteleman ehdotuksen pohjalta niin, että ikääntyneiden työllisyysaste ja keskimääräinen eläkkeelle-siirtymisikä (nykyisin n. 60,9 vuotta) nousevat. Sopimuksen tavoite on kunnianhimoinen. Sen mukaisesti keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nostetaan vähintään 62,4 vuoteen 2025 mennessä. (VM, STM)

Esityksen substanssiydin:

Työurasopimuksen, kehyspäästösten sekä Työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaan työurien pidentäminen on keskeinen toimenpide yhteiskunnan taloudellisen kestävyysvahvistamisessa. Tähän tavoitteen saavuttaminen edellyttää työeläkejärjestelmän kokonaisvaltaista läpikäyntiä. Uudistuksen yhteydessä tarkastellaan eläkejärjestelmän kaikki elementit ja arvioidaan niiden muutostarpeet. Työ kattaa laajasti maksut, etuudet, karttumat sekä niiden vaikutukset työuriin.

Asiasta on valmistunut vuoden 2013 aikana useita pohjaselvityksiä sekä Jukka Pekkarisen asiantuntijaryhmän raportti. Näiden pohjalta työmarkkinajärjestöt aloittavat sopimusneuvottelut, joiden tulee valmistua vuoden 2014 syksyyn mennessä. Neuvottelujen pohjalta lainsäädäntöuudistukset valmistellaan kolmikannassa sosiaali- ja terveysministeriössä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: Työeläkemaksun suuruudella on välillinen vaikutus budjettiin julkisten eläkkeiden ja maatalousyrittäjien, yrittäjien ja merimieseläkkeiden kautta. Työeläkemaksun nousu vähentää valtion osuutta Myel- ja Yel-menoissa yhteensä 15 milj€ aiemmin budjetoituun nähdyn vuoden 2014 osalta (täydentävä talousarvioesitys).
- kestävyysvaikutus: Tavoitteen saavuttaminen vähentää kestävyysvajetta noin 1 %-yksiköllä.

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

Syventävä liitemuistio: Asiantuntijaryhmän raportti: Suomen eläkejärjestelmän sopeutuminen elinajan pidentymiseen.

1.2* Ikääntyneiden työllistyminen (TEM)

1. Esityksen substanssiydin

A. Voimassa oleva lainsäädäntö:

- Ikääntyneiden työntekijöiden ja työnhakijoiden asemaan vaikuttava **voimassa oleva** työ-, työturvallisuus- ja työterveyshuoltolainsäädäntö ovat ajan tasalla.
- Taustamuistiossa on laaja selvitys siitä, voidaanko *työvoiman vähentämisjärjestystä* koskevalla sääntelyllä parantaa ikääntyneiden asemaa kollektiivissa irtisanomisissa. Työryhmä katsoi, että Ruotsin lainsäädännössä omaksutun kaltainen järjestelmän aiheuttaisi monia ongelmia sekä työmarkkinoilla että lainsäädännössä eikä siten pitänyt sellaista järjestelmää tarkoituksenmukaisena.

Eduskunnan käsittelyssä oleva lainsäädäntö

- Ammatillisen osaamisen kehittämistä koskeva lakipaketti; *yhteistoimintalakien henkilöstö- ja koulutussuunnitelmia* koskevissa muutoksissa otettu huomioon ikääntyneiden sekä työttömyys- ja työkyvyttömyysuhan alaisten tarpeet. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2014 ja niiden täytäntöönpanoon (markkinointiin) hyvän henkilöstöpolitiikan perustana on panostettava (sisältäen osaamisen kehittämiseen varatun taloudellisen kannusteen täysimääräisen käytön).
- *Työttömyysturvalain muutos*, joka koskee työnantajan omavastuun suuruutta irtisanottaessa ikääntyneitä työntekijöitä. Muutokset voimaan 1.1.2014.

Tulossa oleva lainsäädäntö

- *Yhdenvertaisuuslain* kokonaisuudistus (joulukuu 2013) Esityksessä tullaan kiinnittämään erityistä huomiota *ikä*n kiellettyinä syrjintäperusteina ja toisaalta ikään perustuvaan erilaiseen kohteluun oikeuttamisperusteina (työllisyys- ja työmarkkinoita koskeva peruste), jotta ikääntyneille suunnattavat erityistoimet olisivat mahdollisia yhdenvertaisuuden näkökulmasta.
- *Pitkäaikaistyöttömien, osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien* työllistymisedellytysten parantamista jatketaan omien hankkeidensa puitteissa.
--> **Muilta osin palvelussuhdelainsäädännössä ei näytä olevan sellaisia muutostarpeita, jotka olisi tarpeen toteuttaa ennen eläkeratkaisuja.**

B. Voimassa olevien ja uusien säännösten **toimeenpanoon** on kiinnitettävä erityistä huomiota ikääntyneiden aseman parantamiseksi.

- *Työterveyshuollon ja työnantajan välistä yhteistyötä* tulee parantaa ja valtioneuvoston asetuksen 708/2013 tarjoamia välineitä käyttää ikääntyneiden työssä jaksamisen edistämiseksi. *Työterveyshuoltopalvelujen saatavuuteen*, erityisesti pienissä yrityksissä on jatkossa kiinnitettävä huomiota esimerkiksi PIRA-mallin mukaisesti.
- Pidemmällä aikavälillä toteutuva Ikääntyvien aseman parantaminen edellyttää pitkäjänteistä, kaikkiin ikäluokkiin kohdistuvia toimia. Keskusjärjestöjen laatima **työkaarimalli**¹ vastaa hyvin näihin tarpeisiin ja sitä samoin kuin **Työelämä 2020 –hanketta** on vietävä eteenpäin mahdollisimman monen työpaikan tavoittamiseksi.
- **Äkillisiin rakennemuutoksiin** liittyvissä joukkoi-rtisanomisissa ikääntyneille on tarjottava erityistoimia uuden urapolun suunnittelussa ja etsimisessä. Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluilla voidaan vai-

¹ Työkaarimalli on ikäohjelma, jossa otetaan huomioon kaikki (eri-ikäiset) työntekijät ja heidän työkaarensa eri vaiheisiin liittyvät tarpeet. Tavoitteena on tuottava yritys ja hyvinvoiva koko henkilöstö. Työkaarimalli tarjoaa tietoa, josta ammentamalla työpaikat voivat rakentaa omiin tarpeisiinsa omat kehityspolunsa. Mallissa kiinnitetään huomiota mm. ikäjohtamiseen, keinoihin, joilla voidaan sovittaa yhteen työpaikan ja työntekijöiden tarpeita työn hallinnan, työaikajärjestelyiden, työn muokkaamisen ja terveystarkastusohjelmien avulla.

kuttaa ikääntyneiden koulutukseen hakeutumiseen. Työuran aikainen osaamisesta ja työkyvystä huolehtiminen on tehokkain tapa huolehtia uudelleen työllistymisen edellytyksistä.

Uutta työ-, sosiaaliturva- ja koulutuslainsäädäntöä valmisteltaessa ja voimassa olevaa muutettaessa on tarpeen arvioida työllisyysvaikutukset yleisesti ja erityisesti vaikutukset eri-ikäisten asemaan työmarkkinoilla.

2. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia valtion budjettiin. Edellä esitetyillä toimilla voi toteutuessaan olla suuri vaikutus työurien pidentämiseen ja yhdessä myöhemmin toteutettavan eläkeratkaisun kanssa merkittävä vaikutus julkisen talouden kestävyYTEEN.

3. Lopputuote

Ikääntyneiden työntekijöiden aseman parantaminen käyttämällä hyväksi voimassa olevaa lainsäädäntöä, työehtosopimusmääräyksiä ja työelämän laatuhankeiden tuloksia .

Ikääntyneiden aseman parantamiseen liittyvää lainsäädäntöä katsotaan kokonaisuutena alkavissa eläkeneuvotte-
luissa.

4. Syventävä liitemuistio

Muistio: Ikääntyneiden työllisyyden parantaminen

1.3 Alkoholin kulutuksen ja haittojen vähentäminen (STM)

Laaditaan kokonaisvaltainen toimenpideohjelma ja tehdään tarvittavat muutokset lainsäädäntöön alkoholin kulutuksen ja siitä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi tilanteessa, jossa matkustajatuonti rajoittaa mahdollisuuksia käyttää verotusta kulutuksen ohjaukseen. (STM, VM)

Esityksen substanssiydin:

Alkoholilaki ja raittiustyölaki uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti. Lainsäädäntömuutosten ensisijainen tavoite on vähentää alkoholin kulutusta ja alkoholin aiheuttamia haittoja merkittävästi kaikissa väestöryhmissä.

Vuodelta 2003 peräisin oleva Alkoholiohjelma uusitaan koordinoimaan uuden alkoholilainsäädännön, kuntien ehkäisevän päihdetyön ja hoidon sekä ohjelman muiden kumppaneiden toimia.

Hallitus linjaa tavoitteen: Alkoholin kulutus alennetaan alle kahdeksaan litraan 100 % alkoholia asukasta kohti vuoteen 2025 mennessä. Ensimmäinen välitarkastelu toteutetaan vuonna 2020. Alkoholilakiin valmistellaan tämän jälkeen mm. vähittäismyyntiaikojen ja järjestyslain muutokset, joilla vähennetään kulutusta ja suunnataan sitä enemmän työllistävään ja valvottuun ravintolaympäristöön, sekä anniskelun jatkoaikojen muutokset, joilla on positiivisia vaikutuksia työmarkkinoilla ja taajamien järjestyksenvalvonnassa. Samalla vähennetään erityisesti ravintola-alan hallinnollista taakkaa.

Alkoholimainonnan rajoituksia ja alkoholiverojen korotuksia koskevat HE:t ovat eduskunnan käsiteltävinä. Valmisteverotuslain muutoksilla, tiedotuksella ja viranomaisvalvonnalla puututaan voimakkaasti matkustajatuonnin ylilyönteihin ja lieveilmiöihin.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: Alkoholiveronkorotukset ja matkustajatuontia hillitsevät toimenpiteet vähentävät alkoholin kulutusta jo vuonna 2014 ja lisäävät verotuloja 63 M€. Alkoholi- ja muun lainsäädännön muutokset vähentävät valtion ja kuntien välittömiä hoito- ym. kustannuksia vuoteen 2020 mennessä noin 150 - 200 miljoonaa euroa.
- kestävyysvaikutus: Esimerkiksi työikäisten sairastavuuden ja ennen aikaisten kuolemien vuoksi menetetyn työpanoksen välillisten kustannusten säästöksi voidaan arvioida satoja miljoonia euroja.

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

HE:t annetaan vuonna 2014 ja ne tulevat voimaan siirtymäajoin 2015-2016.

Alkoholiohjelma uusitaan alkuvuonna 2014.

Syventävä liitemuistio: Alkoholilain uudistuksen tavoitteiden asettaminen (toimenpide 1.3) Muistio 13.11.2013

1.4a. Esiopetus (OKM)

Muutetaan esiopetus velvoittavaksi

Esiityksen substanssiryhmä

Lasten tasa-arvoisten oppimisvalmiuksien parantamiseksi peruskouluun siirryttäessä muutetaan esiopetus velvoittavaksi. Uudistuksen jälkeen oppivelvollisuus alkaisi 6-vuotiaana alkavalla esiopetuksella.

Kaikilla lapsilla on ollut oikeus esiopetukseen 1.8.2001 alkaen. Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Noin kaksi prosenttia kuusivuotiaista on esiopetuksen ulkopuolella (2012). Vaikka esiopetuksen osallistumisaste on jo nyt korkea, vasta säännöllinen ja päivittäinen osallistuminen laadukkaaseen esiopetukseen takaa parhaat mahdollisuudet oppimiselle ja kehitymiselle. Esiopetus takaa hyvän perustan koulun aloittamiselle ja lapsen myöhemmälle elämälle. Varhainen tuki oppimisvaikeuksiin on kustannustehokasta ja sen vaikutukset näkyvät myöhemmin perusopetuksessa.

Arvio taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Esiopetus rahoitetaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuslain mukaisesti ja uudistuksella ei ole merkittävää valtion tai kuntien talouden kustannuksia lisäävää vaikutusta.

Kestävyysvaikutukset: Koko ikäluokan kattavalla esiopetuksella edistetään koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäistään syrjäytymistä.

Loppuote

HE annetaan budjettilakina 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.4b. Nuorisotakuu (OKM)

Tehostetaan nuorisotakuun toimeenpanoa niin, että nykyistä suurempi osuus peruskoulun päättävistä nuorista suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon ja sijoittuu nopeasti työhön

Esityksen substanssiydin

Tehostetaan nuorisotakuun toimeenpanoa joustavoittamalla ammatillisen koulutuksen opintopolkuja ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää, rahoitus- ja säätelyjärjestelmää sekä opiskelijavalintaa ja työpajatoimintaa kehittämällä.

- Toteutetaan oppivelvollisuuden pidentäminen vuodella.
- Joustavoitetaan ammatillisen koulutuksen opintopolkuja siten, että koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa voidaan ottaa huomioon työelämän, yhteiskunnan ja opiskelijan yksilölliset tarpeet nykyistä merkittävästi laajemmin ja monipuolisemmin.
- Kehitetään toisen asteen opiskelijavalintaa tukemaan toisen asteen opintojen nopeaa aloittamista.
- Varmistetaan perusopetuksen päättäneiden sujuva siirtyminen toisen asteen koulutukseen oppilaan tarpeista lähtevien oppilaanohjauksen ja oppilashuollon sekä tarpeen mukaan muiden palveluiden avulla. Palvelut tuotetaan yhdessä eri hallinnonalojen (OKM, STM, TEM) ja toimijoiden (mm. opinto-ohjaus, opiskeluhuolto, työhallinnon sekä kuntien nuorisotyön ja sosiaali- ja terveystoimen palvelut) kesken ja pääsääntöisesti olemassa olevien resurssien ja palvelujärjestelmien puitteissa, mutta uudella tavalla organisoiden ja yhteistyötä tiivistäen. Lisäksi varmistetaan palvelupolkujen jatkuvuus siirryttäessä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Ilman koulutuspaikkaa oleville tai koulutuksen keskeyttäneille nuorille tarjotaan matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluja (ns. ohjaamomallin periaatteella), ja erityisen vaikeassa asemassa oleville nuorille tehostettua tukea ja toiminnallista kuntoutusta. Myös nämä palvelut tuotettaisiin pääasiallisesti olemassa olevien resurssien puitteissa monialaista yhteistyötä ja yksilöllistä räätälöintiä tehostaen. Toimintamalleja kehitettäisiin ja toteutettaisiin kokeiluna ESR-määrärahoihin.
- Kehitetään toisen asteen koulutuksen rahoitusta tukemaan toisen asteen opintojen nopeaa aloittamista sekä koko ikäluokan opintojen loppuun saattamista.
- Nuorten työpajatoiminta otetaan entistä laajemmin nuorille tekemällä oppimisen ja tuetun oppisopimuksen oppimisympäristöksi yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja työnantajien kanssa.
- Nuorten työpajatoiminnassa otetaan koko maassa käyttöön työ- ja toimintakyvyn arvioinnin VAT-malli (valmennuksen arvioinnin tukijärjestelmä).

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Ammatillisen koulutuksen kehittämisen toimenpiteillä ei ole merkittävää kustannuksia lisäävää vaikutusta. Nuorten työpajatoiminnassa kehitettyjen käytänteiden ja toimintakyvyn arviointimallin käyttöönotto edellyttää henkilöstökoulutusta yhteensä 3,54 miljoonaa euroa kolmen vuoden aikana (1,18 milj. euroa vuodessa).

Kestävyysvaikutukset: Toimenpiteet pidentävät työuria ja ehkäisevät syrjäytymistä, ehkäisevät koulutuksen keskeyttämistä, parantavat koulutuksen läpäisyä ja varmistavat, että tutkinnon suorittajien osaaminen vastaa työelämän muuttuvia tarpeita. VAT-mallin käyttö säästää julkisia menoja.

Loppuote

Ammatillisen koulutuksen kehittämisen osalta aikataulut esitetty kohdassa 1.5.

1.4c. Oppivelvollisuusikä (OKM)

Nostetaan oppivelvollisuusikä 17 vuoteen

Esityksen substanssiydin

Pidennetään yleistä oppivelvollisuutta siten, että oppivelvollisuus päättyy kun perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta on kulunut vuosi tai sen alkamisesta 11 vuotta tai henkilö on suorittanut toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuuden viimeinen vuosi suoritetaan ensisijaisesti toisen asteen tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa myös oppisopimuksena. Toissijaisesti oppivelvollisuus suoritetaan koulutuksessa, jolla parannetaan edellytyksiä aloittaa toisen asteen opinnot, eli maahanmuuttajien lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ammatilliseen koulutukseen valmistavassa tai valmentavassa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Lisäksi oppivelvollisuus voidaan suorittaa työpajassa, kuntoutuksessa tai vaikeimmin vammaisten opiskelijoiden työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa.

Oppivelvollisuuden pidentäminen tuottaa velvollisuuden piirissä oleville subjektiivisen oikeuden päästä oppivelvollisuuden piirissä olevaan koulutukseen. Perusopetuksen jälkeinen opiskelijavalinta järjestetään niin, että jokaiselle oppivelvolliselle voidaan osoittaa paikka oppivelvollisuuden piirissä olevassa koulutuksessa. Oppimateriaalit ovat oppivelvollisuuden piirissä oleville nuorille maksuttomia oppivelvollisuuden piirissä olevassa koulutuksessa. Uudistus toimeenpannaan uudistamalla oppivelvollisuuden suorittamistapoina olevaa koulutusta ja sen rahoitusta, ohjausta ja opiskelijavalintaa koskevia säädöksiä.

Nuorten työpajatoiminnan non-formaalia oppimisympäristöä hyödynnetään soveltuvin osin työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa ja oppisopimuskoulutuksessa. Toiminnan informaatio-ohjaus voidaan aloittaa ennakoivasti ennen uuden säädöksen voimaan tuloa.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Oppivelvollisuuden pidentämisen toimenpiteellä on taloudellisia vaikutuksia, joten se olisi käsiteltävä peruspalveluohjelmaa laadittaessa. Kustannukset ovat kehyskaudella arviolta 15 milj. euroa/vuosi. Kustannusten jakautuminen eri vuosille riippuu toteutustavasta. Kustannukset muodostuvat maksuttomasta oppimateriaalista, matkakustannuksista sekä opintojen ohjauksesta. Toimenpide säästää julkisia menoja pitkällä aikavälillä.

Kestävyysvaikutukset: Toimenpide pidentää työuria merkittävästi. Lisäksi se ehkäisee syrjäytymistä.

Lopputuote

HE annetaan budjettilakina 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.5a Ammatillinen koulutus (OKM)

Uudistetaan ammatillisen koulutuksen tarjonta ml. opiskelijavalinta tavalla, joka ottaa nykyistä joustavammin huomioon ammatillisen koulutuksen kysyntään kohdistuvat vaatimukset

Esityksen substanssiydin

Toimenpide toteutetaan ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää ja rahoitusjärjestelmää sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavia koulutuksia, opiskelijavalintoja, ammatillisen koulutuksen järjestäjärakennetta ja järjestämislupia uudistamalla.

- Ammatillista tutkintojärjestelmää uudistetaan siten, että tutkinnot perustuvat nykyistä vahvemmin työelämän ja yhteiskunnan osaamistarpeisiin. Tutkintojen osaamistavoitteet ja ammattitaitovaatimukset määritellään osaamisena, ja ammatilliset tutkinnon osat muodostuvat työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksista.
- Uudistetaan perusopetuksen jälkeisiä, ammatilliseen peruskoulutukseen tarvittavia opiskeluvalmiuksia tuottavia koulutuksia yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Koulutuskokonaisuus suunnitellaan ensisijaisesti perusopetuksen päättäneille nuorille, joilla ei ole edellytyksiä siirtyä suoraan toisen asteen koulutukseen. Koulutus järjestetään niin, että opiskelija voi joustavasti siirtyä tutkintotavoitteeseen koulutukseen. Valmistavaan koulutukseen sisältyy tutkintoon kuuluvia opintoja.
- Ammatillisen koulutuksen (perus- ja lisäkoulutus) rahoitus- ja sääntelyjärjestelmää kehitetään kokonaisuutena tukien elinikäiselle oppimiselle, oppivelvollisuuden pidentämiselle, nuorisotakuun toteuttamiselle ja koko ikäluokan kouluttamistavoitteelle sekä koulutusjärjestelmän laadulle, tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavien tavoitteiden saavuttamista sekä mahdollistaen joustavien koulutuspolkujen rakentamisen mm. yhdistämällä oppilaitosmuotoista ja oppisopimusmuotoista koulutusta sekä tutkintojen suorittamisen osa kerrallaan.
- Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintaa on uudistettu siten, että perusopetuksen päättäneet ja vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat saavat etua toisen asteen opiskelijavalinnassa. Opiskelijavalinnassa kootaan yhteen toisen asteen haku toisen asteen tutkintoon johtavaan koulutukseen sekä valmistaviin ja valmentaviin koulutuksiin.
- Toisen asteen tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalintojen uudistamista jatketaan varmistamalla opiskelupaikka kaikille perusopetuksen päättäneille, joilla on valmiudet aloittaa tutkintotavoitteiset opinnot, tai toissijaisesti tutkintotavoitteeseen koulutukseen valmistavissa koulutuksissa, joista voi siirtyä toisen asteen tutkintoon johtavaan koulutukseen. Lisäksi kehitetään ja yhtenäistetään ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintaan liittyviä pääsy- ja soveltuvuuskokeita sekä otetaan käyttöön valtakunnalliset kokeet kielitaidon testauksessa ja oppimisvalmiuksien mittaamisessa.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Toimenpiteet on pääosin mahdollista toteuttaa nykyisen määrärahakehyksen puitteissa. Kaikilta osin kustannukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Kestävyysvaikutukset: Toimenpiteet tehostavat koulutukseen kohdennettujen voimavarojen käyttöä. Toimet lyhentävät opiskeluajoja ja pidentävät työuria.

Loppuote

Tutkintojärjestelmää koskevat uudistukset otetaan käyttöön 1.8.2015. HE annetaan keväällä 2014. Ehdotukset rahoitusjärjestelmästä valmistuvat keväällä 2014. HE annetaan 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 2015. Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettely otetaan käyttöön kesällä 2014. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen yhtenäinen kokonaisuus otetaan käyttöön 1.8.2015, HE annetaan syksyllä 2014. Ammatillisen koulutuksen järjestäjaverkon rakenteellinen kehittäminen jatkuu, toimenpideohjelma on tarkoitus käynnistää vuonna 2014 ja koulutuksen järjestämisluvat uudistaa 1.1.2017 lukien.

1.5b Ammatillinen koulutus (OKM)

Tiivistetään yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä sekä niiden yhteistyötä yliopistojen ja AMK:ien kanssa

Esityksen substanssiydin

Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön tiivistäminen ja opintopolkujen joustavoittaminen toteutetaan lukiokoulutuksen tavoitteiden ja tuntijaon sekä ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän ja rahoitusjärjestelmän uudistamisen kautta. Toisen asteen koulutuksen tulee mahdollistaa joustavampien opintopolkujen rakentaminen myös muiden koulutusmuotojen opetustarjontaa hyödyntäen. Esimerkiksi lukiokoulutukseen voidaan sisällyttää ammatillisia tai korkeakouluopintoja. Uudistuksessa lisätään toisen asteen koulutuksen järjestäjien yhteistä opintotarjontaa. Korkeakoulut tiivistävät yhteistyötä toisen asteen koulutuksen kanssa erityisesti korkeakoulutukseen valmentavan koulutuksen lisäämiseksi.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Uudistuksella ei ole lyhyellä aikavälillä merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Kestävyysvaikutukset: Uudistukset nopeuttavat jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä sekä pidentävät työuria.

Lopputuote

Lukiokoulutuksen tavoitteet ja tuntijako sekä opetussuunnitelmien perusteet tulevat voimaan 1.8.2016. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistetut säädökset tulevat voimaan 1.8.2015.

1.5c Ammatillinen koulutus (OKM)

Lisätään aikaisemman osaamisen, työkokemuksen ja koulutuksen hyväksilukua ammatillisiin tutkintoihin johtavissa koulutusohjelmissa

Esityksen substanssiydin

Lisätään aikaisemmin hankitun osaamisen, työkokemuksen ja koulutuksen hyväksilukua mm. ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää ja rahoitusjärjestelmää kehittämällä. Kansalaistoiminnassa tai muutoin hankittu osaaminen tunnistetaan ja luetaan hyväksi ammatillisiin tutkintoihin johtavissa koulutusohjelmissa. Uudistetaan näyttötutkintojärjestelmää. Vahvistetaan valtakunnallista yhteistyötä aikaisemman osaamisen hyväksilukemisen vauhdittamiseksi muodostamalla tästä vastaava toiminto Opetushallituksen yhteyteen. Nuorten työpajoissa otetaan käyttöön ESR-varoin kehitetty ”Opinnollistamisen malli”, joka soveltuu tekemällä oppivien ja erilaisten oppijoiden opiskelun suunnittelun välineeksi sekä osaamisen tunnistamiseen.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Opinnollistamisen mallin käyttöönotto ei vaadi lisärahoitusta. Opetushallituksen yhteyteen sijoitettavan aikaisemman osaamisen hyväksilukemista edistävän toiminnon kustannukset ovat arviolta 250 000-300 000 euroa/vuosi.

Kestävyysvaikutukset: Toimenpiteet tehostavat koulutukseen kohdennettujen voimavarojen käyttöä, lyhentävät opiskeluaikoja ja pidentävät työuria. Nopeutetaan työllistymistä. Positiivisia vaikutuksia työmarkkinoiden dynamiikkaan.

Lopputuote

Ammatillisen koulutuksen osalta toteutetaan tutkintojärjestelmän ja rahoitusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä. HE:t annetaan vuonna 2014. Toimeenpano vuonna 2015. Näyttötutkintojärjestelmän kehittäminen käynnistetään 11/2013 ja ehdotukset valmiina 10/2014. Opetushallituksen yhteyteen sijoitettavan aikaisemman osaamisen hyväksilukemista edistävän toiminnon valmistelu tapahtuu vuonna 2014.

1.6a Opintotuki (OKM)

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan tasoa nostetaan kustannusneutraalisti opintotukeen oikeuttavaa aikaa lyhennettäessä. Opintorahan nousu mitoitetaan opintotukiajan lyhennyksen pysyvän kustannusvaikutuksen mukaan. Yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttavaa aikaa lyhennetään (tavoiteaika + 5 kk)

Esityksen substanssiydin

Opintorahan kuukausittaisia määriä korotetaan noin 11 prosentilla korkeakouluopiskelijoilla, jotka aloittavat ensimmäiset korkeakouluopinnot 1.8.2014 tai sen jälkeen.

Korkeakouluopintojen tutkintokohtaista tukiaikaa lyhennetään nykyiseen tukiaikaan verrattuna viidellä tukikuukaudella. Yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika olisi enintään yhdeksän tukikuukautta tutkinnon laajuuden mukaista lukuvuotta kohti lisättyä viidellä tukikuukaudella. Täydet lukuvuodet ylittävältä puolelta lukuvuodelta tukeen oikeuttava aika olisi kuitenkin edelleen viisi tukikuukautta.

Uusi tutkintokohtainen tukiaika koskisi opiskelijaa, joka on aloittanut korkeakouluopinnot ensimmäistä kertaa 1.8.2014 tai sen jälkeen.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Opintorahan korottaminen lisää momentin 29.70.55 Opintoraha ja asumislisä määrärahatarvetta vähitellen vuodesta 2014 alkaen. Vuonna 2014 määrärahatarpeen lisäys olisi noin 3,5 miljoonaa euroa. Enimmillään menolisäys olisi vuonna 2022 ollen noin 31 miljoonaa euroa. Muutos tutkintokohtaisen tukiajan lyhentämisestä vähentää momentin 29.70.55 määrärahantarvetta vähitellen vuodesta 2018 alkaen. Säästön arvioidaan olevan täysimääräinen 32 miljoonaa euroa vuodesta 2022 lähtien. Muutos opintorahan korottamisesta olisi yhdessä tutkintokohtaisen tukiajan lyhentämisen kanssa kustannusneutraali vuodesta 2020 alkaen, jolloin tukiajan lyhentämisen säästö ylittää hieman opintorahan korottamisesta aiheutuvat kustannukset.

Kestävyysvaikutukset: Toimenpiteillä nopeutetaan korkeakoulututkintojen suorittamista, nopeutetaan työelämään siirtymistä ja pidennetään työuria.

Lopputuote

HE opintotukilain muuttamisesta valmistellaan syys-lokakuussa 2013 ja annetaan käsiteltäväksi vuotta 2014 koskevan täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä eduskunnalle marraskuussa 2013. Laki tulisi voimaan 1.8.2014. Asetus valmistellaan alkuvuodesta 2014 ja se tulisi voimaan 1.8.2014.

1.6b Valmistumisaajat (OKM)

Korkeakoulujen tavoitteellisia valmistumisaikoja koskevaa lainsäädäntöä tiukennetaan valmistumisaikojen nopeuttamiseksi

Esityksen substanssiydin

Korkeakoulujen tavoitteellisia valmistumisaikoja nopeutetaan mm. opiskelijoiden poissaolo-oikeutta rajoittamalla. Lisäksi rajoitetaan ensimmäisen opiskeluvuoden poissaolo-oikeutta siten, että poissaolo olisi mahdollista ainoastaan lakisääteisin perustein sekä sellaisen sairauden vuoksi, jonka ajalta opiskelija saa sairauspäivärahaa. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa lakisääteisten poissaolojen (maanpuolustusvelvollisuus, äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaat) lisäksi kahden lukuvuoden pituisen poissaolon mistä tahansa opiskelijan elämäntilanteeseen liittyvästä syystä. Korkeakoulusektoreiden lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi säädetään lakisääteisistä poissaolosta myös ammattikorkeakouluissa.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Ei aiheuta lisäkustannuksia valtiontalouteen. Pitkän aikavälin kustannusvaikutukset liittyvät opiskeluaikojen nopeutumiseen ja riippuvat valituista lainsäädäntöratkaisuista. Vaikutusten suuruus on riippuvainen mahdollisista muista opintoaikojen nopeuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Kestävyysvaikutukset: Toimenpiteellä pidennetään työuria.

Loppuote

HE yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta kevädistuntokaudella 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.8.2015 ja sitä sovelletaan voimaantulon jälkeen opintonsa aloittaviin opiskelijoihin.

1.6c Korkeakoulujen rahoitus (OKM)

Lisätään yli 55 opintopistettä vuodessa suorittavien osuutta korkeakoulujen rahoituksessa

Esityksen substanssiydin

Osana korkeakoulujen rahoitusmallien uudistamista otetaan ammattikorkeakoulujen rahoituksessa 55 op suorittaneiden osuus uudeksi rahoitustekijäksi 24 %:n osuudella kokonaisrahoituksesta (noin 28 % koulutusosion rahoituksesta). Yliopistojen osalta nykytaso on 11 % rahoituksesta (noin 27 % koulutusosion rahoituksesta). Ehdotus uudeksi osuudeksi yliopistojen rahoituksessa valmistellaan työryhmätyönä, jossa otetaan huomioon rakennepoliittisen ohjelman linjaukset. Uudesta yliopistojen rahoitusmallista päätetään keväällä 2014.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Ei aiheuta lisäkustannuksia valtiontalouteen.

Kestävyysvaikutukset: Vaikutukset julkisen talouden kestävyysasteeseen eivät tässä vaiheessa ole tarkemmin arvioitavissa. Yliopistoissa rahoituskriteerin tasoa korotettiin 45:stä 55 op:seen ja rahoitusosuutta 3,2 % tasoon 11 % vuoden 2013 alusta alkaen, mikä on jo kannustanut yliopistoja ja kannustaa jatkossa ammattikorkeakouluja toimiin opintojen nopeuttamiseksi. Rahoitusmuutosten arvioidaan tulevaisuudessa pidentävän korkeakoulusta valmistuneiden työuria noin kolmella kuukaudella.

Lopputuote

Ammattikorkeakoulusäännökset tulevat voimaan 1.1.2014, yliopistosäännökset 1.1.2015.

1.6d Sisäänpääsy korkeakouluihin (OKM)

Lisätään ylioppilastutkinnon painoarvoa korkeakouluihin sisäänpääsyssä

Esityksen substanssiydin

Kehitetään ylioppilastutkintoa mahdollistamaan sen laajempi hyödyntäminen opiskelijavalinnassa. Ylioppilastutkintolautakunta kehittää ylioppilastutkinnon koearvosanojen vertailukelpoisuutta eri tutkintokertojen välillä. Tämä mahdollistaa ylioppilastutkintoarvosanojen tehokkaamman hyödyntämisen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Ylioppilastutkinto sähköistetään. Äidinkielen tekstitaidon koetta uudistetaan vastaamaan hallitusohjelman kirjausta tiedon käsittelyä ja pätevyyden arvioinnin taitoja mittaavasta kokeesta. Kokeessa voidaan hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa.

Opiskelijavalintojen kehittäminen on korkeakoulujen jatkuvaa kehittämistyötä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Kehittämistyö voidaan toteuttaa kehysten puitteissa. Ylioppilastutkinnon sähköiseen järjestämiseen siirtyminen edellyttää lyhyellä aikavälillä lisäresursointia, joka toteutetaan valtion menokehyksen puitteissa ja johon on jo varauduttu. Pitkällä aikavälillä uudistuksesta syntyy kustannussäästöä.

Kestävyysvaikutukset: Toimenpiteillä nopeutetaan opintoihin sijoittumista ja pidennetään työuria. Ylioppilastutkinnon laajamittaisempi hyödyntäminen vähentäisi opiskelijavalintojen suunnitteluun ja toteutukseen tarvittavaa työmäärää, joka vapautuisi opetus- ja tutkimustehtäviin.

Lopputuote

Ylioppilastutkinnon koearvosanojen vertailukelpoisuuden kehittäminen eri tutkintokertojen välillä on tarkoitus ottaa käyttöön asteittain vuoteen 2016 mennessä niin, että sitä sovelletaan ensimmäisiin kokeisiin vuoden 2014 aikana. Ensimmäiset sähköiset ylioppilastutkinnon kokeet on tarkoitus toteuttaa vuonna 2016. Kaikki tutkinnon kokeet on tarkoitus toteuttaa sähköisesti vuonna 2019. Äidinkielen testitaitokoe on tarkoitus ottaa käyttöön syksyllä 2018 ylioppilastutkinnon sähköistämisaikataulun mukaisesti (digabi.fi).

1.6e Korkeakoulujen valintauudistus (OKM)

Toteutetaan yhdessä korkeakoulujen valintauudistuksen kanssa hakijasuman purku lisäämällä määräaikaisesti sisäänottoja erityisesti työelämän kannalta keskeisillä aloilla

Esityksen substanssiydin

Rakennepoliittisessa linjauksessa on nostettu esiin korkeakoulujen opiskelijavalintauudistuksen toteuttaminen, jonka ohella on tarve toteuttaa hakijasuman purku lisäämällä määräaikaisesti sisäänottoja erityisesti työelämän kannalta keskeisillä aloilla. Yhteiskunnan kannalta aloituspaikkojen lisäämisestä saadaan suurin hyöty kohdentamalla nämä kilpailukykyä ja hyvinvointia vahvistavasti työelämän osaamistarpeiden kannalta keskeisille aloille. Nämä määrittävät viimeisimpien ennakkointitietojen pohjalta sekä sen jälkeen esille nousseista työvoimatarpeista.

Vuoden 2014 alussa voimaantuleva lainsäädäntö - jota sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita keväällä 2015 alkavaan koulutukseen - sallii aloituspaikkojen varaamisen ensikertaisesti korkeakoulutukseen hakeutuville, joilla ei ole korkeakoulututkintoa eikä aiempaa opiskeluoikeutta korkeakoulussa. Samalla korkeakoulun tulee kuitenkin turvata asianmukaiset hakeutumismahdollisuudet myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille henkilöille.

Korkeakoulujen hakijasuman purkuohjelman toteuttaminen edellyttää lisävoimavaroja ammattikorkeakouluille, yliopistoille ja opintososiaalisiin etuuksiin. Aloituspaikkojen kasvattaminen on toteutettava kestävästi, ottamalla huomioon korkeakoulujen opettaja- ja tilaresurssit ja koulutuksen laatu. Samalla on otettava huomioon vaikutukset korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan edellytyksiin.

Korkeakoulujen hakijasuman purkamiseksi esitetään seuraavia toimenpiteitä:

1. Korkeakouluopintoihin siirtymisen nopeuttamiseksi lisätään määräaikaisesti korkeakoulutuksen aloituspaikkoja. Aloituspaikkalisäys on suunnattu ensisijaisesti ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville siten, että nämä ovat vuodesta 2015 lähtien ainoastaan ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville. Tavoitteena on lisätä aloituspaikkoja työelämän tarpeista lähtien vuosina 2014–2018 vuositasona noin 3 000. Aloituspaikkojen lisäyksestä pääosa kohdentuu yliopistosektorille.
2. Korkeakoulujen hakijasuman purkamisesta aiheutuviin menoihin kohdennetaan kehyslisäystä vuosittain siten, että korkeakoulujen ja opintososiaalisten etuuksien kokonaiskustannuksiin varataan 30 M€ vuonna 2014, 60 M€ vuonna 2015, 90 M€ vuonna 2016, 90 M€ vuonna 2017 ja 100 M€ vuonna 2018. Vuoden 2014 määrärahalisäys otetaan huomioon vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa. Lisäksi tulevien vuosien menokehyksissä varaudutaan aloituspaikkojen lisäyksestä kehyskauden 2015–2018 jälkeen asteittain aleneviin koulutuslaajennuksen kustannuksiin vuoteen 2022 asti.
3. Lisämäärärahat merkitään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmästä erilliselle useampi-vuotiselle siirtomäärärahmomentille. Momentissa määritetään valtionavustuksen kohteet, jotta voidaan seurata ohjelman toteutumista ja varmistua aloituspaikkalisäyksen kohdentumisesta tarkoituksenmukaisella tavalla.
4. Korkeakoulut oikeutettaisiin hakemaan avustusta ministeriöltä normaalissa valtionavustusmenettelyssä. Ministeriö myöntäisi avustuksen hakemuksen perusteella. Avustus myönnettäisiin vuosittain etupainotteisesti suunnitellun koulutuslaajennuksen mukaisena. Kunkin vuoden lopullinen avustuksen määrä vastaisi selvitysten perusteella korkeakoulujen aloituspaikkalisäystä ottaen huomioon korkeakoulun aloituspaikkamäärien lähtötason.

Koulutusviennin edistämistä koskeva selvitys valmistui marraskuun alussa (Suomi Kansainvälisille markkinoille. Selvitysryhmän muistio. Toimenpideohjelma koulutusviennin edellytysten parantamiseksi. OKM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:9). Siinä tehdyillä ehdotuksilla voi toteutuessaan olla merkittävää vaikutusta hakijasuman puron toteuttamisen kokonaisuuteen.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Korkeakoulujen hakijasuman purkuohjelman toteuttaminen edellyttää lisävoimavaroja ammattikorkeakouluille, yliopistoille ja opintososiaalisiin etuuksiin. Ks. edellä.

Korkeakoulujen yhteishaun tietojärjestelmien kehittämisen kustannukset ovat arviolta yhteensä 2 000 000 euroa vuosina 2014-2015. Pysyvä ylläpitokustannusten lisäys tämän jälkeen on arviolta 300 000 euroa vuodessa vuodesta 2016 alkaen (15 % toteutuksen kustannuksista).

Kestävyysvaikutukset: Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistaminen nopeuttaa siirtymistä toiselta asteelta korkeakouluopintoihin. Hakijasuman purkaminen nopeuttaa korkeakouluopintoihin sijoittumista 2-3 vuodella ja mahdollistaa uuden opiskelijavalintajärjestelmän optimaalisen toiminnan.

Lopputuote

Opiskelijavalintauudistusta koskeva HE annetaan elokuussa 2014, laki tulisi voimaan 1.1.2015. Uusien säädösten mukainen haku otettaisiin käyttöön keväällä 2016 valittaessa opiskelijoita syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.6f Alempien korkeakoulututkintojen kelpoisuus (OKM)

Vahvistetaan alempien korkeakoulututkintojen kelpoisuutta työmarkkinoilla

Esityksen substanssiydin

Opintotuen rakennetta on kehitetty siten, että opintotuki myönnetään kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaisesti ensin alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen ja vasta sen jälkeen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Ammattikorkeakoulututkinnon tuottamaa kelpoisuutta esitetään laajennettavaksi eräillä aloilla.

- Kelpoisuus sosiaalityöntekijän tehtäviin. Sosiaalialan kelpoisuusvaatimuksista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös sosionomi (AMK)-tutkinto tuottaa kelpoisuuden sosiaalipalvelutehtäviin. Vaativiin sosiaalipalvelutehtäviin edellytetään jatkossakin ylempi korkeakoulututkinto.
- Kelpoisuus lastentarhanopettajan tehtäviin: Lastentarhanopettajan kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sosionomin tutkintoon sisältyvät varhaiskasvatuksen tai sosiaalipedagogian opinnot tuottavat pätevyyden myös esiopetukseen.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Toimenpiteillä ei ole suoria budjettivaikutuksia.

Kestävyyksivaikutukset: Vaikutukset julkisen talouden kestävyysasteeseen eivät tässä vaiheessa ole tarkemmin arvioitavissa. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintojen tuottamien kelpoisuuksien laajentaminen parantaa työvoimapulasta kärsivien em. alojen työvoiman saatavuutta ilman koulutustarjonnan lisäämistä.

Lopputuote

Sosiaali- ja terveysministeriön eräiden virkojen kelpoisuussäännösten muuttaminen koskemaan ammattikorkeakoulututkintojen tuottamaa pätevyyttä.

Varaumat

Toimenpide vaatii lisäneuvotteluja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

1.6g Ympärivuotinen opiskelu (OKM)

Velvoitetaan korkeakoulut tarjoamaan mahdollisuus ympärivuotiseen opiskeluun. Erityistä huomiota kiinnitetään opetuksen saatavuuteen alkusyksystä ja loppukeväästä

Esityksen substanssiydin

Opinnoissa 55 opintopistettä suorittaneiden osuuden nostaminen kannustaa korkeakouluja opintojen järjestämiseen siten, että lukuvuotta hyödynnetään nykyistä täysimääräisemmin ja että opiskelijat voivat opiskella kokopäiväisesti. Ympärivuotinen opiskelu otetaan huomioon myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohjauksessa ja vuoropuhelussa. Huomioidaan myös kansainvälinen opintotarjonta ja kansainvälisten vaihtojen hyväksilukeminen ja strukturointi sujuvaksi osaksi opintoja.

Opetustarjonnan laajentaminen nostaa henkilöstökuluja ja tilakustannuksia. Lisäkustannuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida, ne riippuvat siitä millä volyymilla asia toteutuu. Kustannuksiin vaikuttaa lisäksi se, millaisia ratkaisuja tehdään ylioppilassuman purkamisessa.

Käynnistetään hanke yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa ympärivuotisen opiskelun mahdollistamiseksi hyödyntäen erityisesti digitaalisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Budjettivaikutuksia on tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida.

Kestävyysvaikutukset: Vaikutukset julkisen talouden kestävyYTEEN ei tässä vaiheessa tarkemmin arvioitavissa.

Lopputuote

Käynnistetään em. hanke ympärivuotisen opiskelun mahdollistamiseksi.

1.7 Oppisopimuskoulutus (OKM)

Jo linjattujen nuorten oppisopimuskoulutuksen kehittämistä koskevien uudistushankkeiden lisäksi etsitään työ- ja virkasopimusperusteisia ratkaisuja yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa tavoitteena nostaa yritysten kiinnostusta tarjota nuorelle oppisopimuspaikka

Esityksen substanssiydin

Tarkoituksena on nuorten oppisopimusopiskelijoiden ja oppisopimustyöpaikkojen määrän lisääminen. Vuonna 2010 15-17 -vuotiaana eli välittömästi tai lähes välittömästi perusopetuksen jälkeen oppisopimuskoulutuksen aloitti 217 nuorta. Alle 25- vuotiaana aloitti 3 540 nuorta.

Perusopetuksen tai perusopetuksen lisäopetuksen päättäneiden oppisopimusopiskelijoiden määrää lisätään maksamalla työnantajille korotettua koulutuskorvausta. Vuonna 2010 näitä opiskelijoita oli noin 200. Tavoitteena on 800 opiskelijaa.

Lisäksi tavoitteena on, että vuodesta 2014 alkaen uudelleenlaillisille oppisopimuskoulutuksen ennakkojaksolle osallistuu 1 000 opiskelijaa. Tutkinnon osan suorittavien määrä, joka vuonna 2011 oli 85, olisi vuodesta 2014 alkaen 700. Lisäksi tavoitteena on, että oppilaitosmuotoisesta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen siirtyy 1 000 opiskelijaa vuodesta 2016 lukien. Toimet kohdistuvat alle 25-vuotiaille.

Kehyspäätöksessä maaliskuussa 2013 linjattu oppisopimuskoulutuksen ja työssäoppimisen uudistaminen käynnistyy vuoden 2014 alusta lukien. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistusryhmä toimii uudistuksen ohjausryhmänä. Vuonna 2014 käynnistettävien toimien kustannukset on otettu huomioon kevään 2013 kehyspäätöksessä.

OKM:ssä arvioidaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja TEM:n ja STM:n kanssa 30.11.2013 mennessä opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön toimenpiteiden riittävyys ja tarvitaanko nuorten oppisopimuskoulutuksen ja työssäoppimisen edistämiseksi valtion taholta muita lisätoimia.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Edellä kuvattujen toimien vaikutukset huomioitu kevään 2013 kehyspäätöksessä

Kestävyysvaikutukset: Vaikutukset julkisen talouden kestävyysasteeseen ei tässä vaiheessa tarkemmin arvioitavissa.

Loppuote

Nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen ohjausryhmä on asetettu. Uudistus käynnistyy hankkeina vuonna 2014. Toiminta vakiinnutetaan valituin osin vuoden 2017 alusta lukien.

1.8 Lukioiden digitalisointi (OKM)

Lukioiden digitalisointia jatketaan ja lukiokoulutusta kehitetään rahoitusta sekä opetusta tehostamalla niin, että entistä useammat valmistuvat kolmen vuoden tavoiteajassa

Esityksen substanssiydin

Valtio tukee oppimisympäristöjen kehittämistä tulevina vuosina ottaen huomioon ylioppilastutkinnon digitalisointi. Oppimisympäristöjen kehittämisellä mahdollistetaan mm. erilaisten sähköisten oppimateriaalien ja verkkokurssien käyttö ja jakaminen, ks. koulutuspilvi kohdassa 2.11. Lukio-opiskelun läpäisyä pyritään parantamaan säätämällä nykyistä tarkemmin rahoituksen myöntämisperusteista.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Oppimisympäristöjen monipuolistamiseen on jo varauduttu valtion menokehyksissä. Rahoitusta jatketaan kehysten puitteissa. Lukiokoulutuksen rahoituksen porrastusperusteista säädetään vuoden 2014 kuluessa. Muutokset toteutetaan olemassa olevan rahoituksen puitteissa.

Kehysvaikutukset: Toimenpiteellä ei ole merkittäviä vaikutuksia julkisen talouden kestävyYTEEN lähivuosina.

Lopputuote

Uudistuneet oppimisympäristöt.

1.9* Kotihoidontuki (STM)

Kohdennetaan nykyinen kotihoidontuki puoliksi molemmille vanhemmille ja rajoitetaan subjektiivista päivähoito-oikeutta sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain tai hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Jos toinen vanhemmista ei pidä hänelle kohdennettua vapaata, perhe menettää tältä osin perhevapaat. (STM, OKM)

Esityksen substanssiydin:

Kotihoidontukea voi jatkossa saada vain, jos vanhempi itse hoitaa lasta. Tuen määrää tai kesto ei rajoiteta. Tukea voi saada edelleen yhteensä noin 26 kuukaudelta, kun lapsi on iältään 10 kk - 3 v. Tuen kohdentaminen puoliksi molemmille vanhemmille tarkoittaa, että kumpikin vanhempi saa tukea enimmillään noin 13 kuukaudelta edellyttäen, että molemmat hoitavat lasta vuorollaan tämän pituisen ajan.

Tukea ei enää makseta, jos esimerkiksi isovanhempi on lapsen hoitajana tai jos avopuoliso hoitaa puolisonsa lasta.

Nykyisestä poiketen kotihoidon tukea voitaisiin ehkä maksaa myös etävanhemmalle, jos hän hoitaa lasta kotona. Tämä voidaan toteuttaa riippumatta muista muutoksista kotihoidon tukijärjestelmään.

Uudistus koskee vain lakisääteistä kotihoidon tukea. Yksityisen hoidon tuki säilyy entisellään. Se on vaihtoehtoinen tapa järjestää perheen alle kouluikäisen lapsen hoito, kun lasta hoitaa perheen palkkaama hoitaja tai yksityinen päivähoiton tuottaja. Kunnalla on myös edelleen mahdollisuus oman päätöksensä mukaisesti maksaa tukea lapsen hoitoon.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: Koska todennäköisesti isät eivät lisää merkittävästi osallistumistaan lasten hoitoon, toimenpide lisää kuntien päivähoiton kustannuksia (145 milj. €, josta valtionosuus n. 43 milj. €), vähentää lakisääteisiä lasten hoidon tukien kustannuksia (yht. 62 milj. €, josta valtionosuus n. 18 milj. €) sekä lisää työttömyysturvan kustannuksia (49 milj. €) niin, että valtion kustannukset lisääntyvät vuositasolla yhteensä noin 74 milj. eurolla.
- kestävyysvaikutus: Pitemmällä aikavälillä toimenpiteen odotetaan naisten osalta edistävän työllisyyttä, lyhentävän urakatkoja sekä parantavan ura- ja palkkakehitystä.
- muut vaikutukset: Toimenpide edistää sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista työmarkkinoilla ja perhe-elämässä.

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin on tehtävä merkittäviä muutoksia ja niiden toimeenpano vaatii suuria muutoksia myös Kelan tietojärjestelmiin. HE annetaan budjettilakina 2014 ja laki tulee voimaan 1.8.2015.

Syventävä liitemuistio:

Liitemuistio 1.9: Kotihoidon tuki (6.11.2013)

1.9* Kotihoidontuki (OKM)

Kohdennetaan nykyinen 1) kotihoidon tuki puoliksi vanhemmille ja 2) rajoitetaan subjektiivista päivähoito-oikeutta sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- ja hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Jos toinen vanhemmista ei pidä hänelle kohdennettua vapaata, perhe menettää tältä osin perhevapaat.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen

Esityksen substanssiryhmä

Subjektiivista päivähoito-oikeutta esitetään rajoitettavaksi sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidon tuella. Subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta säädetään lasten päivähoitosta annetun lain (36/1973) 11 a §:ssä. Alle 3-vuotiaat ovat tulleet subjektiivisen oikeuden piiriin 1.7.1990 alkaen ja kaikki alle kouluikäiset vuoden 1996 alusta lukien. Varhaiskasvatusta on pidetty yhtenä tehokkaimmista lapsen ja perheen syrjäytymistä ehkäisevistä palveluista ja varhaiskasvatukseen osallistumisen katsotaan edistävän koulutuksellista tasa-arvoa.

Sosiaalisten perusteiden huomioiminen tarkoittaa, että rajoituksen piiriin kuuluvien kohdalla tulee arvioida tarvetta osa-aikaista hoitoa pidempään päivähoito-oikeuteen. Sosiaaliset perusteiden kriteerit tulisi määrittellä eikä uudistus saisi johtaa siihen, että kokopäiväistä päivähoitopaikkaa joudutaan hakemaan esim. lastensuojelun asiakkuuden kautta.

Subjektiivisen oikeuden rajaaminen osa-aikaiseksi edellyttää osa-aikaisuuden tarkempaa määrittelyä. Hallituksen tavoitteena on siirtyä lasten päivähoitossa nykyistä joustavampiin hoitoaikaan suhteutettuihin asiakasmak suihin. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisen osa-aikaiseksi tulee olla linjassa maksu-uudistuksen kanssa, ja rajoitetun oikeuden piirissä olevilla tulee olla samat mahdollisuudet hoitoajan joustoon osa-aikaisuuden sisällä kuin muilla päivähoiton käyttäjillä.

Subjektiivisen oikeuden rajaaminen esitetyllä tavalla merkitsisi perheiden asettamista eriarvoiseen asemaan sen perusteella, mistä syystä vanhempi on kotona. Esimerkiksi työttömien vanhempien ja erilaisilla perhevapailla tai -tuilla olevien vanhempien asettaminen keskenään eriarvoiseen asemaan on kyseenalaista, koska osa perhevapailla ja -tuilla olevista on myös tosiasiaassa työnhakijoita. Myös lapset joutuvat eriarvoiseen asemaan, mikä määräytyy vanhempien aseman ja syntyvien sisarusten mukaan. Subjektiivisen oikeuden rajaaminen esitetyllä tavalla on perustuslain 6 §:n kannalta ongelmallinen.

Rakennepoliittisen ohjelman kohdassa 1.9 subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on linkitetty kotihoidon tuen jakamiseen vanhempien kesken. Kotihoidon tuen jakamisesta seuraa päivähoiton käytön lisääntymistä ja sitä kautta kustannusvaikutuksia. Kotihoidon tuen jakamista valmistelee sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Arvio taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen nettosäästö on kustannusarvioiden mukaan 16,4 miljoonaa euroa. Kotihoidon tuen puolittamisen seurauksena lapsia arvioidaan siirtyvän kunnan järjestämään päivähoitoon 10 900 – 14 500. Päivähoidon nettokustannusten arvioidaan lisääntyvän kotihoidon tuen puolittamisen seurauksena 125 - 165 miljoonaa euroa.

Kestävyysvaikutukset: Vaikutuksena on otettava huomioon varhaiskasvatuksen ja päivähoiton rooli ja merkitys sosiaalisena investointina ja se, että varhaiskasvatus nähdään tuloksellisimpana ja kustannustehokkaimpana keinona varmistaa lasten välisten erojen tasaaminen, lasten syrjäytymisen ehkäisy ja kognitiivisten tietojen sekä sosiaalisten taitojen kehittyminen. Tätä taustaa vasten subjektiivisen oikeuden rajoittaminen ei välttämättä ole kustannustehokasta.

Loppuote

Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa työryhmässä, jonka määräaika päättyy 28.2.2014. Mahdollinen subjektiivisen oikeuden rajoitus tulee tehdä samassa yhteydessä, kun lainsäädäntöä muutoinkin uudistetaan.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.10* Vuorotteluvapaajärjestelmä (TEM)

1. Toimenpide-ehdotus

Vuorotteluvapaalakia ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

Työhistoriaedellytys nostetaan 17 vuoteen. Vuorotteluvapaalle jäävälle säädetään yläikäraja, joka on lakisääteisen vanhuuseläkkeen alaikäraja vähennettynä 3 vuodella, jolloin vapaan ja eläkkeelle jäämisen väliin jää aina vähintään yksi vuosi. Vuorotteluvapaan kesto muutetaan 100–360 kalenteripäiväksi. Jaksotetun vuorotteluvapaan vähimmäiskesto nostetaan 100 kalenteripäiväksi. Vuorotteluvapaasopimuksessa sovittujen jaksojen ajankohtien muuttaminen säädetään mahdolliseksi työnantajan ja työntekijän välisellä sopimuksella. Työsuhteen päättymisen työntekijästä riippumattomasta syystä kesken vuorotteluvapaan ei estä vuorottelukorvauksen saamista työsuhteen päättymiseen asti, vaikka vuorotteluvapaa ei olisi työsuhteen päättymiseen mennessä kestänyt 100 kalenteripäivää.

Lisäksi selvitetään lainsäädäntötarpeet muissa EU/ETA-maissa tehdyn työn ottamiseksi huomioon laskettaessa työhistoriaedellytyksen täyttymistä. Edelleen selvitetään tarpeet lain, ohjeistuksen ja/tai vuorotteluvapaata koskevien lomakkeiden muuttamiseksi siten, että vuorottelusopimuksen ja vuorottelusijaisen työsopimuksen myöhästynyt toimitus ei estäisi vuorottelukorvauksen saamista vuorotteluvapaan alkamisesta lukien.

2. Arvio taloudellisista vaikutuksista

Vuorotteluvapaalle jääneiden määrä on vuosina 2005–2012 vaihdellut 16 800 ja 22 500 välillä. Vuonna 2012 vuorotteluvapaalle jäi noin 20 670 henkilöä. Vuorotteluvapaan käyttö jakautuu ikäluokittain siten, että vuonna 2012 vuorotteluvapaalle jääneistä alle 30-vuotiaita oli 0,1 %, 30–39-vuotiaita oli 12 %, 40–49-vuotiaita 30 %, 50–59-vuotiaita 51 % ja yli 60-vuotiaita 6 %. Vuorotteluvapaan keskimääräinen kesto on tilastojen mukaan 28 viikkoa, ja jakson keskimääräinen pituus 105 kalenteripäivää.

Toimenpiteen suorat budjettivaikutukset valtiolle ovat vuositasolla säästöä 8–10 miljoonaa euroa (kokonaisvaikutukset säästöä 18–22 miljoonaa euroa). Karkean arvion mukaan toimenpiteet lisäävät työllisyyttä vuositasolla vähintään 1400 henkilötyövuodella ja näin ollen osaltaan pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta.

3. Lopputuote sekä käsittely- ja voimaantulo

Vuorotteluvapaalain muuttamista koskevan HE:n kolmikantainen valmistelu aloitetaan välittömästi. Työryhmän arvion mukaan lakimuutokset voisivat tulla voimaan syksyn 2014 aikana. Vuorotteluvapaalle jäävälle säädettävä yläikäraja tulisi kuitenkin voimaan eri aikataulussa esimerkiksi siten, että yläikäraja koskisi vuonna 1957 ja myöhemmin syntyneitä tai niin, että yläikärajaa koskeva säännös tulisi voimaan myöhemmin.

5. Liitemuistio

Liitteenä taustamuistio, jossa on mm. tilasto- ja tutkimustietoja vuorotteluvapaasta sekä työryhmän perustelut toimenpide-ehdotukselle.

1.11* Vanhemmuuden kustannusten tasaus (STM)

Selvitetään vanhemmuuden kustannusten tasaamisen eri mallien vaihtoehdot ja niiden kustannukset. (STM)

Selvityksen substanssiydin:

Työnantajille aiheutuvat perhevapaakustannukset voidaan jakaa lakisääteisiin, sopimuspohjaisiin ja välillisiin kustannuksiin. Näistä lakisääteiset kustannukset korvataan jo nykyisin täysimääräisesti työnantajalle. Epävirallisen työryhmän tekemän selvityksen mukaan vanhemmuudesta aiheutuvia kustannuksia tasataan jo nykyisin eri toimialojen välillä.

Perhevapaista äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalla ansaittava vuosiloma sekä siihen liittyvä vuosiloma-ajan palkka muodostavat työnantajalle aiheutuvan lakisääteisen kustannuksen. Hoitovapaan ajalta työntekijä ei ansaitse vuosilomaa. Perhevapaa-ajalta ansaitun vuosiloman työnantajalle aiheutuva kokonaiskustannus koostuu vuosilomapalkasta ja sen perusteella maksettavista pakollisista sosiaalivakuutusmaksuista. Nämä vuosilomakustannukset korvataan työnantajalle jo nyt kokonaisuudessaan.

Käytettävissä olevien tietojen perusteella työntekijöiden raskaus ei aiheuta sairauspoissaoloja keskimääräistä yleisemmin. Siten niihin ei voida katsoa liittyvän sellaista lakiin perustuvaa kustannusrasitetta, että sitä tulisi työnantajille korvata.

Työnantajien oikeus saada äitiys- ja isyysraha perhevapaan palkallisuuden ajalta kompensoivat kohtuullisessa määrin työnantajille työehtosopimusperäisistä palkoista aiheutuvia kustannuksia. Niiden korvaaminen nykyistä paremmin edellyttää, että korvaamisesta on kolmikannassa sovittu. Tätä edellyttää myös hallitusohjelma. Huomattava kuitenkin on, etteivät työnantajia ja palkansaajia edustavat keskusjärjestöt ole korvausten tarkistamista esittäneet.

Vanhempainvapaatyöryhmä (STM, selvityksiä 2011:12) keskusteli myös epäsuorien kustannusten korvaamisesta ja totesi, että niiden arviointi on vaikeaa ja kustannukset vaihtelevat tilanne- ja alakohtaisesti. Sellaisia perusteita, jotka antaisivat aiheutta asian muunlaiseen arviointiin, ei ole myöhemminkään esitetty.

Vanhempainvapaatyöryhmä arvioi muistiossaan mahdollisuuksia korvata työnantajille perhevapaista aiheutuvia kustannuksia (7.6.3, sivut 79 - 80). Työryhmässä hahmoteltiin vaihtoehtoisia tapoja korvata nykyistä paremmin työnantajille aiheutuvia suoria kustannuksia seuraavasti:

- 1) Nykyisin äitiysrahakauden 56 ensimmäiseltä arkipäivältä maksetaan äitiysraha 90 prosentin mukaan. Tämän jälkeen äitiysraha maksetaan 70 prosentin mukaan. Työryhmässä on saanut kannatusta, että 90 prosentin korvaustasoa pidennetään 56 arkipäivästä 72 arkipäivään, joka on useimmissa työ- ja virkaehtosopimuksissa palkallisen äitiysvapaan pituus.

Kustannukset: 15² milj. euroa/vuosi (kustannuksella olisi 0,009 prosenttiyksikön vaikutus työnantajien ja palkansaajien vakuutusmaksuun).

- 2) Työryhmässä on keskusteltu mahdollisuudesta korottaa äidin tuloihin perustuvaa äitiysrahaa 90 prosentista 100 prosenttiin 56 ensimmäisen arkipäivän ajalta.

Kustannukset: 24 milj. euroa/vuosi (95 % olisi 12 milj. euroa/vuosi) (kustannuksella olisi 0,015³ prosenttiyksikön vaikutus työnantajien ja palkansaajien vakuutusmaksuun).

² Kustannukset on päivitetty tämän muistion laatimishetkellä. Kustannukset syntyvät työtulovakuutukselle, jolloin ne jaetaan tasan palkansaajien ja työnantajien vastattaviksi. Ansioperusteinen työtulovakuutus rahoitetaan palkansaajien päivärahamaksulla ja työnantajan sairausvakuutusmaksulla.

³ Kustannukset on päivitetty tämän muistion laatimishetkellä.

- 3) Työryhmä on arvioinut myös mahdollisuuksia kehittää tilapäisestä sairaan lapsen hoidosta työnantajille aiheutuvien palkkakustannusten tasaamista. Työryhmä katsoo, että asiaa on syytä selvittää edelleen, koska järjestely vaatisi nyt voimassa oleviin korvausmalleihin verrattuna uusia hallinnollisia, lainsäädännöllisiä ja kustannusvastuuta⁴ koskevia ratkaisuja.

Muistiossaan Vanhempainvapaatyöryhmä arvioi uudistuksen kustannuksiksi 76 miljoonaa euroa vuodessa.

Kustannusten tasaamisen ensisijainen ratkaisua vaativa kysymys on, miten järjestelmä rahoitetaan, so. työnantajat, työntekijät vai valtio. Huomattava myös on, etteivät työnantajia ja palkansaaajia edustavat keskusjärjestöt ole korvausten tarkistamista esittäneet.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: Vanhemmuuden kustannusten tasaamisen eri mallien kustannusvaikutukset ovat merkittäviä 15 milj. €:sta ylöspäin. Se, mihin perustuu Vanhempainvapaatyöryhmän arvio 76 milj. €:n kustannuksista tilapäisestä sairaan lapsen hoidosta työnantajille aiheutuvien palkkakustannusten tasaamisesta, ei ole tiedossa. Työnantajille työntekijän vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten korvaukset rahoitetaan sairausvakuutuslain mukaisen työtulovakuutuksen kautta. Sen rahoittavat työnantajat noin 70 % osuudella ja työntekijät noin 30 % osuudella. Valtio rahoittaa vähimmäismäärän suuruiset päivärahat.
- kestävyysvaikutus: Helpottaa pienten ja erityisesti naisvaltaisten alojen toimintaa ja luo mahdollisuuksia uusien työpaikkojen syntyyn.

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

Vanhempainvapaatyöryhmän tarkastelemien mallien toteutuminen edellyttäisi muutoksia sairausvakuutuslakiin. Hallitusohjelman mukaan ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän kehittämiseen liittyvät asiat valmistellaan kolmikantayhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Jatkotyössä arvioidaan ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän rahoituksen kehittämisehdot ja kustannusten jako. Lainsäädäntömuutokset toteutetaan, kun rahoituksesta on sovittu. Rakennepoliittisen ohjelman kohdan 1.11 toimeksiantoon ei kuitenkaan kuulunut sairausvakuutuksen rahoituksesta sopiminen.

Syventävä liitemuistio:

Liitemuistio 1.11: Selvitetään vanhemmuuden kustannusten tasaamisen eri mallien vaihtoehdot ja niiden kustannukset (14.11.2013)

⁴ Sairausvakuutuslain 18 luvun mukaan työtulovakuutuksen kuluja ovat mm. sairausvakuutuslain mukaiset päivärahaetuudet ja vuosilomakustannuskorvaukset. Tilapäisestä sairaan lapsen hoidosta työnantajille aiheutuvien palkkakustannusten korvaaminen sairausvakuutuksesta edellyttäisi muutosta työtulovakuutuksen rahoitukseen.

1.12* Osatyökykyiset, pitkäkestoinen työllistämistuki ikääntyneille, työpankki ym. (STM)

Tehostetaan kotouttamisohjelman, välityömarkkinoita koskevan toimenpideohjelman ja osatyökykyisiä koskeva toimintaohjelman toimeenpanoa. Valmistellaan pitkäkestoinen työllistämistuki ikääntyneille pitkään työttömänä olleille. Laaditaan järjestelmä, jossa luodaan puitteet vaikeasti työllistyvien käyttöön julkisissa hankinnoissa. Tässä yhteydessä uudistetaan sosiaalisia yrityksiä koskeva lainsäädäntö. (TEM, STM, VM)

Esityksen substanssiydin:

Valmisteilla oleva Osatyökykyiset työssä -ohjelma tarjoaa tukea ja välineitä osatyökykyisten työssä jatkamiseen ja työllistymiseen. Ohjelma koskee sekä työelämässä olevia että työelämän ulkopuolella olevia osatyökykyisiä. Ohjelma sisältää kaksi kokonaisuutta: 1. Työkyvyttömyyttä ehkäisevä sekä osatyökykyisten työssä jatkamista ja työllistymistä edistävä toimintakonsepti ja 2. Osatyökykyisten työllistymistä helpottavat lainsäädännölliset muutokset sekä palveluiden toimivuuteen liittyvät muutokset.

Toimintakonseptin tarkoituksena on varmistaa, että osatyökykyisiä varten on saumaton palvelujen ketju, joka auttaa heitä jatkamaan työssä tai työllistymään. Vastuu konseptiin sisältyvän keinovalikoiman käyttöönotosta on työnantajalla tai TE-toimistolla. Osatyökykyiselle nimetään työkykykoordinaattori, joka räätälöi eri keinoista, etuuksista ja palveluista osatyökykyisen tarpeiden mukaisen kokonaisuuden. Työelämässä mukana olevalle koordinaattorin nimeää työnantaja, työelämän ulkopuolella olevalle TE-toimisto.

Työ- ja elinkeinohallinto toimeenpanee marraskuussa 2013 valmistuvaan osatyökykyisten työllistymisen edistämisen toimintaohjelmaan sisältyvät ehdotukset, jotka pääosin koskevat työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamista osatyökykyisille sekä työ- ja elinkeinohallinnon, kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen, Kelan ja työeläkelaitosten yhteistyön kehittämistä. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinto osallistuu Osatyökykyiset työssä -ohjelman toimeenpanoon.

Ehdotettavat lainsäädännölliset muutokset tukevat erityisesti nuoria ja syrjäytyneitä sekä toisaalta ikääntyviä. Muutoksin ehdotetaan purettavaksi niitä esteitä, jotka liittyvät kuntoutuksen ensisijaisuuteen, kuntoutuskorvauksen suuruuteen, kuntoutusedellytysten liialliseen rajaavuuteen. Sosiaalisia yrityksiä koskevaa lainsäädäntöä selvitetään.

Arvio taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutukset: Työryhmä tulee esittämään useita lainmuutoksia, lopulliset vaikutusarviot valmistuvat marraskuun loppuun mennessä, käsittely kehysmenettelyssä.
- kestävyysvaikutus: muutosehdotuksen lisäksi aluksi kustannuksia mutta pidemmän aikavälin vaikutuksena työurat pitenisivät ja sosiaali- ja terveyden huollon menot laskisivat.

Syventävä liitemuistio: Valmistuu marraskuun loppussa

1.12.a) Valtion kotouttamisohjelman toimeenpanon tehostaminen (TEM)**1. Esityksen ydin**

Valtion kotouttamisohjelman toimeenpanoa tehostetaan neljässä kokonaisuudessa: kotoutumiskoulutuksen kehittäminen Osallisena Suomessa -hankkeen tulosten perusteella, oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen järjestäminen (vastuutaho: OKM), kotouttamisen osaamiskeskuksen perustaminen, sekä pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostaminen. Kaikkien toimintojen tavoitteena on kotouttamistoimenpiteiden parempi kohdentaminen ja saatavuuden parantaminen, hyödyntämällä laajan hanketyön kokemukset systemaattisesti ja monialaista ja –toimijaista yhteistyötä vahvistamalla. Paikallisen osaamisen tukeminen, perusopetuksen mahdollistaminen kaikille maahanmuuttajille, kotoutumiskoulutuksen joustavat toteuttamistavat ja –sisällöt ja parantunut saatavuus, sekä pakolaisten kuntapaikkojen saannin nopeuttaminen parantavat maahanmuuttajien edellytyksiä asettua suomalaiseen yhteiskuntaan, vahvistaa heidän osallistumistaan työmarkkinoille, ja vähentää heidän riippuvuuttaan tulonsiirroista. Toimenpidekokonaisuutta on käsitelty kotoutus- ja maahanmuuttopoliittisessa ministerityöryhmässä 30.11.2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää oppivelvollisuuden ylittäneiden maahanmuuttajien mahdollisuuden perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi siten, että tavoitteena on varmistaa pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot vuoteen 2015 mennessä.

2. Arvio taloudellisista vaikutuksista**Budjettivaikutus**

Suorat lisäykset valtion talousarvioon ovat: 2 milj. € vuosittain momentille 32.70.03 (kotouttamisen osaamiskeskus), sekä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen momentille 32.30.51 2014: 10 milj., 2015: 20 milj., 2016: 20 milj., **yhteensä 2014-2016: 56 milj. € (valtionalouden kehityksen 2013-2016 mukaisia).**

Aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen pysyvien rakenteiden vuosikohtainen menoera on arvioitu n. 6 miljoonaa euroa (valtio 50 % - kunta 50 %) 2015-; OKM:n pääluokka Vastaanottokeskukseen majoitetun turvapaikanhakijan kustannukseksi on arvioitu valtion tulo- ja menoarvoissa noin 15 000 € vuodessa. Mikäli vastaanottokeskukseen majoittumista voidaan lyhentää keskimäärin kuukaudella, tämä johtaa vuosittaisella 3 000 hakijan määrällä noin **3,6 milj. €** säästöön.

Kestävyysvaikutus

Pidemmällä tarkastelujaksolla voidaan arvioida, että toimenpide lisää maahanmuuttajien tuloja, ja vähentää heidän riippuvuuttaan työmarkkinaetuksista ja toimeentulotuista, tavoitteena keskimäärin noin 2-3 kuukauden vähentynyt työmarkkinatuen tarve, **arviolta 30 milj. € vuosittain 2017-**

3. Lopputuote**a1) Kotoutumiskoulutuksen kehittäminen**

Esitykset kotoutumiskoulutuksen rakenteiden, lainsäädännön ja rahoituksen uudistamisesta 31.12.2014;

a2) Oppivelvollisuuden ylittäneiden maahanmuuttajien perusopetuksen oppimäärän suorittaminen

Hanketyöryhmän määräaika on 31.5.2014. Tarvittavat esitykset tehdään tämän jälkeen OKM:n toimesta.

a3) Kotouttamisen osaamiskeskuksen perustaminen

Kotouttamisen osaamiskeskus perustetaan TEM:öön tammikuussa 2014. Valmistelu etenee aikataulussa.

a4) Pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostaminen

Hallitus on päättänyt pakolaiskiintiön kasvattamisesta 1050:een syyrialaispakolaisten vastaanottamiseksi ja tarvittavan lisärahoituksen osoittamisesta. HAAPA- ja VIPRO-hankkeissa selvitetään toukokuuhun 2014 mennessä kuntien kantoja pakolaisten vastaanoton kehittämistarpeista, korvausjärjestelmän selkiyttämistä, ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten pakolaisten tilannetta, ja laaditaan sopimuksia kuntien kanssa hätätapausten vastaanotosta.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.12.b) Välityömarkkinatoiminnan vaikuttavuuden parantaminen (TEM)

Esityksen substanssiydin: Välityömarkkinatoiminnan kehittämisen tavoitteena on vaikuttavuuden parantaminen eli välityömarkkinoilla työkokeilussa tai palkkatuetussa työssä olevien työttömien siirtymien lisääminen avoimille työmarkkinoille ja ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi tavoitteena on parantaa välityömarkkinatoimijoiden mahdollisuuksia tarjota työkokeilupaiikkoja ja palkkatuetua työtä heikossa työmarkkina-asemassa oleville.

Kehittämistoimenpiteet pohjautuvat selvityshenkilö Tarja Filatovin ehdotuksiin välityömarkkinoiden kehittämiseksi (TEM raportteja 7/2013). TEM on laatinut toimeenpanosuunnitelman toteutettavista ehdotuksista. Pääpaino toimenpiteissä on TE-hallinnon ja välityömarkkinatoimijoiden sekä välityömarkkinatoimijoiden ja yritysten välisen yhteistyön kehittämisessä. TE-toimistojen ja välityömarkkinatoimijoiden yhteistyön kehittämiseksi TE-toimistot nimeävät välityömarkkinakoordinaattorin/-koordinaattoreita, joiden vastuulla on kumppanuusmallin toteuttaminen. Välityömarkkinatoimijoiden ja yritysten sekä muiden työnantajien yhteistyön kehittämiseksi vuonna 2014 pilotoitetaan ns. bonusmallia, mikä tarkoittaa sitä, että välityömarkkinatoimijalle, joka hankkii välityömarkkinoilla palkkatuetussa työssä olleelle työpaikan, maksetaan palkkio.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos kehittämistoimenpiteillä onnistutaan parantamaan välityömarkkinoilla tarjottujen työvoimapalvelujen vaikuttavuutta, pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

Lopputuote: Kehittämistoimenpiteet ajoittuvat vuosille 2013 ja 2014.

1.12. c) Osatyökykyisten toimintaohjelma

TE-hallinnon toimenpiteet sisältyvät STM raportointiin.

1.12.d) Pitkäkestoinen työllistämistuki ikääntyneille (TEM)

Esityksen substanssiydin:

Selvitetään vaihtoehdot, joilla voidaan pidentää palkkatuen enimmäiskesto nykyisestä ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien osalta. Arviointikriteereinä käytetään seuraavia ikäryhmiä ja työttömyyden kestoja: 55 vuotta, 58 vuotta, 60 vuotta ja 62 vuotta täyttäneet, joiden työttömyys on kestänyt vuoden tai kaksi vuotta.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Jos mahdollinen muutos toteutetaan nykyisillä työvoimapalveluihin käytettävissä olevilla määrärahoilla, se tarkoittaa palkkatuen suuntaamista nykyistä enemmän ikääntyneisiin, mikä puolestaan vähentää muiden työttömien työnhakijoiden pääsyä palkkatuetuun työhön ja sitä kautta avoimille työmarkkinoille. Pitkäkestoinen palkkatuki pidentää ikääntyneiden työuria vähintään palkkatukijakson ajan.

Lopputuote:

HE annetaan 2014 ja säännökset tulevat voimaan 1.1.2015.

1.12. e) Sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön arviointi (TEM)

Esityksen substanssiydin: Vuonna 2004 voimaan tulleessa laissa sosiaalisista yrityksistä määriteltyjen sosiaalisten yritysten merkitys työmahdollisuuksien tarjoajana osatyökykyisille ja pitkäaikaisyöttömille ei ole ollut määrällisesti kovin merkittävä. Em. vuoksi selvitetään sosiaalisten yritysten merkitys heikossa työmarkkina-asemassa olevien työttömien työllistymisen edistämisessä, sosiaalisen yrityksen toimintamallin toimivuus ja suhde muihin toimintamalleihin (mm. yhteiskunnalliset yritykset, työpankki -kokeilu).

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos toimintamallia onnistutaan kehittämään siten, että osatyökykyisille ja pitkäaikaistyöttömille saadaan lisää työllistymismahdollisuuksia, työttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

Lopputuote: jos säädösmuutoksiin päädytään, HE annetaan syksyllä 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.12. f) Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen julkisia hankintoja hyödyntämällä (TEM)

Esityksen substanssidiin: Tavoitteena on parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymismahdollisuuksia julkisten hankintojen avulla. Lakiin julkisista hankinnoista sisältyy mahdollisuus käyttää sosiaalisia näkökohtia hankinnoissa. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee loppuvuonna 2013 sosiaalisesti vastuullisista julkisista hankinnoista oppaan, jossa on otettu huomioon mm. työllisyysnäkökohtia. Uudistuvan EU-lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on sosiaalisten näkökohtien huomioimisen tehostaminen. EU-direktiivi annetaan helmikuussa 2014, HE annettaneen syksyllä 2015 ja säännökset tulevat voimaan helmikuussa 2016.

Ajalla 1.9.2012 – 31.12.2015 toteutettavan työllisyyspoliittisen kuntakokeilun tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen. Kuntakokeilussa pyritään löytämään keinoja työmahdollisuuksien luomiseen pitkäaikaistyöttömille. Tässä tarkoituksessa kuntakokeiluun kuuluvissa kunnissa on suunniteltu hyödynnettäväksi julkisia hankintoja. Se, kuinka moni kokeilukunnista tulee käyttämään työllisyysnäkökohtia julkisissa hankinnoissaan, käy ilmi kokeilun edetessä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos julkisissa hankinnoissa onnistutaan lisäämään työllisyysnäkökohtien käyttöä, pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

1.12 OKM

Tehostetaan kotouttamisohjelman, välityömarkkinoita koskevan toimenpideohjelman ja osatyökykyisiä koskevan toimintaohjelman toimeenpanoa/.../

Esityksen substanssiydin

Esitys on TEM:n päävastuulla. OKM toteaa asian osalta seuraavaa.

Tarkoituksena on varmistaa pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Koulutuksellisen tasa-arvon toteutuminen perusopetuksessa edellyttää sitä, että pystytään varmistamaan hyvät oppimisen edellytykset kaikille sekä tukemaan monipuolisin toimin eri syistä tukea tarvitsevia ja syrjäytymisvaarassa olevia. Erityisiä tukitoimia vaativa ryhmä on muut kuin oppivelvolliset maahanmuuttajat, jotka erilaisista syistä johtuen eivät ole suorittaneet peruskoulua.

Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien mahdollisuuden perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi siten, että tavoitteena on varmistaa pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot vuoteen 2015 mennessä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen pysyvien rakenteiden vuosikohtainen menoerä on arvioilta n. 6 miljoonaa euroa (valtio 50 % - kunta 50 %).

Kestävyysvaikutukset: Pitkällä aikavälillä toimenpide vaikuttaa julkisen talouden kestävyYTEEN vähentäen muiden hallinnonalojen (työttömyys, sosiaaliturva yms.) menoja.

Lopputuote

Kohderyhmän koulutuksen pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot vuoteen 2015 mennessä.

1.13 Työttömien koulutuksen uudelleensuuntaaminen (TEM)

Esityksen substanssiryhmä (tarkennuksia liitemuistiossa):

1. Parannetaan osaamis- ja koulutustarpeiden ennakkointia ja otetaan käyttöön uusia ennakkoinnin välineitä (liittymä hankkeeseen 2.9)
2. Lisätään ammatillisen työvoimakoulutuksen joustavuutta ja kysyntä-/tarvelähtöistä räätälöintiä niin työnantajien kuin henkilöasiakkaiden tarpeista lähtien
3. Lisätään työelämälähtöisiä ja muita joustavia koulutussisältöjä tutkintoon tai sellaisen osaan johtavan koulutuksen rinnalla ammatillisen työvoimakoulutuksen nopean reagoitavuuden turvaamiseksi
4. Selkiytetään OKM:n ja TEM:n työnjakoa aikuiskoulutuksen kohdentamisessa ja toteutuksessa (hallitusohjelman kirjauksen mukainen virkamiesvalmistelu käynnissä)
5. Henkilö- ja työnantaja-asiakkaiden osaamisen kehittämiseen liittyviä monikanavaisia ohjauspalveluja kehitetään.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Budjettivaikutus: Koulutuksen suuntaaminen toteutetaan olemassa olevien budjettiraamien puitteissa.

Kestävyysvaikutus: Koulutusvarannon supistuminen kasvattaa vuoden 2017 tasossa työvoiman tarjontaa noin 2 000 henkilöllä ja tehostunut ennakkointitiedon käyttö parantaa koulutuksen jälkeistä työhönsijoittumista runsaat 3 %-yksikköä, mikä parantaa työllisyyttä n. 600 henkilöllä (efektiivinen työvoiman tarjontavaikutus).

Lopputuote: Nykyistä joustavampi työ- ja elinkeinoelämän murroksen aiheuttamiin laadullisiin ja määrällisiin osaamis- ja työvoimatarpeisiin vastaava ammatillisen koulutustarjonnan kokonaisuus, jonka tuloksena koulutuksen suorittaneet sijoittuvat avoimille työmarkkinoille työvoima kysyville aloille tai aloittavat elinkeinotoiminnan.

Aikataulu: Toimintamallin kehittäminen painottuu vuoteen 2014.

1.14* Osallistava sosiaaliturva (STM)

Kehitetään työikäisillä osallistavaa sosiaaliturvaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja työnteon kannustavuuden lisäämiseksi ihmisen toimintakyky huomioon ottaen sosiaaliturvaa ja osallistavia toimenpiteitä yhteen sovittamalla. Syksyn 2013 aikana laaditaan toimenpideohjelma, jossa hyödynnetään käynnissä olevien kehittämishankkeiden kokemuksia. Toimenpideohjelmassa määritellään osallistavan sosiaaliturvan sisältö.

Ohjelmassa selkeytetään lainsäädäntöä ja monipuolistetaan osallistumisen mahdollisuuksia hyödyntäen mm. sosiaalista ja muuta kuntoutusta, koulutusta sekä työvoimahallinnon keinoja.

Lisätään kuntien roolia osallistavan sosiaaliturvan toimeenpanossa. Osallistavien toimenpiteiden tarjontaa laajennetaan kunnissa, valtiolla, yrityksissä, järjestöissä ja kotitalouksissa. (STM, TEM)

Esityksen substanssiydin: Asiantuntijatyönä valmistuu marraskuun puoleen väliin mennessä toimintasuunnitelma osallistavan sosiaaliturvan mallista ja toteutuksesta. Asetetaan asiantuntijoista ja työmarkkinajärjestöistä koostuva työryhmä jatkovalmistelemaan asiaa.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: Budjettivaikutukset tarkentuvat jatkotyön yhteydessä.
- kestävyysvaikutus: Tarkentuu jatkotyössä. Onnistunut osallistaminen johtaa työllistymiseen ja sitä kautta verotulojen kasvuun ja työurien pidentymiseen. Kestävyysvajetta pienentävä vaikutus.

Syventävä liitemuistio: Valmistuu marraskuun lopussa

1.15 Työvoiman palvelukeskukset (TEM)

Pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelujärjestelmän kehittämiskokonaisuuteen sisältyy kahdeksan toimenpidettä, joista seitsemän sisältyy rakennepoliittiseen ohjelmaan. Kehittämistoimenpiteiden keskiössä on työvoiman palvelukeskus (TYP) –verkoston rakentaminen, jolla pyritään koostamaan eri toimijoiden palvelut yhteen ja selkiyttämään valtion ja kuntien työnjakoa pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi. Muita toimenpiteitä ovat välityömarkkinatoiminnan vaikuttavuuden parantaminen (1.12. b), osatyökykyisten toimintaohjelma (1.12. c), pitkäkestoinen palkkatuki ikääntyville (1.12. d), sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön arviointi (1.12. e), heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen julkisia hankintoja hyödyntämällä (1.12. f) ja työmarkkinatuen rahoitusvastuun muutos (1.18). Lisäksi kehittämiskokonaisuuteen kuuluu hallitusohjelmaan sisältyvä kuntakokeilu.

Esityksen substanssiydin: Työvoiman palvelukeskus –verkosto kokoaa yhteen ne TE-toimistojen, kuntien ja Kelan palvelut, joilla pyritään parantamaan pitkäaikaistyöttömien työmarkkinavalmiuksia ja edistämään heidän työllistymistään. Verkoston toiminnan tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen, työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen ja työllistymisen edistäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä valmistelee esityksen työvoiman palvelukeskus (TYP) -toimintamallin laajentamiseksi, lakisääteistämiseksi ja rahoituksen turvaamiseksi. Kuntien tiedonsaantia niistä henkilöistä, joiden osalta kunta vastaa työttömyyden aikaisesta työmarkkinatuesta parannetaan muuttamalla työttömyysturvalakia samalla, kun valmistellaan muutokset työmarkkinatuen rahoitusmalliin.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos verkosto onnistuu tehtävässään pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

Lopputuote: TYP-lakia koskeva HE annetaan budjettilakina 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015. HE työttömyysturvalain muuttamisesta annetaan 2014 ja säännösmuutokset tulevat voimaan 1.1.2015.

1.16 Työtarjousten lisääminen (TEM)

Esityksen substanssidiin: Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea työtä ja koulutusta sekä hakea ja osallistua työllistymissuunnitelmia sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät työmarkkinavalmiuksia ja työllistymistä. TE-toimiston tehtävänä on tarjota työtä ja koulutusta sekä järjestää suunnitelmaan sisältyviä palveluja. Työttömyysjaksojen lyhentämiseksi työnvälitystä tehostaan ja työnhakijan aktiivista osallistumista palveluprosessissa lisätään.

Työnvälityksen roolia lisätään systemaattiseen yrityskontaktointiin perustuvalla rekrytointitarpeiden kartoittamisella ja ennakkoinnilla. Työnvälitykseen ilmoitettavien työpaikkojen määrän lisääminen mahdollistaa työtarjousten määrän lisäämisen. Työtarjouksia tehdään laajasti erilaisiin työmahdollisuuksiin. Työtarjousten käytön tavoitteet on sisällytetty ELY-keskusten ja TE-toimistojen tulossopimuksiin vuodelle 2014.

Työllistymissuunnitelmassa sovitaan, millä tavoin työnhakija itse hakee työtä ja miten TE-toimisto tukee työnhakua. Suunnitelmassa sovitaan myös, mitä palveluja työnhakijalle tarjotaan ja mihin palveluihin työnhakija itse hakeutuu. Työtarjousten tulosten ja työllistymissuunnitelmien toteutumisen seuranta tehostuvat vuonna 2014. Työnhakija voi ilmoittaa verkon kautta työtarjousten tuloksesta ja työllistymissuunnitelmassa sovittujen tehtävien ja palvelujen toteutumisesta TE-toimistolle. Työnhakijan ilmoituksen sisällöstä riippuen TE-toimisto saa suoraan tietojärjestelmästä kehotuksen tarkistaa työnhakijan tilanne tai selvittää tämän oikeutta työttömyysetuuteen. Tietojärjestelmä voi myös tuottaa automaattisia selvityspyyntöjä työnhakijalle.

Muutokset työnhakijan asiakasprosessiin tammikuussa 2014 parantavat työnhakijan palvelua. Työhaun aloitukseen tarkoitettua verkkopalvelua uudistetaan siten, että verkkopalvelussa asiakkaan tilannetta kartoitetaan nykyistä tarkemmin asiakkaan palvelutarpeen määrittelemiseksi ja työttömyysetuuden työvoimapoliittisten edellytysten selvittämiseksi. Ne asiakkaat, joilla työhaun alkaessa ei ole tiedossa muutosta tilanteeseensa, saavat entistä nopeammin TE-toimiston asiantuntijapalvelua. TE-toimisto ottaa yhteyttä asiakkaaseen kahden viikon kuluessa työhaun aloituksesta ja sopii palvelun jatkumisesta. Yhteydenpitoa TE-toimiston ja asiakkaiden välillä tiivistetään.

Henkilöasiakkaalle tarkoitettujen sähköisten asiointipalvelujen käyttöastetta lisätään tehostamalla valtakunnallista tiedotusta sekä parantamalla palvelujen käytettävyyttä. Palvelujen sisällöllisen kehittämisen lisäksi käytettävyyttä parannetaan kokoamalla palvelut yhdelle sivustolle.

TE-toimiston tehtäviä työttömyysturvan toimeenpanossa vähennetään antamalla jatkossa nykyistä enemmän työvoimapoliittisia lausuntoja automaattisesti sekä tuottamalla automaattisia selvityspyyntöjä työnhakijan verkkopalvelussa ilmoittamien tietojen perusteella. Eräitä työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä siirretään TE-toimistolta työttömyysetuuden maksajan ratkaistavaksi. Lisäksi yksinkertaistetaan työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä ja TE-toimistojen työttömyysturvaan liittyviä toimintatapoja. Arvioidaan työttömyysturvan seuramusjärjestelmää suhteessa edellä kerrottuun.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: TEM:ssä on arvioitu, että yhden päivän keskimääräinen tehostuminen työpaikkojen täyttymisessä kasvattaisi työllisyyttä todennäköisesti vajaalla 500 hengellä ja kasvattaisi tuotannon arvoa noin 20 miljoonalla eurolla.

Loppuote: työttömyysturvalakiin tulevia muutoksia koskeva HE annetaan vuonna 2014 ja muutokset tulevat voimaan viimeistään vuonna 2015.

1.17 Palkkatuki (TEM)

Esityksen substanssiryhmä: Palkkatukeen liittyvää työnantajien hallinnollista taakkaa kevennetään ja arvioidaan mahdollisuudet muuttaa palkkatuen rakenne nykyistä yksinkertaisemmaksi. Toimenpiteillä pyritään lisäämään yritysten osuutta palkkatuetun työn tarjoajana, mikä puolestaan parantaa palkkatuetun työn vaikuttavuutta.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: Ei vaikuta valtion budjettiin. Vaikutusta julkisen talouden kestävyysasteeseen ei ole mahdollista arvioida tässä vaiheessa.

Loppuote: Sähköinen maksatushakemus otetaan käyttöön tammikuussa 2014. Arvio mahdollisuudesta muuttaa palkkatuen rakenne yksinkertaisemmaksi valmistuu 30.4.2014 mennessä. Jos palkkatukijärjestelmää esitetään muutettavaksi, HE annetaan syksyllä 2014 ja säännökset tulevat voimaan 1.1.2015.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.18 Kuntien rooli työttömyysturvassa (TEM)

Esityksen substanssidiin: Työmarkkinatuen rahoitusmuutoksen tavoitteena on luoda nykyistä kannustavampi rahoitusjärjestelmä, nostaa pitkäaikaistyöttömien osallistumisastetta työllistymistä edistävissä palveluissa ja selkiyttää valtion ja kuntien työnjakoa pitkäaikaistyöttömien palveluiden järjestämisessä. Maalikuussa 2013 tehtyyn kehyspäätökseen perustuvan työmarkkinatuen rahoitusmuutoksen valmistelu on aloitettu TEM:n johdolla. TEM on tilannut valmistelun tueksi tutkimuksen työmarkkinatuen nykyisestä rahoitusmallista ja uudistuksen ennakoituista vaikutuksista. Tutkimus valmistuneen maaliskuussa 2013. Työmarkkinatuen rahoitusmuutos liittyy kiinteästi työvoiman palvelukeskus –valmisteluun (1.15), koska TYP-valmistelussa pyritään varmistamaan se, että kunnat pystyvät nykyistä paremmin vaikuttamaan työllistymistä edistävien palvelujen tarjoamiseen niille työttömille, joiden työttömyyden aikaisesta työmarkkinatuesta kunnat maksavat osan .

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos em. tavoitteissa onnistutaan, pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Maaliskuussa 2013 tehdyn kehyspäätöksen mukaan työmarkkinatuen rahoitusmuutos tarkoittaa 150 milj. euron rahoitusvastuun siirron kunnille.

Lopputuote: HE annetaan budjettilakina 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.19* Työn vastaanottovelvollisuus (TEM)

Esityksen substanssiydin: Työtön voi nykyisin lähtökohtaisesti kieltäytyä työttömyysetuutta menettämättä työstä, jos työpaikka sijaitsee yli 80 kilometrin päässä kotoa. Työttömyysturvalakia muutetaan siten, että tällainenkin työ on otettava vastaan, jos päivittäinen työmatka joukkoliikennettä käyttämällä ei kokoaikatyössä ylitä kolmea tuntia. Osa-aikatyössä vastaava aikaraja on kaksi tuntia.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: Esityksellä ei ole vaikutusta valtion budjettiin. Vaikutus julkisen talouden kestävyYTEEN on vähäinen.

Lopputuote: HE annetaan vuonna 2014 ja säännösmuutos tulee voimaan 1.1.2015

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.20* Työttömyysturvan ennakkomaksu (STM)

Helpotetaan lyhytaikaisiin työsuhteisiin hakeutumista muuttamalla työttömyysturvalakia siten, että työttömyysetuutta maksettaisiin aina ennakkomaksuna, jos työn ennakkomaksua hakee. (STM)

Esityksen substanssiydin:

Työttömyysturvalain ennakkomaksua koskevia säännöksiä ei muuteta, vaan tavoitteeseen pyritään ohjeistusta muuttamalla.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- ei budjettivaikutuksia
- ei kestävyysvaikutuksia

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

- Ohjeet voimaan vuoden 2014 alusta.

Syventävä liitemuistio:

- Liitemuistio 1.20: Ennakkomaksu

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.21* Työtulojen suojaosuus työttömyysturvassa (STM)

Kannustinloukkujen purkamiseksi otetaan työttömyysturvassa käyttöön työtulojen suojaosuus. Arvioidaan työkyvyttömyyseläkejärjestelmän kannustimet ja tulosoituksen lieventämisen kustannukset osa-aikaisen työn vastaanottamiseksi. Tehdään selvityksen perusteella uudistusehdotukset. (STM)

Esityksen substanssiydin:

- a) Työttömyysturvalakiin säädetään 300 euron suojaosa, jonka työtön voi ansaita kuukaudessa ilman, että se vähentää työttömyysetuuden määrää.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- menot valtiolle 42,9 miljoonaa euroa
- kestävyysvaikutuksia ei arvioitu

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

- a) - Hallituksen esitys annettu (HE 176/2013) Voimaan vuoden 2014 alusta.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.22* 400 euron suojaosa asumistuessa (STM)

Otetaan käyttöön malli, jossa lähtökohtana on, että jätetään 400 euroa ansiotuloa tuensaajaa kohti kuussa huomioon ottamatta asumistuen tuloharkinnassa 6kuukauden ajan työllistymisestä. (STM)

Esityksen substanssiydin:

Asumistuen tulojen määrittelyssä otetaan käyttöön ansiotulojen suojaosa, joka koskee kaikkia ansio- ja yrittäjä-tuloja. Tällä kannustetaan työttömiä työllistymään ja ansiotuloja jo saavia hankkimaan isompia tuloja. STM katsoo, että suojaosan kytkeminen työllistymisen määrittelyn ja suojaosan määräaikaisuus on hallinnollisesti vaikeasti toteutettavissa ja on omiaan luomaan epätarkoituksenmukaista käyttäytymistä työmarkkinoilla. Tämä vuoksi ansiotuloista tehtäisiin aina suojaosan suuruinen vähennys ennen omavastuun määrittelemistä.

STM esittää asumistukeen ansiotulojen suojaosaa ilman työllistymisedellytyksen selvittämistä

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Ansiotulojen suojaosa lisäisi asumistukimenoja enimmillään arviolta 40 miljoonaa euroa vuositasolla. Lopullinen vaikutus riippuisi kuitenkin siitä kuinka moni työllistyisi tai hankkisi lisätuloja, mikä puolestaan vähentäisi asumistuen tarvetta. Parhaimmillaan uudistus lisäisi vain vähän asumistukimenoja.

Ansiotulojen suojaosa lisäisi käytettävissä tuloa työttömyyskorvaukseen verrattuna ja tukisi työssäkäyntiä ja madaltaisi palkkatyön vastaanottamiseen liittyvää työllistymiskynnystä.

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

Uudistus toteutettaisiin 1.12.2015 voimaan tulevassa uudessa asumistukilaissa. Hallitus antaisi asiaa koskevan lakiehdotuksen eduskunnalle kevätistunto-kauden 2014 alussa

Syventävä liitemuistio:

Liitemuistio 1.22: 400 euron suojaosa asumistuessa (7.11.2013)

1.23* Uudistusten perälauta (TEM)**1. Esityksen substanssiydin**

- a) Hankitaan ex ante –arviointi työttömyysturvamuutosten odotetuista vaikutuksista. Analyysi suunnitellaan rinnakkain kohdan 1 b analyysin kanssa. Analyysin hankkivat TEM ja STM yhdessä.
- b) Hankitaan meta-analyysi toimenpiteiden 1.12 -1.22 kokonaisvaikutuksista työttömien työllistymiseen ja työvoiman tarjontaan. Yksityiskohtainen tehtävänasettelu toteutetaan rakennepaketin valmistuttua. Analyysin hankkivat TEM ja STM yhdessä.
- c) Arvioidaan kolmikantaisesti politiikkatoimien toteutusta TKE-neuvostossa ja sen jaostoissa. RTT-neuvottelukunta seuraa ja arvioi työpoliittisia toimia kokonaisuutena ja mitä mahdollisia uusia työpoliittisia linjauksia ja painotuksia tarvitaan.

2. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Kohdissa a ja b hankittavien tutkimusten yhteenlasketut kokonaiskustannukset ovat enintään 140 000 euroa ja ne rahoitetaan olemassa olevien tutkimusmäärärahojen uudelleenkohdennuksella ja jättämällä vastaavalla määrällä muita tutkimuksia hankkimatta. Toimenpiteiden kestävyysvaikutukset syntyvät tutkimustulosten ja niistä seuraavien politiikkavaikutusten kautta, mahdollisesti myös kolmikantaisesti harkittavien uusien toimien kautta.

3. Lopputuote

Lopputuotteet ovat 2 tutkimusta, jotka valmistuvat vuoden 2014 syksyllä sekä kolmikantainen arviointiprosessi.

1.24* Neuvottelu- ja sopimusjärjestelmä (TEM)

Työllisyys- ja kasvusopimuksen 4.3 kohdan mukaan perustetaan työmarkkinajärjestöjen työryhmä, joka arvioi nykyisen työehtosopimuslakiin ja työriitojen sovittelulakiin perustuvan neuvottelujärjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita syksyn 2014 loppuun mennessä. Tarkastelun kohteena on erityisesti työehtosopimusten velvoittavuus ja noudattaminen sekä sopimuksen rikkomisesta eri tahoille seuraavat sanktiot. Lisäksi arvioidaan keinoja sovittelujärjestelmän ja erimielisyyksien ratkaisumenettelyn kehittämiseen sekä palkankorotusten toteutumista sopimuksettomilla aloilla. Työryhmän esittämien kehittämistarpeiden jatkovalmistelu tehdään kolmikan-
taisesti siltä osin kuin ne mahdollisesti edellyttävät lainmuutoksia.

Mahdollinen lainvalmistelu aloitetaan kaksikantaneuvotteluiden päättyttyä, todennäköisesti 2015.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.25a* Nollatyösopimukset (TEM)

Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyvän kirjauksen mukaan jatketaan TEM:in johdolla jo käynnistynyttä kolmikantaista selvitystyötä asioista, jotka liittyvät nollatyösopimuksiin.

1. Esityksen substanssiydin

Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla on kolmikantaisesti valmisteltu lain muutosta, jossa määriteltäisiin, mitä tarkoitetaan lisätyöllä silloin, kun työaika voi työsopimuksen ehtojen mukaan vaihdella. Muutoksessa täsmennettäisiin työntekijän oikeutta kieltäytyä työnantajan tarjoamasta työstä ja korostettaisiin etukäteen laadittavan työvuoroluettelon merkitystä.

Lainmuutos tasapainottaisi työnantajan ja työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien välistä suhdetta. Tässä vaiheessa näyttää siltä, että esityksestä olisi saavutettavissa yksimielisyys kolmikannassa.

2. Työmarkkinaosapuolten solmimaan **työllisyys- ja kasvusopimukseen** sisältyy nollatyösopimuksia koskeva kirjaus. Siinä osapuolet yksimielisesti toteavat, että työaika vakiintuu joissakin tapauksissa työsuhteessa noudatettavaksi työsuhteen ehdoksi työsopimuksessa sovittua työaikaehto täydentäen tai sen korvaten. Osapuolet toteavat, että asiaan liittyvä oikeustila on epäselvä. Osapuolet esittävät, että *asetetaan kolmikantainen työryhmä* selvittämään ne kriteerit, joiden vallitessa työajan voidaan katsoa vakiintuvan työsuhteen ehdoksi ja ehdottamaan tarvittavia toimenpiteitä tilanteen selkeyttämiseksi. Tämä hanke toteutetaan erillisenä hankkeena.

3. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Suunnitellulla lainmuutoksella ei ole suoraa tai välillistä vaikutusta valtion talouteen.

4. Lopputuote

HE annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014.

5. Syventävä liitemuistio

Muistio liitteenä.

1.25b* Alipalkkaus (TEM)

Jatketaan TEM:n johdolla selvitystyötä asioista, jotka liittyvät alipalkkauksen epäkohtiin

1. Esityksen substanssiydin

Asiaa selvitetty työelämän sääntelyryhmässä alla olevista asiakokonaisuuksista käsin. Lisäksi asia on käsitelty TIVA-työryhmässä, ks. kohdassa 2.8 esitetty raportti ja taustamuistio

a) **alipalkkauksen kriminalisointi** (kiskonnantapainen työsyryntä, muut rikostunnusmerkkistöt, olemassa olevan tunnusmerkkistön muuttaminen) (vastuu OM:llä)

→ Käsittelyä jatketaan TIVA-työryhmässä

→ **Rikoslain muuttaminen kuuluu OM:n hallinnonalalle.**

- **Kanneoikeuskysymykset**

- alipalkkausta koskeissa riita-asioissa voidaan käyttää asiamiestä, erääntyneet saatavat voidaan siirtää esimerkiksi ammattiliitolla perittäväksi (useamman työntekijän saavatien yhtäaikaista käsittelyä), kanteiden yhdistämisestä säädetään OK 18 luvussa.

- Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013–2025 on toimenpide 28 ”Selvitetään ryhmäkannelain soveltamisalan tai ryhmäkannelarjestelmän muuttamista siten, että se mahdollistaisi nykyistä monipuolisemmin juttujen viemisen tuomioistuimeen ryhmäkanteena – keskipitkän aikavälin tavoite”.

→ **Asian jatkokäsittely OM:ssä (Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013–2025)**

Selvitystä tehtäessä tullaan ottamaan huomioon myös komission 10.6.2013 antama tiedonanto ja suositus kollektiivisista oikeussuojakeinoista

c) **Hollannin ketjuvastuun mallin kaltaisen mallin toteuttaminen**

- Hollannissa harmaata taloutta torjutaan ketjuvastuulla ja siihen liittyvällä sulkuililla.

- Sääntely on alun perin rakennettu verotuksen näkökulmasta ja se perustuu olennaiselta osin siihen, että arvonlisävero, palkasta maksettavat verot, tulovero ja yritysvero tilitetään verottajalle kuukausittain. Hollannin sääntelyllä ei turvata työntekijälle asianmukaisen palkkauksen toteutumista eli tämä malli ei ratkaise alipalkkauskysymystä.

→ **Asia käsitellään TIVA-työryhmässä.**

d) **Hallinnollisten seuraamusten säätäminen alipalkkaustilanteisiin puuttumiseksi**

nopea tuomioistuinprosessin korvaava hallinnollinen menettely (STM)

ne bis in idem –kysymykset ratkaistavana

- Tulisi harkita voisiko jokin hallintoviranomainen antaa reaaliaikaisen tehokkaan hallinnollisen taloudellisen sanktion lainvastaisuuksista, etenkin tapauksissa, joissa rike on yksinkertaisesti todettavissa.

- Hallinnollisen sanktion määrääminen alipalkkaustapauksessa edellyttää useassa tapauksessa kuitenkin työehtosopimuksen palkkamääräyksen tulkintaa.

→ **asiaan liittyy mm. työehtosopimusten tulkintaan liittyviä kysymyksiä (kohta 1.24).**

→ **valmistelu STM:n johdolla työsuojelun neuvottelukunnassa**

e) **menettelyt, joilla turvataan työehtosopimukseen perustuvat palkkasaamiset**

liittyy rakennepoliittisen ohjelman kohtaan 1.24 (neuvottelu- ja sopimusjärjestelmää koskevat kysymykset työmarkkinaosapuolten käsissä 2014 loppuun asti)

- Suomessa vähimmäispalkat määräytyvät alakohtaisten työehtosopimusten mukaan.
- Työehtosopimukseen sidottu työnantaja joka tietensä rikkoo tai jonka perustellusti olisi pitänyt tietää rikkovansa työehtosopimuksen määräyksiä, voidaan työtuomioistuimessa tuomita hyvityssakkoon työehtosopimuksen tieteen rikkomisesta. Työnantajaliitolla on valvontavelvollisuus työehtosopimuksen noudattamisesta.
- Asia käsitellään työtuomioistuimessa. Työtuomioistuimeen asian voi viedä työehtosopimuksen solminut osapuoli tai toissijaisesti laissa säädetyin edellytyksin työntekijä. Työehtosopimukseen sidottu työntekijä voi kuitenkin nostaa suorituskanteen yleisessä tuomioistuimessa.
- Yleissitovuuskentässä yleissitovan työehtosopimuksen palkkamääräyksen sisältö voi tulla arvioitavaksi käräjäoikeusprosessissa.

→ ***Työehtosopimusjärjestelmään liittyvät kysymykset ovat työmarkkinajärjestöjen välisessä kaksikantaneuvottelussa. Neuvotteluille varattu aika päättyy vuoden 2014 lopussa. Tämän jälkeen asia siirtyy kolmikantapöytään. aikataulu vuoden 2014 loppu.***

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

1.25c* Osa-aika työntekijät (TEM)**1. Keskeinen sisältö**

Työelämän sääntelyryhmä pohti osa-aikatyöntekijän mahdollisuutta tehdä lisätyötä työsopimuslain säännösten näkökulmasta. Tarkastelun kohteena olivat mm. kysymykset:

- 1) tulisiko laissa säätää lisätyön tarjoamisvelvollisuuden ja vuokratyövoiman käytön välisestä suhteesta.
- 2) tulisiko säätää periaatteista, joilla lisätyönä tarjottu työaika vakiintuu osaksi vähimmäistyöaikaa
- 3) tulisiko säätää lisätöiden jakamisessa sovellettavasta järjestyksestä osa-aikaisten kesken
- 4) tulisiko henkilöstön edustajan tiedonsaantioikeutta vahvistaa ja säätää (yhteistoiminta)menettelystä osa-aikatyön käytön periaatteiden käsittelypaikkana

Työelämän sääntelyryhmä päätyi kysymyksen 1 ja 3 osalta siihen, että ne kumpikin liittyvät osaksi laajempaa kysymystä, eikä niitä voi ratkaista erikseen kokonaisuudesta. Myöhemmässä vaiheessa arvioitavaksi tulee tarve säätää työnantajan omille työntekijöille kohdistuvan työntarjoamisvelvollisuuden ja ulkopuolisen työvoiman välisestä suhteesta. Työntarjoamisen etusijajärjestystä ei voida ratkaista vain lisätyön tarjoamisen järjestyksen kysymyksenä (lomautus- ja irtisanomistilanteet, takaisinottojärjestys). Kohdan 2 osalta kysymys liittyy Työllisyys- ja kasvusopimuksen kirjaukseen. Kysymyksen 4 osalta työaikalaki (luottamusmiehen tiedonsaantioikeus) ja yhteistoimintalakien henkilöstö- ja koulutussuunnitelmia koskeviin pykäliin tulevat muutokset mahdollistavat sen, että yhteistoimintaneuvotteluissa voidaan käsitellä mm. periaatteita osa-aikatyön käytölle ja periaatteita siitä, miten tarjolla olevat lisätyöt voidaan jakaa osa-aikatyöntekijöille.

- ➔ tässä vaiheessa ei lainvalmisteluprojektia
- ➔ myöhemmässä vaiheessa lainsäädännön muutostarpeita arvioitava uudelleen osana isompaa kysymysryhmää.

2. Arvio taloudellisista vaikutuksista

Ei vaikutuksia

3. Lopputuote

Ei l toimenpide-ehdotuksia

4. Syventävä muistio

Osa-aikaisten työntekijöiden mahdollisuudet tehdä lisätyötä

1.26 Ulkomaalaiset opiskelijat (SM)

Parannetaan ulkomaalaisten opiskelijoiden edellytyksiä jäädä tutkinnon suorittamisen jälkeen työskentelemään Suomeen valmistumisen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan keston merkittävän pidentämisen ja harjoittelumahdollisuuksien avulla.

Toimeenpano: Toteutetaan uudistus ensisijaisesti Vaihtoehtoiset tavat vastaanottaa oleskelulupahakemuksia -hankkeen yhteydessä.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

2.0 Kauppojen aukiolo (TEM)

Kauppojen aukiolon (kohta 2 johdanto) osalta annetaan esitys liikeaikalakiin tehtävästä muutoksesta, jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.4.2014, mutta lakiin tulee 4-6 kuukauden siirtymäaika, joka koskee voimassa olevia kauppakeskusten ja yrittäjien välisiä sopimuksia. Muutoksella taataan yrittäjien oikeus vapaapäivään. Eduskunta edellytti kauppojen aukioloa koskevan selonteon yhteydessä toimenpiteitä pienyrittäjien aseman parantamiseksi kauppakeskuksissa. Poikkeuslupien myöntämisen keskittäminen etenee sovitusti eli asetus annetaan vuodenvaihteessa.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

2.1a Yritystuet (TEM)

Esityksen substanssyydin

Esitetään, että rakennepoliittisen ohjelman osana hallitus tekee linjauksen yritystukien uudistamisesta ja määrittelee uudistuksen kohteeksi otettavat tuki-instrumentit.

Tähän sisällytettävien yritystukien keskeiseksi tavoitteeksi asetetaan talouden ja elinkeinorakenteen uudistaminen sekä yritystukien aiempaa vahvemmin suuntaaminen yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevaan toimintaan sekä tutkimuksen edellytysten vahvistamiseen.

Tukien muut tavoitteet sovitetaan yhteen tämän kanssa. Äiden tukien osalta rakenneuudistuksen edistämistavoitteesta poikkeaminen on mahdollista muiden yhteiskunnallisesti painavien syiden vuoksi, mutta edellyttää valtioneuvoston päätöstä.

TEM tilaa ulkopuoliselta tutkimusorganisaatiolta läpinäkyvän ja yhteismitallisen arvion uudistuksen kohteena olevien yritystukien vaikutuksista rakennemuutokseen. Tutkimuksessa käydään läpi aikataulun puitteissa niin monta tukimuotoa kuin mahdollista (euromääräisesti suurimmat ensin) tammikuun 2014 loppuun mennessä. Samalla arvioidaan toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksia budjettiin ja kestävyysvajeeseen.

Selvityksen pohjalta uudistuksen kohteeksi valittujen yritystukien uudelleen kohdentamisesta talouden ja elinkeinorakenteen uudistumista tehokkaammin edistävällä tavalla tehdään ehdotus hallituksen kehysriiheen 2014.

1. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Esitetty linjaus ja sen pohjalta tehtävä arvio yritystukien vaikuttavuudesta tuottaa yhteismitallista ja tieteellisesti perusteltua fakta-aineistoa. Tältä pohjalta voidaan arvioida vaihtoehtoisia toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia budjettiin ja kestävyysvajeeseen. Tällä hetkellä arvioita ei voida tehdä.

2. Lopputuote

Lopputuote on hallituksen linjaus yritystukien uudistamisesta. Tältä pohjalta hallitus voi tehdä päätöksiä yritystukien kohdentamisesta kevään 2014 kehysriihessä.

Hallitus antaa toimenpiteen jatkovalmistelua ohjaavan linjauksen 11/2013 ja valmistautuu päättämään toimenpiteen sisällöstä 3/2014.

2.1b Ympäristön kannalta haitalliset tuet (VM)

Toteutetaan ympäristölle haitallisten tukien kohdentamista uudestaan tukien tavoitteleman yhteiskunnallisen päämäärän saavuttamiseksi kestävää talouskasvua lisäävällä ja ympäristöhaittoja vähentävällä tavalla. (VM, YM, TEM, MMM, LVM)

Esityksen substanssiydin:

Useat erityisesti fossiilisiin polttoaineisiin liittyvät tuet kannustavat kasvattamaan tuotantoa ja lisäämään ympäristörasitusta. Samalla ne hidastavat rakennemuutosta. Tällaisia tukia ovat mm. veroleikkurit, alennettu sähköverokanta, polttoaineiden alennetut verokannat, kilometrikorvaukset ja työmatkavähennykset. Rakennepoliittisena toimenpiteenä **VM esittää ympäristön kannalta haitallisten energia- ja liikennetukien vähentämistä kehyskaudella 2015-2018**. Laki- ym. tekniset muutokset voidaan tehdä vuoden 2014 aikana.

Valtiovarainministeriön ehdotukset:

- Energiaintensiivisen teollisuuden tukikokonaisuus (veroleikkuri ja sähköverokanta II): *Palautetaan kokonaistuki vuoden 2011 tasolle. Poistetaan alempi sähköverokanta kaivosteollisuudelta.*
- Turpeen alempi verokanta: *Ei uusia veronkorotuksia, arvioidaan kokonaistilanne kehysriihen yhteydessä 3/2014.*
- Dieselpolttoaineen normia alempi verokanta: *Alennetaan verotukea 10 % eli 3 senttiä/litra.*
- Maatalouden energiaveronpalautus: *Poistetaan vuonna 2015, ei maksatuksia vuonna 2016.*
- Työmatkavähennys: *Pienennetään 10 % vuonna 2015, alennetaan asteittain kunnes tuki puolittunut nykytasosta.*
- Taksien autoverohuojennus: *Poistetaan verotuki vuonna 2015. Edellyttää siirtymäjärjestelyjä.*
- Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti: *Poistetaan verotuki vuonna 2015. Edellyttää siirtymäjärjestelyjä.*

Alustavat toimenpidelinjaukset ja niiden vaikutukset on esitetty lopputuotteessa eli Taulukossa 1.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Vähennettävät tuet ovat pääosin verotukia, joiden pienentäminen lisäisi verotuloja. Osa tuista on budjetoitu veronpalautuksina menoiksi eli niiden leikkaaminen vähentäisi määrärahatarvetta. Työryhmän tarkastelemien verotukien yhteismäärä on 1,9 miljardia euroa, joiden vähentäminen 400 miljoonalla eurolla pienentäisi kestävyysvajetta 0,2 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Kyseessä on tekninen arvio, jossa ei ole huomioitu käyttäytymis- ja dynaamisia vaikutuksia ja jossa verotulojen oletetaan kasvavan poistettujen verotukien verran.

Jos em. poistettavat verotuet suunnataan uudelleen, kestävyysvajevaikutus jää alhaisemmaksi. Jos ympäristön kannalta haitallisia verotukia vähennetään 400 miljoonalla eurolla ja samanaikaisesti muita tukia lisätään 200 miljoonalla eurolla, kestävyysvaje pienenee 0,1 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Arvioissa ei ole otettu huomioon käyttäytymis- ja dynaamisia vaikutuksia ja verotulojen oletetaan kasvavan poistettujen verotukien verran.

Lopputuote: Taulukko 1. Ympäristön kannalta haitallisia tukia⁵ koskevat toimenpide-ehdotukset

								Arvioitu vaikutus, milj. €/vuosi	
		2011	2012	2013	2014				
mom.	Tuki	milj. €	milj. €	milj. €	milj. €	Kommentit/ tuen perustelu	Muutosehdotus	min.	max
28.91.41 11.08.07	Energiaintensiivisen teollisuuden veroleikkuri ja teollisuuden ja kasvihuoneiden alempi sähköverokanta (veroluokka II) muodostavat kokonaisuuden. Näitä tukia tulee siis tarkastella yhdessä. Kilpailukyyn turvaamiseksi esim. veroleikkurin pienentäminen johtaisi alemman sähköverokannan kautta saadun tuen kasvattamiseen. Selvitettävät vaihtoehdot (a) ja (b). Kokonais- ja yhteisvaikutukset selvitettävä.								
28.91.41	Energiaintensiivisen teollisuuden veroleikkuri	118	71	200	205	Koskee päästökauppasektoria, jolle ei ole haluttu uusia rasiitteita. Leikurista sähkö 80 % tuesta, fossiiliset polttoaineet 20 %. Yritykset hyötyvät leikkurin lisäksi alemmasta sähköverokannasta.	Pohdittavana/selvitettävänä. a) Palautetaan kokonaistuki (leikkuri + veroluokka II –tuki) vuoden 2011 tasolle (eli nykyistä raamisopimusta edeltäneelle tasolle)	-125 (a)	-125 (a)
11.08.07	Teollisuuden ja kasvihuoneiden alempi sähköverokanta (veroluokka II)	400	370	376	465	Kohdistetaan yksinomaan päästökauppasektorille, jolle ei haluta päällekkäisiä rasiitteita.	Sama kuin yllä (a).	-75 (a)	-75 (a)
28.91.41 11.08.07	Kaivosteollisuuden veroleikkuri ja alempi sähköverokanta (veroluokka II)	15	15	15	15	Kaivosteollisuus ei ole päästökaupan piirissä, joten tukea ei voida perustella päällekkäisellä ohjauksella. Tuki sisältyy edellä mainittuihin.	b) Poistetaan kaivosteollisuuden alempi sähköverokanta; säästö 15 milj. euroa.	-15 (b)	-15 (b)
11.08.07	Turpeen alempi verokanta	120	112	94	88	Turve on tullut asteittain verotuksen piiriin. Nykypäätöksiin turpeen vero nousee myös vuonna 2015. Kivihiilen alhaisesta hinnasta johtuen, turve korvautuu kivihiilellä. Verotuen poisto lopettaisi turpeen käytön, mikä lisäisi kivihiilen käyttöä ja johtaa metsähakkeen käytön voimakkaaseen vähenemiseen. Kehitys vaarantaisi Suomen uusiutuvan energian tavoitteen saavuttamisen. Alueelliset ja omavarai-	Ei uusia veronkorotuksia, pidetään kiinni jo päätetystä korotuksesta vuodelle 2015. Kokonaistilanne arvioitava kehysriihen yhteydessä 3/2014.	0	0

⁵ Ympäristön kannalta haitallisten tukien kartoituksen yhteydessä käytiin läpi yli 400 tukea, joista noin 50 tuen ympäristövaikutuksia arvioitiin yksityiskohtaisemmin. Tuet jaoteltiin ympäristö-
rasituksen näkökulmasta punaisiin ja keltaisiin tukiin.

suusnäkökohdat.

mom.	Tuki	2011	2012	2013	2014	Kommentit/ tuen perustelu	Muutosehdotus	Arvioitu vaikutus, milj. €/vuosi	
		milj. €	milj. €	milj. €	milj. €			min.	max
11.08.07 ja 11.10.07	Dieselpolttoaineen normia alempi verokanta (josta vähennetty henkilöautojen käyttövoimaverosanktio)	635	478	498	507	Kohdistuu yksinomaan kuljetussektoriin ja hyötyliikenteeseen. Tuen alentaminen lisäänee vaatimuksia uusista veronpalautuksista hyötyliikenteelle.	Pohdittavana/selvitettävänä. Alennetaan verotukea 10 % eli 3 senttiä/litra. Lakimuutokset vuonna 2014. Ei saa johtaa uusiin veronpalautusjärjestelmiin.	-50	-50
28.91.41	Maatalouden energiaveron palautus	48	44	50	50	Päätökset maatalouden energiaveron palautuksen tehty jo aiemmin mutta toimeenpanoa lykätty. Nykypäätöksiin palautus on 30 milj. euroa vuonna 2015.	Ehdotetaan poistettavaksi vuonna 2015, siis ei maksatuksia 2016.	-30	-30
11.01.01	Työmatkavähennys (netto-vaikutus)	613	613	630	655	TUJA-malli. Matkakuluvähennys pienentää verotettavaa tuloa sekä veroastetta. Vähennyksestä saatava hyöty riippuu henkilön rajaveroasteesta. Jos yksityisautoilua tukevista vähennyksistä vähennetään joukkoliikennettä tukevat vähennykset, nettovaikutus pienenee noin 200 milj. eurolla (VTV 2011).	Pohdittavana/selvitettävänä. Työmatkavähennyksen uudistamismalleja selvitetään (mm. SYKE). Pienennetään tukea 10 % vuonna 2015, alennetaan asteittain kunnes tuki puolittunut nykytasosta	-50	-225
	Taksien autoverohuojennus, L 1482/1994, 28	27	31	32	32	Taksien verotuelle ei ole ympäristöperustetta.	Ehdotetaan poistettavaksi. Edellyttää siirtymäjärjestelyjä. Ei saa heikentää erityisryhmien kuljetuksia.	-32	-32

11.10.03	Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti	17	17	14	14	Muuttotavarana tuotujen autojen verotuelle ei ole ympäristöperustetta	Ehdotetaan poistettavaksi. Edellyttää siirtymäjärjestelyjä.	-14	-14
	Yhteensä	1993	1751	1909	2031			-391	-566
	vuosimuutos, %		-12,1	9,0	6,4				

Ministeriöiden esittämät varaukset:

- **Substanssidiin:** YM: Ympäristön kannalta haitallisia tukia tulee vähentää merkittävästi. YM pitää tärkeänä, että asiassa edetään laajalaisesti.
- **Energiaintensiivisen teollisuuden tukikokonaisuus (veroleikkuri ja sähköverokanta II):** TEM: Tukikokonaisuuden uudistamista voi pohtia, mutta perusteellisuudelle (metsä, metalli, kemia) ei saa aiheuttaa kiristystä/lisäkustannuksia.
- **Turpeen alempi verokanta:** TEM, MMM: Paine alentaa turpeen veroa, ei korotata. Kivihiili on halpaa ja syrjäyttää turvetta jo nyt. Verotuen poisto lopettaisi turpeen käytön, lisäisi kivihiiltä ja johtaisi metsähakkeen käytön voimakkaaseen vähenemiseen. Kehitys vaarantaisi Suomen uusiutuvan energian tavoitteen saavuttamisen.
- **Dieselpolttoaineen normia alempi verokanta:** LVM: Nykyinen verokanta esitetään säilytettäväksi, jotta vältetään joukkoliikenteen ja tarvaliikenteen kuljetuskustannusten nousu ja kielteiset vaikutukset suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukykyyn.
- **Maatalouden energiaveronpalautus:** MMM: MMM ehdottaa järjestelmää säilytettäväksi. Palautuksen avulla on voitu alentaa maatalouden kustannuksia tasapuolisesti koko maassa.
- **Taksien autoverohuojennus:** LVM: Verohuojennus esitetään säilytettäväksi, koska tuella on suora kustannusvaikutus erityisryhmien kuljetuksiin sekä välillinen vaikutus Suomen autokannan uusiutumiseen.

2.1c Yritysrahoituksen saatavuus (TEM)

Esitetyt toimenpiteet

Pk-yritysten pankkirahoituksen saatavuus on vaikeutunut pankkien kiristyneen luotonannon seurauksena. Tiukentunut sääntely korottaa pankkien vakavaraisuusvaatimuksia ja lisää varainhankinnan kustannuksia. Lisäksi heikko ja epävarma taloustilanne lisää luottotappioiden riskiä ja vähentää pankkien riskienottohalukkuutta. Pankkirahoituksen rinnalle kehitetään muita markkinaehtoisia rahoituskanavia: yritysten joukkovelkakirjamarkkinoita, pörssin toimintaa ja joukkorahoitusta.

Julkisen rahoituksen keinoin pk-yritysten ja suurten vientiyritysten rahoituksen saantia helpotetaan 1) laajentamalla Finnveran viennin rahoituksen valtuuksia ja täydentämällä siihen liittyviä rahoitusinstrumentteja vastaamaan keskeisten kilpailijamaiden tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia ja -ehtoja ja 2) antamalla Finnveralle valtuudet osallistua pk-yritysten ja myöhemmin myös niitä suurempien yritysten joukkovelkakirjalainojen merkitsemiseen.

Finnveran viennin rahoitusta koskevat toimenpiteet

1. Finnveran vienti- ja alusluottojen valtuuksien sekä vientitakuuvaltuuksien merkittävä lisääminen
2. Finnveran takaukset vientiä palveleville kotimaisille investointitavarakaupoille
3. Finnveran takaukset pankkien vientiluottojen jälleenrahoitukselle
4. Referenssitoimitusten rahoitus

Joukkovelkakirjamarkkinoiden kehittämistoimenpiteet

5. Yritysten joukkovelkakirjamarkkinoiden edistäminen
6. Finnveran osallistuminen pk-yritysten jvk-lainojen merkitsemiseen
7. Finnveran osallistuminen pk-yrityksiä suurempien yritysten jvk-lainojen merkitsemiseen

Muut rahoitusmarkkinoiden kehittämistä koskevat toimenpiteet

8. Pk-yritysten listautumiskynnyksen alentaminen
9. Joukkorahoitustoiminnan edistäminen
10. Kiinteistörahastolain korjaaminen
11. Työeläkelaitosten sijoitustoiminta ja vieraan pääoman käyttö
12. Yleishyödyllisten yhteisöjen sijoitusten verokohtelu
13. Neutraliteettiongelmia listatun sijoitusyhtiön ja sijoitusrahaston välillä

Arvio taloudellisista vaikutuksista (11/2013 päätettävät toimenpiteet)

Finnveraa koskevilla toimenpiteillä ei olisi välittömiä budjettivaikutuksia. Finnveran luotonanto- ja takausvaltuuksien sekä valtion takausvastuun lisääminen kuitenkin lisäisi valtion vastuuta ja riskinottoa.

Pörssin First North Helsinki -listalla olevien yritysten verokohtelun muuttaminen vastaamaan listaamattomien yritysten osinkoverotusta pienentäisi verokertymää nykytilanteeseen verrattuna mahdollisesti muutamia satoja tuhansia euroja vuodessa. Pidemmällä aikavälillä uudistus loisi edellytyksiä yritysten kasvuun ja työllisyyskehitykseen kotimaassa ja näin edistäisi talouden vahvistumista.

2.2 Puretaan kaavoitukseen liittyviä kaupan kilpailun esteitä (YM)

Puretaan kaavoitukseen liittyviä kaupan kilpailun esteitä eheää yhdyskuntarakennetta vaarantamatta. (YM)

Esityksen substanssiydin

Rakennepoliittisen ohjelman kohta 2.2 sisältää myös ne kaavoitukseen liittyvät toimenpide-ehdotukset, joiden tarkoituksena on vähittäiskaupan sääntelyn vähentäminen ohjelman kohdan 2.4 linjausten mukaisesti. Kaavoitukseen liittyvien kaupan esteiden ja vähittäiskaupan sääntelyn arviointi sisältyy maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden kokonaisarviointiin, joka valmistuu vuoden 2013 lopussa. Toteutetaan maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arvioinnissa esiin tulleet kilpailun ja vähittäiskaupan ohjauksen toimivuutta koskevat toimenpide-ehdotukset:

1. Kilpailun toimivuuden edistämisen näkökulma sisällytetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin alueidenkäytön suunnittelun tavoitteisiin, eri kaavatasojen sisältövaatimuksiin sekä vähittäiskauppaa koskeviin erityissäännöksiin. Lainmuutoksessa otetaan huomioon suunnittelutilanteen edellytykset sekä kaavojen ohjaustavoite ja tarkkuus. Lainmuutos ei saa vaarantaa eheää yhdyskuntarakennetta eikä lisätä kuntatalouden kustannuksia.
2. Maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöstä puuttuu nimenomainen säännös kunnan maapolitiikan harjoittamisesta. Erityisesti kaupan ja asuntorakentamisen kilpailun edistämiseksi sekä riittävän tonttitarjonnan turvaamiseksi kasvavilla kaupunkiseuduilla lisätään maankäyttö- ja rakennuslakiin säännös, jonka mukaan kunnan on huolehdittava yhdyskuntien kehittämisen edellyttämästä maapolitiikan hoidosta.
3. Kilpailun toimivuuden arviointiin liittyviä menetelmiä ja ohjeistusta kehitetään erilaisessa alueidenkäytön suunnittelussa.
4. Kehitetään ympäristöministeriön ja ELY-keskusten sekä maakuntaliittojen välistä yhteistyötä sekä selvitetään maankäyttö- ja rakennusasetuksessa säädettyjen viranomaisneuvottelujen ajankohtien muutostarpeet.
5. Selvitetään maakuntakaavojen vahvistamismenettelyn vaihtoehdot ja niiden vaikutukset kaavajärjestelmän toimivuuteen.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Ehdotuksilla ei ole suoria vaikutuksia valtion budjettiin. Ehdotusten voidaan arvioida lisäävän toimeliaisuutta kaupan ja muun rakentamisen toimialueilla, minkä arvioidaan vahvistavan välillisesti julkisen talouden kestävyyttä.

Lopputuote

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon edellyttämät maankäyttö- ja rakennuslain muutokset (kohdat 1. ja 2.) liitetään osaksi maankäyttö- ja rakennuslain arvioinnissa esiin tulleiden muutostarpeiden kokonaisuutta tai tehdään tarvittaessa erillisinä toimenpiteinä.

Toimenpide-ehdotukset 1. ja 2. : (Hallitus antaa toimenpiteen jatkovalmistelua ohjaavan linjauksen 11/2013 ja valmistautuu päättämään toimenpiteen sisällöstä 3/2014). HE:n valmistelu käynnistetään vuoden vaihteessa 2013/ 2014, annetaan eduskunnalle syksyllä 2014 ja lainsäädäntö astuu voimaan keväällä 2015.

Toimenpide-ehdotukset 3., 4. ja 5: (Ei edellytä hallituksen käsittelyä 11/2013. Ministeriöt jatkavat valmistelua rakennepoliittisen ohjelman linjauksen mukaisesti ja harkitsevat itse, milloin tuovat esityksensä hallituksen käsiteltäväksi).

2.3 Rakentamisen kilpailu (YM)

Lisätään rakentamisen kilpailua purkamalla markkinoille pääsyn esteitä (a-). Vähennetään rakentamisen sääntelyä laatua heikentämättä meneillään olevan rakentamismääräysten uudistamisen yhteydessä (b-).

Substanssiydin

Kohdan 2.3.(a) ”Lisätään rakentamisen kilpailua purkamalla markkinoille pääsyn esteitä” toimeenpano:

- asuntopoliittisen toimenpideohjelman toimeenpano 2012-2015 kilpailua koskevin osin
- rakennepoliittisen ohjelman kohdan 2.2. toimeenpano ko. kohdan mukaisesti
- kuntien rakennusvalvontaviranomaisten tehtävät keskitetään ylikunnallisiin yksiköihin osana suunnitteilla olevia kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä koskevia toimia

Kohdan 2.3.(b) ”Vähennetään rakentamisen sääntelyä laatua heikentämättä meneillään olevan rakentamismääräysten uudistamisen yhteydessä” toimeenpano:

- Vähennetään rakentamisen sääntelyä Suomen rakentamismääräysten uusimisen yhteydessä vuosina 2014-2017
- Maaseudun kehittämisohjelman toimeenpanon yhteydessä uudistetaan MMM tuettua rakentamista koskevia asetuksia

Arvio taloudellisista vaikutuksista

Esitys parantaa sekä koko rakennussektorin toimintaympäristöä että julkisen palvelurakenteen tuottavuutta säädös- ja viranomaisohjauskehityksen avulla. Kuntien rakennusvalvonnan toiminnan kohdentaminen ja kustannusvastaavuus paranee. Kuntien rakennusvalvontoja yhdistämällä on arvioitu saavutettavan noin 24 Me/v säästöt vuoteen 2017.

Lopputuote

Asuntopoliittisen toimenpideohjelman toimeenpano ajoittuu vuosille 2012-2015. Rakennepoliittisen ohjelman kohdan 2.2 toteutus on esitetty ao. kohdassa. Kuntien rakennusvalvontojen yhdistäminen yksikkökokoa suurentamalla on arvioitu tapahtuvan kuntauudistusta tukevalla tavalla 2015. Uudistus saattaa edellyttää muutoksia kuntalakiin sekä maankäyttö- ja rakennuslakiin. Hanke liittyy kuntauudistukseen ja ehdotusta täsmennetään kuntauudistuksen edetessä. Suomen rakentamismääräysten uusiminen toteutetaan vuosina 2014-2017. Uudistus sisältää useita kymmeniä eritasoisia säädöksiä. Maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 toimeenpanon yhteydessä jatketaan MMM:n tuettua rakentamista koskevien asetusten uudistustyötä.

2.4 Terveen kilpailun ohjelma (TEM)

Terveen kilpailun ohjelmassa eri ministeriöille osoitetut vastuutoimet:

A Opetus- ja kulttuuriministeriö

Esityksen ydin

Terveen kilpailun ohjelmassa (TKO) todetun mukaisesti tavoitteena on osaltaan vaikuttaa tietoyhteiskunnan kehittämisen edellytyksiin. Terveen kilpailun ohjelman asiakohdat ovat:

- hyvitysmaksujärjestelmän uudistaminen (OKM),
- oikeushenkilöiden liittyminen tekijänoikeusjärjestöjen jäseniksi (OKM), sekä
- tekijänoikeusjärjestöjen aseman kilpailupoliittinen arviointi (Kilpailu- ja kuluttajavirasto).

Lopputuote

- OKM on raportoinut, että **hyvitysmaksujärjestelmän uudistaminen** on ollut vireillä opetus- ja kulttuuriministeriössä syksystä 2011, mutta ratkaisua asiaan ei ole löytynyt. Valmistelun seuraavana vaiheena on selvittää mahdollisuus järjestää hyvitysmaksun edunsaajien ja maksuvelvollisten (valmistus, maahantuonti, kauppa) edustajien keskinäinen neuvottelukierros uudistukselle asetettujen tavoitteiden mukaisen yhden-suuntaisiin näkemyksiin perustuvan ratkaisun löytämiseksi.
- OKM:n raportin mukaisesti **selvitys oikeushenkilöiden tekijänoikeusjärjestö-jäsenyyteen liittyvistä seikoista** on siirtynyt toteutettavaksi sen jälkeen, kun TEM:n tilaama ja kesällä 2013 valmistunut selvitys (tekijänoikeustulon kohtelu eri oikeussubjektien kannalta) valmistui ja sitä on ehditty analysoida. Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää lähiviikkoina työ- ja elinkeinoministeriön kanssa mahdollisten lisäselvitysten ja jatkotoimenpiteiden tarpeen.
- Tekijänoikeusjärjestöjen aseman kilpailupoliittinen arviointi** on meneillään kilpailu- ja kuluttajavirastossa ja virasto tiedottaa arviointinsa tuloksista ja mahdollisista johtopäätöksistä niiden valmistuttua.

B Sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkehuolto

Esityksen ydin

Terveen kilpailun ohjelman mukaisesti STM jatkaa apteekkitoiminnan kehittämistä siten, että voidaan turvata kustannustehokas lääkehuoltojärjestelmä. TKO:n yhteydessä tarkasteluun otetaan apteekkilupien myöntämisprosessi, apteekkiverkoston tiheys, apteekkitoiminnan tehostaminen sekä lääketaksa.

STM on raportoinut, että lääkehuoltoa kehitetään hallitusohjelman ja Lääkepolitiikka 2020 -linjausten mukaisesti. Vuoden 2014 alussa tulevat voimaan apteekkimaksun määräytymistä ja lääketaksaa koskevat uudet säädökset. Apteekkitoimintaa koskevat säädökset tulevat voimaan vuoden 2014 aikana. Marraskuussa 2013 asetetaan ”Apteekkitoiminnan ja muun lääkehuollon kehittäminen” -työryhmä, jonka tavoitteena on selvittää millaisia säädösmuutoksia tarvitaan, jotta lääkehuollon toiminta sekä laitos- että avohuollossa tukee mahdollisimman hyvin uusia sosiaali- ja terveyspalvelurakenteita ja niiden toimintaa. Työryhmä ottaa kehittämistyössään huomioon myös rakennepoliittisen ohjelman tavoitteet.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Budjettivaikutus: Vuoden 2014 alussa voimaan tulevat apteekkimaksu- ja lääketaksamuutokset ovat valtiolle kustannusneutraaleja, muiden mahdollisten toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset arvioidaan myöhemmin.

Lopputuote

Ehdotukset säädösmuutoksista laaditaan vuoden 2014 loppuun mennessä ja HE lääkelain muuttamiseksi vuoden 2015 aikana. Säädösmuutokset tulevat voimaan vuoden 2016 alusta.

Alkon myymälät

Esityksen ydin

Terveen kilpailun ohjelmassa todetaan, että ”Alkon myymälöiden sijoittuminen vahvistaa käytännössä kahden suurimman kaupparyhmän kilpailuetua pienempiin toimijoihin nähden ja sijoittumispolitiikka saattaa olla osaltaan lujittamassa keskittynyttä kaupan rakennetta.”

Tämän johdosta ohjelma toteaa, että ”Alko Oy:n omistajaohjauksen keinoin vaikutetaan siihen, että Alkon myymälöiden sijoittelupäätösten tekemisessä otettaisiin huomioon päätösten vaikutukset päivittäistavarakaupan kilpailuun.”

STM:n raportin mukaan Alkon omistajaohjaus on ollut myymälöiden sijoittelupäätöksistä yhteydessä hallituksen puheenjohtajaan sekä yhtiön johtoon. Alko on valmistellut myymälöiden sijoittumista koskevan liikepaikka-suunnitelman, jonka Alkon hallitus on hyväksynyt. Muutosta on valmisteltu vuoden 2013 aikana ja konkreettiset muutokset toteutuvat vuodesta 2014 alkaen. Suunnitelma, josta ilmenee muun ohella myymälöiden nykytilanne sekä suunnitelman mukainen tilanne vuoden 2014 lopussa, on liitteenä. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan suunnitelma ottaa huomioon päätösten vaikutukset päivittäistavarakaupan kilpailuun terveen kilpailun ohjelman tavoitteiden mukaisesti lyhyellä aikavälillä. Ministeriö huolehtii omistajaohjauksella, että suunnitelmaa jatketaan osana Alkon liiketoimintaa.

Lopputuote

Alkon myymälöiden sijoittumista koskeva liikepaikka-suunnitelma on hyväksytty. Muutosta on valmisteltu vuoden 2013 aikana ja konkreettiset muutokset toteutuvat vuodesta 2014 alkaen.

C Työ- ja elinkeinoministeriö

Esityksen ydin

Energia-ala ei ole ollut terveen kilpailun ohjelman piirissä, mutta TEM ehdottaa rakennepoliittisen ohjelman kirjauksen edellyttämällä tavalla energia-alaa koskevat linjaukset.

- a) Tuulivoimainvestointeihin liittyvän epävarmuuden poistamiseksi valmistellaan kansallisen ilmasto- ja energiastrategian 47 kohdan mukainen säädösmuutos, joka selkeyttää tuulivoimalle varatun kiintiön 2500 MVA jakoon liittyvää menettelyä.

Tuulivoimainvestointien tukijärjestelmän arviointityö 2500 MVA kiintiön tultua täyteen voidaan aloittaa, kun EU:n uusien valtiontukisuuntaviivojen sisältö ja EU:n energia- ja ilmastopolitiikan kehikko sekä erityisesti uusiutuvan energian rooli vuoteen 2030 ja 2020-luvun investointi- ja tuotantokustannukset ovat tiedossa. Tämän kohdan kannalta myös rakenneohjelman kohta 2.14. on keskeisen tärkeä.

b) Pienimuotoisen sähköntuotannon esteitä poistetaan ja tällaisen tuotannon edellyttämät järjestelmätason toimet toteutetaan.

c) Jos LNG-terminaalit varmistavat maakaasuverkkoon vaihtoehtoisen hankintakanavan, jakeluverkon ja kaasun myynnin eriyttäminen toteutetaan viivytyksittä. Samalla luodaan edellytykset vaihtoehtoisten tuottajien (LNG, erilaiset biokaasut) verkkoon pääsyyn ja sitä kautta markkinoille pääsyyn.

d) Uusiutuvan energian tukien ja päästökaupan ohjausmekanismien yhteen sovittamista parannetaan siten, että järjestelmä kannustaa nykyistä paremmin yrityksiä matalahiiliseen tuotantoon. Näillä muutoksilla on valtiontaloudellisia vaikutuksia, joita ei ole pystytty etukäteen arvioimaan. Arviointityö käynnistetään sen jälkeen, kun EU:n uusien valtiontukisuuntaviivojen sisältö ja EU:n energia- ja ilmastopolitiikan kehikko ja erityisesti uusiutuvan energian rooli vuoteen 2030 on tiedossa.

Lopputuote

- a) Säädösmuutos, joka selkeyttää tuulivoimalle varatun kiintiön 2500 MVA jakoon liittyvää menettelyä, on tavoitteena saada voimaan syksyllä 2014..

Tuulivoimainvestointien tukijärjestelmän arviointityön aikataulua ei voida vielä ennakoida.

- b) Pienimuotoisen sähköntuotannon esteiden selvittämiseksi on tarkoitus asettaa työryhmä marraskuussa 2013, ja sen toimikausi päättyisi 30.11.2014.

- c) Jakeluverkon ja kaasun myynnin eriyttämisen aikataulua ei voida vielä ennakoida.
- d) Uusiutuvan energian tukien ja päästökaupan ohjausmekanismien yhteen sovittamisen parantamisen aikataulua ei voida vielä ennakoida.

D Ympäristöministeriö

Terveen kilpailun ohjelmassa YM:n vastuualueella on kaavoitusta ja rakentamista sekä jätemarkkinoita koskevat asiakohdat.

Jätemarkkinat

Esityksen ydin

YM on todennut, että terveen kilpailun ohjelman mukaisesti selvitys jätelain soveltamiskäytännöistä on meneillään. Siksi on ilmeistä, että jätelain soveltamisesta ja siihen liittyvistä epäilyistä ongelmista ei ole vielä käytettävissä sellaista järjestelmällistä seurantatietoa, jonka perusteella olisi mahdollista tehdä ehdotuksia eduskunnassa vastikään hyväksytyjen lain keskeisten linjausten muuttamisesta. Ympäristöministeriö on keväällä 2013 käynnistänyt yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja kuluttaja- ja kilpailuviraston kanssa hankkeen jätelain toimivuuden arvioimiseksi. Hankkeessa selvitetään jätelain soveltamiskäytäntöjä ja toimivuutta erityisesti yhdyskuntajätehuoltoa koskevien säännösten osalta. Hankkeen tulokset ovat käytettävissä vuoden 2014 keväällä. Tuottajavastuuta koskevien säännösten toimivuuden arviointi ei sisälly vireillä olevaan hankkeeseen sen vuoksi, että mainitut säännökset ovat olleet voimassa vain hyvin lyhyen aikaa eikä kokemuksia niiden soveltamisesta ole kertynyt riittävästi. Jätelain toimivuuden arviointia on kuitenkin tarkoitus seuraavassa vaiheessa jatkaa muun muassa tuottajavastuuta koskevien säännösten osalta.

Lopputuote

Jätelain toimivuuden arviointi –selvityksen tulokset ovat käytettävissä keväällä 2014 ja tämän jälkeen arvioidaan jatko.

Kaavoitus

Esityksen ydin

YM on todennut, että rakennepoliittisen ohjelman kohta 2.2 käsittelee kaavoitukseen liittyvien kaupan kilpailun esteiden purkamista. Siksi ehdotukset on YM:n mukaan selkeintä käsitellä kohdassa 2.2. YM on toimittanut alustavan raporttinsa kaavoituksen osalta. YM on todennut, että kaavoitukseen liittyvien kaupan esteiden ja vähittäiskaupan sääntelyn arviointi sisältyy maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden kokonaisarviointiin, joka valmistuu vuoden 2013 lopussa.

YM aikoo toteuttaa seuraavat maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arvioinnissa esiin tulleet kilpailun ja vähittäiskaupan ohjauksen toimivuutta koskevat kehittämistarpeet:

- a) Kilpailun toimivuuden edistämisen näkökulma sisällytetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin alueidenkäytön suunnittelun tavoitteisiin, maakunta-, yleis- ja asemakaavojen sisältövaatimuksiin sekä vähittäiskauppaa koskeviin erityissäännöksiin. Lain muutoksessa otetaan huomioon suunnittelutilanteen edellytykset sekä kaavojen ohjaustavoite ja tarkkuus. Lain muutos ei saa vaarantaa eheää yhdyskuntarakennetta.
- b) Maankäyttö- ja rakennuslaista puuttuvat säännökset kunnan maapolitiikan harjoittamisesta sekä kunnan maapolitiikan hoidon tueksi laadittavasta maapolitiisesta ohjelmasta. Maapolitiikan hoito lisätään maankäyttö- ja rakennuslakiin tonttituotannon sekä rakentamisen ja kaupan kilpailun toimivuuden edistämiseksi.
- c) Kilpailun toimivuuden arviointiin liittyviä menetelmiä ja ohjeistusta kehitetään erilaisessa alueidenkäytön suunnittelussa.

- d) Maakuntakaavoituksen ohjauksen toimivuutta parannetaan. Kehitetään mm. ympäristöministeriön ja ELY-keskusten sekä maakuntaliittojen välistä yhteistyötä sekä selvitetään maankäyttö- ja rakennusasetuksessa säädettyjen viranomaisneuvottelujen ajankohtien muutostarpeet.
- e) Selvitetään maakuntakaavojen vahvistamismenettelyn vaihtoehdot ja niiden vaikutukset kaavajärjestelmän toimivuuteen.

Taloudelliset vaikutukset

Toimeenpanon talousarviovaikutuksia ei rakennepoliittisen ohjelman tässä valmisteluvaiheessa ole mahdollista arvioida.

Lopputuote

a)-b) Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon edellyttämät maankäyttö- ja rakennuslain muutokset liitetään osaksi lain arvioinnissa esiin tulleiden muutostarpeiden kokonaisuutta tai tehdään tarvittaessa erillisinä toimenpiteinä.

OKM:n varauumat (2.4)

Terveen kilpailun ohjelman linjausten mukaisesti valmistellaan ehdotukset sääntelyn vähentämiseksi eri aloilla, kuten vähittäiskaupassa, lääkehuoltojärjestelmässä ja energia-alalla, jossa sääntely rajoittaa kilpailua. (toimenpide 2.4.)

- OKM esittää TEM:lle seuraavat varauumat.
- Tekijänoikeuksien osalta toimitettu erikseen tekstiaineisto TEM:lle. Siinä esitetään, että tekijänoikeuksia koskeva toimenpide poistetaan ohjelmasta rakennepoliittikkaan kuulumattomana toimenpiteenä (Jorma Waldénin TEM:lle toimittama aineisto 30.9.2013)
- TEM on nostanut valmistelussa esille apteekkiliiketoimintaan liittyvien rajoitusten purkamisen mahdollisimman laajasti ja nostaa esille apteekkimaksun kumoamisen tai kohdentamisen uudelleen. Tämän osalta OKM korostaa, että valmistelun yhteydessä selvitetään tarkasti mahdollisen apteekkimaksun kumoamisen/uudelleen kohdentamisen vaikutus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoiminnan rahoitukseen ja kuinka vaikutukset kompensoidaan näille.
-

2.5 Venäjän kasvavien markkinoiden hyödyntäminen (TEM)

Toimenpiteet

Liikkuvuuden kasvu Suomen ja Venäjän välillä (ml. EU:n ja Venäjän välinen mahdollinen viisumivapaus)

Toimenpiteet rajanylitysten sujuvoittamiseksi

Liikenneinfrastruktuurin ja saavutettavuuden kohentaminen

Kaavoituksen uudistaminen

Venäjän kieli- ja kulttuurikoulutus

Viranomaisten venäjänkieliset neuvonta- ja tukipalvelut

Toimintaympäristömuutosten tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet Suomessa

Sisäisen turvallisuuden takaaminen

Yritysten kansainvälistymisen edistäminen

Matkailun edistäminen Suomeen

Alueiden yhteistyö

Investointien edistäminen Suomeen

Suomen maakuva edistäminen

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

1) Rajanylityspaikkojen kehittämishankkeen (20 miljoonaa rajanylittäjää) loppuunsaattaminen edellyttää pysyvää lisärahoitusta Rajavartiolaitokselle 5,0 miljoonaa euroa ja Tullille 4,4 miljoonaa euroa. Rajanylityspaikkojen jatkokehittämishanke (30 miljoonaa rajanylittäjää) edellyttää noin 2,75 miljoonaa euroa kertaluonteisiin investointeihin sekä noin 23 miljoonan pysyvää lisärahoitusta Rajavartiolaitokselle ja 1,3 miljoonaa euroa kertaluonteisiin investointeihin sekä noin 9,6 miljoonan pysyvää lisärahoitusta Tullille. Tulevien vuosien lisärahoitus on käsittelyssä kehyspäätöksen 2015 - 2018 yhteydessä;

2) luodaan uusi rahoituskanava pk-yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi. Kehysbudjettiin vuosille 2015 - 2018 esitetään uutta pysyvää 10 miljoonan euron määrärahaa, jolla tuetaan pk-yritysten asiantuntija- ja neuvontapalvelujen ostoa 50 prosentin tukiosuudella;

3) kohdennetaan lisäksi 100 000 euron vuosittainen lisämääräraha maatalous- ja elintarviketuotteiden Venäjänviennin edellytyksiä koskevan suunnitelmallisen koulutuksen järjestämiseen;

4) kohdennetaan 300 000 euron vuosittainen lisämääräraha Invest in Finlandille venäläisten investointien edistämiseen kehysbudjetin 2015 - 2018 käsittelyssä.

5) kohdennetaan 500 000 euron vuosittainen lisämääräraha matkailumarkkinointipanostuksiin Venäjällä ja 100 000 euron lisämääräraha venäläisten matkailijoiden tilastoimiseen sekä n. 600 000 euron vuosittainen määräraha vuosille 2014 - 2015 hoito- ja hyvinvointipalveluiden edistämiseen;

6) kohdennetaan yhteensä 500 000 euron lisämääräraha Pohjoisen kasvukäytävän perustamisen edellyttämiin välttämättömiin toimiin vuonna 2014 - 15.

”Venäjän kasvavat markkinat ja ostovoima” toimenpidekokonaisuuden vaikutukset julkiseen kestävyYTEEN ovat positiivisia.

Lopputuote

”Venäjän kasvavat markkinat ja ostovoima” -toimenpiteillä on myönteinen vaikutus Suomen talouskasvuun, matkailun kehittämiseen ja venäläisten investointien edistämiseen. Venäjän kasvavien markkinoiden hyödyntämisen rakentuu pääasiassa olemassa olevien toimintojen kehittämisestä ja vahvistamisesta jatkuvana toimintona, minkä johdosta valtaosa sen toimenpiteistä on jatkuvia, käynnissä olevia ja pitkäkestoisia toimintoja eikä niissä ole erityisiä aikatauluja.

2.6 Teollisen tuotannon perusta (TEM)

1. Esityksen substanssiydin

Esitetään, että hallitus tekee linjauksen uudistavasta teollisuuspolitiikasta, jonka tavoitteena on nopeuttaa suomalaisten teollisuuden suuntautumista maailmanlaajuisen asiakastarpeiden ratkaisemiseen kasvavilla markkinoilla, monipuolistaa Suomen yritys- ja toimialarakennetta ja kanavoida Suomeen enemmän hyvinvointia globaaleista arvoverkkoista.

Linjaus valmistellaan syksyn aikana tuotetun laaja-alaisen analyysin ja toimenpide-ehdotusten pohjalta. Linjauksen toteutukseen kytketään yritykset, järjestöt, tutkimuslaitokset ja alueelliset toimijat TEM:n koordinoiman strategisen vuoropuhelun kautta.

2. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Yritysten ja julkisen sektorin rohkeilla päätöksillä Suomi voi nostaa valmistavan teollisuuden arvonlisän kasvun 2-3 prosenttiin vuodessa (tämänhetkinen kasvuennuste 1,3 % vuodessa).

Tarkemmat arviot uudistuvan teollisuuspolitiikan vaikutuksista budjettiin ja kestävyysvajeeseen tuotetaan helmikuuhun 2014 mennessä.

3. Lopputuote

Lopputuote on hallituksen linjaus uudistavasta teollisuuspolitiikasta.

Hallitus päättää toimenpiteen sisällöstä 11/2013.

tai

Hallitus antaa toimenpiteen jatkovalmistelua ohjaavan linjauksen 11/2013 ja valmistautuu päättämään toimenpiteen sisällöstä 3/2014,

2.7 Harmaa talous (TEM)

Tehdään selvitys veronumeron ja rakennusalan urakkatietojen raportointivelvollisuuden laajentamisesta. Selvitys käynnistetään sen jälkeen, kun rakennusalaan koskevat velvoitteet ovat olleet voimassa noin vuoden eli aikaisintaan vuonna 2015.

Välillisiin työvoimakustannuksiin liittyviä menettelytapoja yksinkertaistetaan kehittämällä Palkka.fi-palvelua. Sitä laajennetaan niin, että tapaturmavakuutusyhtiöt osallistuvat palveluun. Julkistalouteen toimenpiteellä ei ole vaikutuksia. Muistion valmistellaan harmaan talouden ministerityöryhmälle marraskuun 2013 loppuun mennessä.

Kartoitetaan vuoden 2013 loppuun mennessä poikkihallinnollisesti eri viranomaisille saapuvien vihjeiden nykytilanteesta.

Julkistalouteen toimenpiteellä ei ole vaikutuksia.

Kartoitus ja esitys keskitetyn verkkopalvelun järjestämisestä valmistellaan niin, että harmaan talouden ministerityöryhmä voi linjata alkuvuodesta 2014 keskitetyn verkkopalvelun vastuutahon ja käyttöönoton jatkovalmistelun.

2.8* Tilaajan vastuu ja sanktiot (TEM)

Tilaajavastuuta alihankkijoiden veroista tehostetaan. Erityisen moitittavien laiminlyöntien osalta korotetaan laiminlyöntimaksua ja tällainen tilaaja tai pääurakoitsija suljetaan julkisten hankintojen ulkopuolelle. Tietoisuus työntekijöiden alipalkkauksesta säädetään laiminlyöntimaksun korottamisperusteeksi. Tilaajavastuun rooli laajemmin sekä vastuun kehittämistarpeet, erityisesti yhteisvastuuseen ja alipalkkauksen torjuntaan liittyvät kysymykset arvioidaan aikaisintaan vuonna 2015.

Ensi vaiheessa: Tilaajavastuulakia uudistetaan nykyisen kaltaisen selvitysvelvollisuuden ja laiminlyöntimaksun pohjalta.

Tilaajavastuulain uudistusta valmistelevan työryhmän työn yhteydessä tehdään erillinen vaikutus- ja kustannus selvitys.

Hallituksen esitys annetaan viimeistään syksyllä 2014.

Toisessa vaiheessa: Toistuvasti tilaajavastuuta laiminlyönyt tilaaja suljetaan julkisten hankintojen ulkopuolelle. Poissuljentaperusteesta säädetään ja siihen liittyvä vaikutusten arviointi tehdään hankintalain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Kolmannessa vaiheessa: Kokonaisarviointi tehdään samassa yhteydessä muiden harmaan talouden torjuntaan liittyvien selvitysten (veronumeron käytön laajentaminen, ryhmäkanteen ulottaminen muun muassa työoikeudellisiin asioihin, työmarkkinoiden neuvottelu- ja sopimusjärjestelmää koskeva kolmikantavalmistelu, työsuojeluasioissa hallinnollisen seuraamuksen käyttöönoton valmistelu) kanssa.

2.9 Työvoima- ja koulutustarpeen ennakointi (TEM)

Esityksen substanssiydin

Koulutus- ja työvoimatarpeen ennakointia kehitetään työmarkkinoiden toiminnan ja Suomen kilpailukyvyn vahvistamiseksi, lähtien työ-, elinkeino- ja koulutuspolitiikan tavoitteista, luoden nykyistä paremmat edellytykset samansuuntaisille toimille. Monipuolisesti tuotettu ennakointitieto ja vaihtoehtoja sisältävät skenaariot palvelevat koulutustarjontaa koskevaa päätöksentekoa. Koulutuksen osuva mitoittaminen ja osaamishaasteisiin vastaaminen edistävät työmarkkinoiden toimintaa, työpaikkojen syntyä ja yritysten kilpailukykyä. Syvennetään ja tarkennetaan ministeriöiden ennakointitoimintaa ja työnjakoa perustuen nykyiseen toimintamalliin, jossa TEM, OKM, STM ja VM yhdessä tilaavat työvoima- ja osaamistarpeen ennakoinnin taustaksi VATT:lta talouden yleiseen tasapainomalliin perustuvia skenaarioita ja analyysijä talouden, työmarkkinoiden ja alueiden kehityksestä.

Toimenpidesuunnitelma on liitteenä.

Taloudelliset vaikutukset

Budjettivaikutus: VATT tarvitsee 1 htv:n lisäyksen talouden yleiseen tasapainomalliin perustuvaan analyysityöhön, erityisesti työmarkkinoiden toiminnan ja työvoimatarpeen arviointiin. Opetushallitus tarvitsee 1 htv:n lisäpanostuksen koulutustarpeen ennakointiin.

Talouden kestävyyttä ennakointi edistää työmarkkinoiden paremman toiminnan kautta.

Lopputuote

Ennakointi raportoidaan laajasti eri foorumeilla ja kirjallisesti, ja ennakoinnin numeeriset tulokset saatetaan tietokantoina julkiseen käyttöön.

2.9 OKM

Valmistellaan suunnitelma työvoima- ja koulutustarpeen ennakoinnin kehittämiseksi siten, että työvoiman osaamishaasteisiin voidaan nykyistä paremmin vastata sekä pitkällä aikavälillä että nopeissa rakennemuutoksissa. Tavoite on suunnata ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tarjontaa ennakoidun työvoimatarpeen mukaisesti

Esityksen substanssiydin

Suunnitelma työvoima- ja koulutustarpeen ennakoinnin kehittämiseksi on laadittu kolmikantaisesti työ-, koulutus- ja elinkeinoasiainneuvoston ennakointijaostossa ja sitä on käsitelty neuvoston kokouksessa. Toimeenpannaan ehdotukset yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Opetushallituksen ja Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kanssa. Valmistelu saadaan päätökseen keväällä 2014.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Kestävyysvaikutukset: Toimenpiteellä parannetaan ennakoinnin osuvuutta ja annetaan monipuolisempi tietopohja koulutustarjontaa koskevalle päätöksenteolle. Toimenpiteillä on myönteisiä vaikutuksia kohtaanto-ongelman purkuun työmarkkinoilla.

Lopputuote

2.10 EU-rakennerahastot (TEM)

Hallitus päätti rakennepoliittisessa ohjelmassaan, että rakennerahastojen hallintomalli uudistetaan kustannustehokkaammaksi. Samalla varmistetaan, että tulevan rakennerahastokauden ohjelma tukee kasvua, työllisyyttä, vähähiilisyyttä ja rakennemuutosta.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä päätti 18.9.2013, että ensi vuoden alusta alkavalla rakennerahastokaudella neljä ELY-keskusta erikoistuu rakennerahastojen hallintoon. Jokaisella suuralueella on oma rakennerahastohallinnointiin erikoistunut ELY-keskus: Pohjois-Suomessa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Oulussa, Itä-Suomessa Etelä-Savon ELY-keskus Mikkelissä, Länsi-Suomessa Keski-Suomen ELY-keskus Jyväskylässä ja Etelä-Suomessa Hämeen ELY-keskus Lahdessa.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

2.11 Sähköinen palveluväylä (VM)

Toteutetaan viipymättä kansallinen sähköinen palveluväylä ja sähköinen tunnistautuminen kustannustehokkaasti sekä Viron yhteistyömahdollisuudet täysimääräisesti hyödyntäen (Kansallinen palveluarkkitehtuuri). (VM)

Esityksen substanssiydin

Kokonaisuutta kutsutaan ICT2015 työryhmän loppuraporttiin perustuen yhteisnimityksellä Kansallinen palveluarkkitehtuuri ja sen keskeiset osat ovat palveluväylä, sähköinen tunnistaminen ja sähköiset palvelukanavat (kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille).

Palveluväylä mahdollistaa tiedon välityksen organisaatioiden välillä yhdenmukaisesti sovitulla tavoilla (yhtenäiset tiedon kuvaukset, rajapintakuvaukset ja standardit) perustuen avoimiin rajapintoihin ja keskeisten osien osalta avoimeen lähdekoodiin. Hallinnon tietojärjestelmien nykyisestä laajasta päällekkäisestä saman tiedon tallennuksesta ja lukuisista yksittäisistä integraatoratkaisuista siirrytään yhtenäiseen standardoituun ja keskitetysti hallintoituun malliin, joka mahdollistaa tietojärjestelmien kehittämisen kustannustehokkaammin ja nopeammin. Samalla sekä kehitettävien sähköisten palvelujen että hallinnon operatiivisten tietojärjestelmien laatu paranee. Palveluväylän toteuttamisessa hyödynnetään yhteistyömahdollisuudet Viron kanssa ja palveluväylä tulee pohjautumaan Viron kansalliseen X-road ratkaisuun.

Kansallisessa sähköisessä tunnistamisratkaisussa valtio takaa kansalaisten sähköisen identiteetin ja tunnistusvälineitä voidaan tuottaa markkinaehtoisesti. Tämä mahdollistaa kaikki kansalaiset kattavan, luotettavan ja tietoturvallisen pohjan sähköiselle tunnistamiselle, sähköisen tunnistuksen välineiden markkinoiden laajenemisen, vahvistaa markkinaehtoista kilpailua ja luo puitteet uusien kehittyneiden tunnistusvälineiden pääsemiseksi markkinoille. Samalla ratkaisussa valmistaudutaan täyttämään tulevat EU-regulaation vaatimukset rajat ylittävälle sähköiselle tunnistamiselle.

Lisäksi luodaan tällä hetkellä puuttuvat kansalliset ratkaisut yritysten, muiden organisaatioiden ja kansalaisten roolien ja valtuutusten hallintaan sekä kansalaisten, yritysten ja viranomaisten tarvitsemat toimialat ylittävät yhteiset sähköiset palvelukanavat. Tietosuojan takaamiseksi luodaan kansalaisille omien julkisen hallinnon rekisteritietojen katselu ja tiedon välityksen hallintapalvelu.

Palveluarkkitehtuurin avulla voidaan merkittävästi parantaa kansallista tietojärjestelmien yhteentoimivuutta erityisesti julkisessa hallinnossa. Yhteentoimivuuden lisäksi Palveluarkkitehtuuri luo aiempaa paremmat liiketoimintaedellytykset yrityksille ja erityisesti PK-sektorille, sillä uusi toimintamalli ja avoimet rajapinnat parantavat niiden edellytyksiä osallistua julkisiin ICT-hankintoihin sekä mahdollisuuksia luoda uusia innovatiivisia palveluja julkista tietoa hyödyntäen (liittyy myös RAPO 2.13 kohtaan). Palveluarkkitehtuurin toimeenpanotason vastuut organisoidaan virastotasolle valtiovarainministeriön hallinnonalalle (liittyy myös RAPO 3.9 kohtaan).

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Suorat budjettivaikutukset ovat vuosina 2014–2017 kehysten mukaisesti 120 miljoonaa euroa sisältäen vielä kohdentamattoman kehysvarauksen.

Kestävyyksivaikutusten osalta arvioidaan, että Palveluarkkitehtuurin ollessa täysimääräisesti julkisen hallinnon (valtio ja kunnat) käytössä, se vaikuttaa kaikkien hallinnonalojen toimintaa tehostavasti, helpottaen hallinnon tietojärjestelmien ja virtaviivaista toimintaprosessien kehittämistä, samalla luoden uusia liiketoimintamahdollisuuksia yksityissektorille, jolloin kansallinen kokonaisvaikutus kestävyysvajeeseen voisi olla n. 500 miljoonan euron tasolla 10 vuoden aikaperspektiivillä tarkasteltuna.

Lopputuote - toimenpiteen ajateltu käsittely- ja voimaantuloaikataulu

Tavoitetilassa Kansallinen palveluarkkitehtuuri on kokonaisuudessaan toiminnassa ja julkinen hallinto hyödyn-
tää sitä keskeisenä välineenä toiminnassaan, mutta koska koko julkisen hallinnon tietojärjestelmien saaminen
arkkitehtuurinmukaiseksi vie aikaa, on tällä hetkellä realistinen arvio, että tavoitetilaa voidaan kaikilta osin
päästä 10 vuodessa.

Ensimmäiset tarvittavat lainsäädäntömuutokset palveluarkkitehtuurin toimeenpanovastuiden organisoinnin ja
ensimmäisten palvelujen osalta tehdään 2014 alkupuolella, ehdotus virastotason operatiivisten toimeenpanoteh-
tävien organisoinnista Väestörekisterikeskukseen perustettavaan yksikköön tuodaan talouspoliittisen ministeri-
valiokunnan päätettäväksi 1.2.2014 mennessä, operatiivinen yksikkö perustetaan ja sen juridinen toimivalta
varmistetaan lainsäädännöllä mahdollisimman nopeasti ja samanaikaisesti edetään Palveluarkkitehtuurin suun-
nittelutyön pohjalta toteutukseen siten, että palveluväylä on tuotantokäytössä erityisesti perustietovarantojen
tietojen ja kansalaisten omien tietojen katselun osalta v. 2015.

2.11 OKM

**Toteutetaan viipymättä kansallinen sähköinen palveluväylä ja sähköinen tunnistautuminen kustannuste-
hokkaasti sekä Viron yhteistyömahdollisuudet täysimääräisesti hyödyntäen**

Esityksen substanssiydin

Tavoitteena on luoda kansallinen koulutuspilvi osana palveluväylää, johon kehitetään uudenlaisia oppimista
tukevia palveluja sekä kootaan opetukseen ja oppimiseen liittyviä toimijoita eri tahoilta. Palvelua on tavoitteena
pilotoida vuoden 2014 aikana.

Koulutuspilvipalvelun yhteyteen sisällytetään monipuolisia koulutukseen ja oppimiseen liittyviä palveluja kuten
esimerkiksi sähköinen ylioppilastutkinto, opetussuunnitelmien- ja tutkintojen perusteet, sähköiset koulutustar-
jonta- ja hakeutumispalvelut, verkko-oppimismateriaaleja, verkkokursseja ja keskusteluja sekä erilaisia oppimi-
seen ja opetukseen liittyviä sovelluksia. Koulutuspilvi on mahdollisimman avoin eri palveluntuottajille ja toimi-
joille. Koulutuspilven käyttäjätahot ovat valtiotasolta yksittäisiin henkilöihin.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Alkuvaiheessa edellyttää määrärahoja, melko nopeasti tulee vähentämään koulutuksen kus-
tannuksia.

Kestävyysvaikutukset: Valtiojohtoinen palvelu tulee vähentämään koulutuksen kokonaiskustannuksia oppimate-
riaalien ja muiden opetusta tukevien sovellusten osalta sekä kokoamalla päällekkäisiä ja rinnakkaisia toimintoja
yhteen.

Lopputuote

Lopputuotteena syntyy kansallinen koulutuspilvipalvelu osana palveluväylää.

2.12 Itämeren merikaapeli (VNK)

ICT-perusinfrastruktuurin edellytysten ja tietointensiivisen teollisuuden toimintaedellytysten kehittämiseksi panostetaan huippunopeiden ulkomaanyhteyksien parantamiseen kehysriihen 2013 linjausten mukaisesti. Valtion omistajaohjausyksikkö varmistaa Suomen ja Saksan välisen Itämeren merikaapelin mahdollisimman nopean toteuttamisen.

Esityksen substanssiydin

Tavoitteena on rakentaa korkealuokkainen, kyberturvallinen ja nopea yhteys eurooppalaisiin ja globaaleihin verkkoihin Suomesta Saksaan kulkevan merenalaisen valokuitukaapelin avulla. Kaapelilla varmistetaan kansainvälisiä tietoliikenneyhteyksiä idän ja lännen (pohjoinen-etelä) välillä ja tuetaan suomalaisen digitaalisen talouden kasvua.

Ensimmäisessä vaiheessa valtion erityistehtäväyhtiö Governia Oy hankki merikaapelin tulevaisuuden hallinnointiyhtiöksi Corenet Oy:n. Yhtiö on sopiva hallinnointiyhtiöksi, sillä se tarjoaa televerkkoratkaisuja ja telepalveluja yrityksille ja yhteisöille. Corenet omistaa Suomessa laajan tiedonsiirtoverkoston (7 100 km), josta suuri osa on optista kuitukaapelia. Lisäksi yhtiö on rakentanut kansainvälisiä yhteyksiä mm. itään. Kassavirtaa jo nykyisin tuottava yhtiö helpottaa muiden mahdollisten sijoittajien mukaantuloa ”merikaapeli-yhtiöön”. Valtion lopulliseksi omistusosuudeksi on kaavailtu noin 33 %.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Valtion suora budjettivaikutus on alustavan arvion mukaan 10-20 milj. euroa. Merikaapeli Saksaan lisää uutta yritystoimintaa ja kasvattaa työllisyyttä ja kansantuotetta sekä verotuloja samalla kun se parantaa kyberturvallisuutta ja toimintavarmuutta lisäämällä ulkomaanyhteyksien maantieteellistä hajautusta.

Lopputuote

Merikaapeli Saksaan 2016

Hallitus antaa Merikaapelin jatkovalmistelua ohjaavan linjauksen 11/2013 ja valmistautuu päättämään kevään lisätalousarvion yhteydessä 4-5/2014 tarvittavasta korkeintaan 20 milj.euron rahoituksesta merikaapelille.

Talouspoliittista ministerivaliokuntaa informoidaan hankkeen etenemisestä tarpeen mukaan.

Syventävä liitemuistio

2.13 Tietovarantojen avaaminen (VM)

Esityksen substanssiydin

Kaikki merkittävät julkiset tiedot avataan kansalaisten, yritysten, yhteisöjen, koulutuksen ja tutkimuksen sekä toisten viranomaisten käyttöön koneluettavassa muodossa, maksutta ja selkein käyttöehdoin. Tietovarannot luetteloidaan kansalliseen portaaliin hyödynnettäviksi laajasti koko yhteiskunnassa. Kaikki avattavat tietovarannot tulevat käytettäväksi Kansallisen palveluväylän kautta avoimilla rajapinnoilla.

Tietovarantojen avaamisessa edetään v. 2014–2017 kehyspäättöksen ja TAE 2014 ehdotuksen mukaisesti tilastoaineistoilla, yritystiedoilla, liikenne- ja viestintädatalla sekä lentokenttähavainnoilla. Virastot ja laitokset avaavat lisäksi jatkuvasti sellaisia julkisia tietoaaineistoja, joiden avaaminen ei edellytä lisärahoitusta. Vuosittaisessa kehys- ja talousarviovalmistelussa suunnitelmia täsmennetään uusien ehdotusten osalta. Tietovarantoja avaamisessa otetaan huomioon lainsäädännön rajoitukset, tietosuoja ja tietoturvallisuus. Selvitetään valmiudet, tarvittavat toimenpiteet, täsmälliset kustannukset ja aikataulu tietohallintolaissa mainituissa perusrekistereissä olevien tietojen maksuttoman saatavuuden toteuttamiseksi.

Avoimesti saatavilla olevia tietosisältöjä monipuolistetaan avaamalla maksutta ja koneluettavassa muodossa eri tietovarantoja, kuten talous-, terveys-, kulttuuri- ja ympäristötietovarantoja sitä mukaa, kun niissä on riittävät valmiudet. Tietovarantojen avaamisen prosessia koko julkishallinnossa tuetaan kehittämällä avoimen tiedon ohjelman yhteydessä periaatteita, tukipalveluja, rajapintatyökaluja, käytäntöjä ja menetelmiä. Tuetaan innovatiivisen liiketoiminnan kehittämistä, koulutusta, tuotekehitystä ja kaupallistamista. Avoimen datan, tiedon ja tietomassojen hyödyntämiseen liittyvää osaamista vahvistetaan eri koulutusasteilla. Muodostetaan kokonaiskuva kuntien tietovarantojen avaamisen tilanteesta ja kehittämistarpeista. Ehdotetaan, että Suomen Akatemian ja Tekesin koordinoimassa ICT – ohjelmassa otetaan huomioon tietovarantojen avaamiseen ja tiedon hyödyntämiseen liittyvät tutkimus- ja kehittämistarpeet, kun valitaan ohjelman tulevia teemoja.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Suorat budjettivaikutukset ovat vuosina 2014–2017 kehysten mukaisesti 44,58 miljoonaa euroa sisältäen vielä kohdentamattoman kehysvarauksen. Sen lisäksi uusien avausten, kuten keskeisten perusrekisterien maksuttomuuden toteutuksen kustannukset ovat arviolta 20–30 miljoonaa euroa.

Tietovarantojen avaaminen ja tehokas hyödyntäminen kohentaa pitkällä aikavälillä useiden reittien kautta liiketoimintaa ja innovaatioita, tutkimusta ja osaamista, hallinnon tehokkuutta ja kansalaistoimintaa, mikä vaikuttaa merkittävästi talouden kestävytyteen.

Lopputuote - toimenpiteen ajateltu käsittely- ja voimaantuloaikataulu

Kaikki merkittävät julkiset tiedot ovat koko yhteiskunnan käytettävissä koneluettavassa muodossa, maksutta ja selkein käyttöehdoin vuoteen 2020 mennessä. Edetään kehyspäättöksen 2014–2017 mukaisesti. Selvitetään vuoden 2013 aikana valmiudet tietohallintolaissa mainittujen perustietovarantojen avaamisen vauhdittamiseen. Avataan jatkuvasti tietovarantoja, joiden avaamiseen ei tarvita lisärahoitusta. Uudet avaukset käsitellään kehys- ja talousarviovalmistelujen yhteydessä. Tietovarantojen avaamista vauhditetaan avoimen tiedon ohjelmalla 2013–2015.

2.13 OKM

Julkisten tietovarantojen avaamista jatketaan (ks. myös kohta 3.9.)

Esityksen substanssiydin

OKM:n hallinnonalalla tietojen avaamista, yhteentoimivuutta, hyödynnettävyyttä ja säilymistä ja tarvittavan osaamisen kehittämistä edistetään KDK-hankkeessa (Kansallinen digitaalinen kirjasto) ja TTA-hankkeessa (Tutkimuksen tietoaaineistot) sekä sen yhteydessä hallinnoitavassa AVOIN-hankkeessa (Avoimen tiedon instrumentit) sekä OKM-ICT-2015 hankkeissa. KDK- ja TTA-hankkeissa toteuttavat palvelut kustannuksineen on kuvattu toimenpiteessä 3.9.

Julkisten sektorin kulttuuriympäristötietojen (erit. paikkatiedot) ja kulttuuriaineistojen (kuva-, esine-, äänite-, kirja-, äänikirja- ja liikkuvan kuvan kokoelmat ja niihin liittyvät metatietovarannot) avointa saatavuutta lisätään, niiden hyödyntämistä tukevia palveluita kehitetään ja keskeisten kulttuuriperintöaineistojen digitointia jatketaan. Kirjastojen, arkistojen ja museoiden aineistojen metatietoja julkaistaan avoimena datana. Kirjastoille rakennetaan keskitetty metatietovarantopalvelu Melinda.

Toteutetaan todennetun osaamisen rekisteri, johon kootaan kansalaisten tutkintotiedot ja opintosuoritukset. Kansallisen palveluväylän kautta mahdollistetaan kaikille koulutuksen järjestäjille, Kansaeläkelaitokselle ja työhallinnolle todennetun osaamisen rekisterin hyödyntäminen omassa toiminnassa.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Lisäkustannuksia valtiontalouteen vuosina 2014-2017 yhteensä 14,9 miljoonaa euroa (TTA ja digitaaliset tietoaaineistot). Kulttuurin tietovarantojen avaamisen rahoitustarve on yhteensä 3,6 miljoonaa euroa vuosina 2014-2017. Todennetun osaamisen rekisteri-perustietovaranto muodostaa tutkinnoista ja opintosuorituksista kansallisen Mater Data-rekisterin, mikä alkuvaiheessa edellyttää kehittämisrahoja vuosille 2015-2018 yhteensä 2,3 milj. euroa ja tämän jälkeen ylläpitorahoitusta 1 milj. euroa vuosittain.

Kestävyytsvaikutukset: Tutkimuksen tietoaaineistojen avaaminen ja niiden hyödyntäminen tutkimuksessa tuottaa merkittävää hyötyä yhteiskunnalle ja yritystoiminnalle tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tehostumisen kautta ja parantaa Suomen kilpailukykyä. Yhteiset palvelut tuottavat pitkällä aikavälillä merkittäviä kustannussäästöjä. Metatietovarantopalvelun keskittämisenä koituu säästöjä palvelin- ja ohjelmistokustannuksissa. Kansallisen todennetun osaamisen rekisteri kokoaa yhteen eri viranomaisten tarvitseman tiedon ja vähentää päällekkäistä tiedonkeruuta kunnilta, kuntayhtymiltä ja kaikilta opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä. Keskitetty ratkaisu poistaa päällekkäisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitokustannukset (KELA, työhallinto). Todennetun osaamisen rekisteri kokoaa kansalaisille hänen oman osaamisensa yhteen paikkaan.

Lopputuote

Tietoaaineistojen avaamisen mahdollistavat säädösmuutokset sekä rahoituspäätökset. Kulttuurisektorilla keskeiset metatieto- ja tietovarannot ovat avoimesti saatavilla ja hyödyntämiselle välttämättömät palvelut käytössä. Aineistojen avaaminen toteutetaan vaiheittain 2014-2017, kirjastojen metatietovarantopalvelu toteutetaan 2014-2017 ja vakiinnutetaan 2017-2018. Kansallisen todennetun osaamisen rekisteri on käytössä vuonna 2018.

Varaumat

Edellyttää koordinaatiota VNK:n ja VM:n kanssa.

2.14 Lupa- ja valitusmenettelyjen jouhevoittaminen (YM)

Valmistellaan toimenpiteitä, joilla tehostetaan yritysten tiedonsaantia ja lupa-asioiden samanaikaista hoitamista toimivaltaisten ELY- ja aluehallintoviranomaisten kautta. Edistetään eri viranomaisprosessien sujuvuutta ja aikataulujen yhteensovittamista lupamenettelyissä. Parannetaan käytäntöjä, jotta yhtä hanketta koskevat valitukset voidaan käsitellä samanaikaisesti. Suunnataan erityisiä toimia ruuhkautuneiden lupakäsittelyjen purkamiseen.

Esityksen substanssiydin

1. Neuvonnan ja tiedonkulun tehostaminen ja sähköisen asioinnin kehittäminen:

Elinkeinotoimintaan kohdistuu vaatimuksia usean ministeriön toimialan lainsäädännöstä. Luvanhakijan ja keskeisten lupa- ja valvontaviranomaisten yhteistyötä ja tiedonkulkua parannetaan ottamalla käyttöön merkittävissä lupaprosesseissa toimintamalli, jossa keskeiset viranomaiset käyvät erityisesti merkittävistä ja monimutkaisista hankkeista toiminnanharjoittajan kanssa etukäteisneuvottelun jo ennen lupahakemuksen jättämistä. Menettely nopeuttaa lupaprosessia ja parantaa viranomaisten välistä tiedonkulkua. Tässä työssä hyödynnetään jo käytössä olevia menettelyjä ja hyviä käytäntöjä.

Yrityssuomi.fi –verkkopalvelun käyttöä tehostetaan parantamalla yritysten lupa- ja ilmoitusmenettelyjä koskevia tietosisältöjä sekä jatkamalla yrityksiin kohdistuvaa viestintää palvelun tunnettavuuden lisäämiseksi. ELY-keskukset ja aluehallintovirastot kehittävät yrityksille suunnattua neuvontapalvelua, jotta toiminnanharjoittajien tietoisuus lupamenettelyistä, vaadittavista selvityksistä ja käsittelyprosessien aikatauluista parane.

Aluehallintovirastojen ympäristölupa-asioissa otetaan käyttöön vuoden 2014 alkupuolella sähköinen käsittely. Myös kuntien toimivaltaan kuuluvien ympäristölupien sähköistämisen pitkän aikavälin aikataulusta on sovittava osana kuntien tehtävien hoidon yleistä digitalisoimista. Myös muiden toimialojen menettelyiden sähköistämisen etenee. Sähköisen asioinnin kehittämisen yhteydessä on arvioitava kriittisesti sääntelystä ja menettelyistä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja pyrittävä kehittämään menettelyjä ennen niiden sähköistämistä.

2. Kaavoituksen ja YVA-menettelyn kehittäminen ja yhteensovittaminen:

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisarvioinnin valmistuttua kuluva vuoden lopussa päätetään lain kehittämistarpeista. YVA-direktiivin muutoksen kansallisen täytäntöönpanon valmistelu aloitetaan, kun direktiivi on hyväksytty oletettavasti tämän vuoden lopulla.

Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa kaavoituksen ja YVA-menettelyn aikataulullisen yhteensovittamisen ja selvitysten yhteisen hyödyntämisen. Tulohajautuksella vakiinnutetaan nämä käytännöt. Tuulivoimahankkeissa maankäyttö- ja rakennuslain muutos sujuvoittaa suunnittelua ja lupaprosesseja.

3. Lupamenettelyiden sujuvoittaminen:

Keskeiset ministeriöt ovat selvittäneet toimialansa lainsäädännön muutostarpeita yritysten hallinnollisten menettelyiden sujuvoittamiseksi ja valmistelevat tarpeellisia säädösmuutoksia. Ympäristönsuojelulain uudistamishankkeessa valmistellaan ehdotuksia lupamenettelyiden sujuvoittamiseksi, kuten selvitetään lupamenettelyiden korvaamista ilmoitusmenettelyllä eräiden toimintojen osalta. TEM tekee yhteistyössä Tukesin kanssa vuoden 2014 aikana kartoituksen ja arvion kemikaaliturvallisuuslain ja kaivoslain mukaisten lupa- ja ilmoitusmenettelyiden yksinkertaistamis- ja sujuvoittamistarpeista. Maatalouselinkeinoja sääntelevää lainsäädäntöä kehitetään osana EU:n maatalouspolitiikan uudistamista.

4. Muutoksenhaun kehittäminen:

Lupamenettelyjä koskevissa säädöshankkeissa arvioidaan myös muutoksenhakusäännösten muutostarpeita. Lupaprosessien kehittämisellä pyritään myös vähentämään päätösten valituserkkyyttä.

Hallintolainkäyttöä koskevien säännösten uudistaminen tulee vaikuttamaan muutoksenhakujen käsittelyyn. Eriyisesti oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen uusiin asiaryhmiin voi vaikuttaa jossain määrin asian käsittelyn kokonaiskeston. Yhteiskunnallisesti merkittävässä lupa-asioissa, joihin liittyy laaja asianosaisten piiri, ei oikaisuvaatimus- ja valituslupamenettelyn laajentaminen kuitenkaan ole perusteltua.

5. Lupamenettelyjen muu jouhevoittaminen ja asiaruuhkien purku:

ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen maksupolitiikkaa tarkistetaan syksyllä 2013. Aluehallintovirastoissa joustavoitetaan henkilöstöresurssien käyttöä ja parannetaan erityisasiantuntemuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia lainmuutoksella, jonka on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden alussa. ELY-keskusten osalta selvitetään keväällä 2014 vastaavanlaista mahdollisuutta määrätä ELY-keskuksen virkamies tekemään toiselle ELY-keskukselle kuuluvia tehtäviä.

Aluehallintovirastojen toimivaltaan kuuluvien ympäristölupien luparuuhkien purkamiseksi perustetaan kaksivuotinen hanke, jonka tavoitteena on saada saapuvien ja ratkaistujen ympäristölupien määrä tasapainoon. Tätä kautta lyhennetään ruuhkautuneiden asioiden käsittelyaikoja merkittävästi. Tämän toteuttamiseksi tarvitaan ruuhkien purku –hankkeeseen 10 htv/vuosi kahden vuoden määräajaksi. Samalla edellytetään virastoilta myös tuottavuuden parantamista.

Luparuuhkien purkamisella on vaikutuksia myös lausuntoviranomaisten (erityisesti ELY-keskukset) resursseihin. Luparuuhkien purku voi heijastua myös muutoksenhakuviranomaisten, erityisesti Vaasan hallinto-oikeuden asiamääriin.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Edellä mainittujen toimenpidekokonaisuuksien erällä ehdotuksilla on alkuvaiheessa valtiontaloudellisia kustannusvaikutuksia (esimerkiksi määräaikaiset ruuhkanpurkuvoimavarat). Toisaalta maksullisuuden perusteiden tarkentaminen ja laajentuminen mm. lupien valvontaan parantaa kustannusperustaa sekä valtiolla että kunnissa. Pitkällä tähtäimellä ehdotusten toteuttamisella on positiivinen vaikutus asiakkaiden elinkeinotoiminnan sujuvuuteen. Toimenpidekokonaisuuksien kestävyysvaikutukset ovat pienet.

- toimenpidekokonaisuus 1 Neuvonnan ja tiedonkulun tehostaminen ja ja sähköisen asioinnin kehittäminen :

ei budjettivaikutuksia. Neuvontapalveluiden kehittäminen ja lupaprosessin sähköistäminen sujuvoittavat lupaprosesseja, millä on myönteiset vaikutukset elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiin

- toimenpidekokonaisuus 2 Kaavoituksen ja YVA-menettelyn kehittäminen ja yhteensovittaminen :

ei välittömiä budjettivaikutuksia. Toimenpidekokonaisuuden vaikutuksia ei voida tässä vaiheessa arvioida, koska lainsäädäntöhankkeiden sisältö selviää vasta asetettaessa

- toimenpidekokonaisuus 3 Lupamenettelyiden sujuvoittaminen :

ei välittömiä budjettivaikutuksia. Eräiltä osin maksullisuuden laajentuminen valvontaan, lisää valvontaviranomaisten tuloja. Ennakoivalvontamenettelyiden sujuvoittamisella on myönteiset vaikutukset elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin

- toimenpidekokonaisuus 4 Muutoksenhaun kehittäminen:

ei budjettivaikutuksia. Valitusmenettelyiden kehittämisellä voi olla menettelyjä nopeuttava vaikutus

- toimenpidekokonaisuus 5 Lupamenettelyiden muu jouhevoittaminen ja asiaruuhkien purku: Määräaikaisten ruuhkanpurkuresurssien lisääminen vaatii määrärahalisäystä aluehallintovirastojen osalta 0,7 M€/v kahden vuoden ajaksi. Luparuuhkien purku nopeuttaa lupaprosesseja, millä on myönteinen vaikutus elinkeinotoimintaan.

Lopputuote

Toimenpidekokonaisuus 1:

- Etukäteisneuvottelun toimintamalli otetaan käyttöön erityisesti merkittävässä ympäristölupa-asioissa välittömästi.
- Menettelyiden sähköistämistä koskeva päätöksenteko ja sähköistämisen aikataulu ja vastuut sovitetaan yhteen kohdan 3.9 ehdotusten kanssa

Toimenpidekokonaisuus 2:

- Maankäyttö- ja rakennuslain arvioinnin valmistuttua kuluvan vuoden lopussa päätetään tämän jälkeen valmisteltavista muutostarpeista ja niiden aikataulusta
- YVA-lainsäädännön muutosten valmistelu aloitetaan, kun YVA-direktiivin muutos on hyväksytty oletettavasti vuoden lopussa

Toimenpidekokonaisuus 3:

- HE uudeksi ympäristönsuojelulaiksi annetaan eduskunnalle joulukuussa 2013. Lakiehdotukseen sisältyy lukuisia toiminnan tehostamista koskevia ehdotuksia. Osana YSL-hankkeen 2. vaihetta valmistellaan muita ympäristönsuojelulain mukaisten menettelyiden sujuvoittamistoimenpiteitä, jotka toteutetaan tällä vaalikaudella.
- TEM ja Tukes kartoittavat ja arvioivat kemikaaliturvallisuuslain ja kaivoslain mukaisten lupa- ja ilmoitusmenettelyiden yksinkertaistamis- ja sujuvoittamistarpeita vuoden 2014 aikana.

Toimenpidekokonaisuus 4:

- Osana säädöshankkeita ja säädösten toimivuuden arviointia (mm. maankäyttö- ja rakennuslain arviointi) tarkastellaan myös muutoksenhakusäännösten muutostarpeita.
- Lupamenettelyiden kehittämisellä on vaikutuksia myös muutoksenhakuherkkyyteen.

Toimenpidekokonaisuus 5:

- Aluehallintovirastojen ympäristölupien ruuhkanpurkuhanke toteutetaan vuosina 2014-2015

2.15* Työeläkelaitosten asuntosijoittaminen (STM)

Muutetaan työeläkelaitosten sijoitustoimintaa ohjaavaa sääntelyä siten, että se mahdollistaa työeläkelaitosten suuremman asuntosijoittamisen Suomessa. (STM)

Esityksen substanssiydin:

Työeläkelaitosten asuntoihin kohdistuvan sijoittamisen lisäämiseksi muutettaisiin työeläkelaitoksia koskevaa verolainsäädäntöä siten, että mahdollistetaan sijoitusten arvostaminen käypään arvoon yhtiön taseella. Samanaikaisesti selvittäisiin mahdollisuutta sallia velanotto työeläkelaitoksen tytäryhtiöille siten, että omistajataho ei ole suoraan vastuussa velasta.

Muun muassa kiinteistöille käytetty jaksotettu hankintameno aiheuttaa työeläkeyhtiöille konsernitilinpäätöksessä negatiivisen oman pääoman vaaran, mikä voitaisiin pääosin välttää käypiin arvoihin siirtymisellä. Lisäksi käyvät arvot helpottaisivat vakuuksiin liittyviä mahdollisia arvostusongelmia. Täten verotuslainsäädäntöä tulisi muuttaa samanaikaisesti muiden muutosten yhteydessä siten, että sijoitusten arvostaminen käypään arvoon olisi mahdollista.

Lisäksi kirjauksen tavoitteen toteutumisen näkökulmasta tulisi arvioida ns. REIT-yhtiöitä koskeva verolainsäädäntö työeläkelaitosten näkökulmasta ja selvittää ne esteet, jotka tässä sääntelyssä estävät työeläkelaitosten nykyistä laajemman sijoittamisen asuntomarkkinoille.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: ei budjettivaikutuksia
- kestävyysvaikutus: ei suoraa vaikutusta kestävyysvajeseen. Mahdollinen vaikutus liittyy asuntorakentamisen työllistävään vaikutukseen ja asuntokannan lisääntymiseen pitkällä aikavälillä, jos asuntoihin sijoittaminen lisääntyy.

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

- Verotusta koskeva tarkastelu toteutetaan mahdollisimman nopealla aikataululla VM:n verosastolla kolmikantatyönä, jossa olisivat edustettuina myös sosiaali- ja terveysministeriö sekä työeläkeala.
- Samanaikaisesti VM:ssä käynnistyvän työn kanssa STM:ssä selvitetään kolmikantaisesti mahdollisuutta sallia velanotto työeläkelaitoksen tytäryhtiöille.

Syventävä liitemuistio:

Liitemuistio 2.15: Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimenpide 2.15 (25.10.2013)

2.16 Maan myynnin verovapaus (VM)

Säädetään asuntorakentamiseen kunnille tapahtuva maan myynti määräaikaisesti verovapaaksi silloin, kun myyjänä on luonnollinen henkilö.

Annettu HE syksyllä 2013 budjettilaiksi: Tuloverolakia muutettaisiin siten, että luonnollisen henkilön myydessä kiinteää omaisuutta kunnalle myyntivoitto olisi verovapaata tuloa vuoden 2013 lokakuusta vuoden 2014 loppuun mennessä tehdyissä luovutuksissa. Kiinteistön myynnistä saadun luovutusvoiton verovapauden arvioidaan kannustavan jonkin verran kunnille tapahtuviin kiinteistöluovutuksiin. Luovutusvoiton verovapauden arvioidaan alentavan pääomatuloista kertyvää tuloveron tuottoa noin 5 miljoonaa euroa.

VIRKATYÖNÄ LAADITTU ESITYS

2.17 Asuntomarkkinoiden rakenteet (YM)

Työeläkelaitosten asuntoihin kohdistuvan sijoittamisen lisäämiseksi muutettaisiin työeläkelaitoksia koskevaa verolainsäädäntöä

Toimenpide 2.17: Valmistellaan säädösmuutokset niin, että Helsingin seudulle osoitetun vuokra-asuntotuotannon käynnistysavustus kohdennetaan tasasuuruiseksi kaikille toimijoille

Esityksen substanssiydin

Kevään kehysriihen yhteydessä tehdyn asuntopoliittisen uudistuspaketin mukaisesti vuoden 2013 I lisätalousarviossa otettiin käyttöön vuokra-asuntotuotannon määräaikainen käynnistysavustus Helsingin seudulla siten, että avustuksen määrä oli 5 000 euroa julkisyhteisöille ja niiden omistamille yhtiöille ja 10 000 euroa muille toimijoille asuntoa kohden.

Rakennepoliittisen ohjelman kohta 2.17 on toteutettu siten, että vuoden 2013 III lisätalousarvioesityksessä ja vuoden 2014 talousarvioesityksessä avustuksen määräksi on määritelty 10 000 euroa kaikille toimijoille.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Asuntopoliittisen uudistuspaketin mukaisesti käynnistysavustusta myönnetään vuosina 2013-2015 siten, että Valtion asuntorahaston varoista myönnettävän avustuksen myöntämisvaltuus on 10 miljoonaa euroa vuodessa.

Lopputuote

Hallituksen esitykset vuoden 2013 III lisätalousarvioksi ja vuoden 2014 talousarvioksi on annettu eduskunnalle.

3.1 Kuntien talousohjausjärjestelmä (VM)

Kuntatalouden tasapainon turvaamiseksi kuntien talousohjausjärjestelmässä uudistetaan valtionosuusjärjestelmä sekä tehostetaan peruspalveluohjelmamenettelyn pitkäjänteisyyttä, sitovuutta ja ohjausvaikutusta hallitusohjelman mukaisesti. Peruspalveluohjelmassa sovitetaan yhteen kuntien tehtävät ja velvoitteet sekä niiden rahoitus. Siinä myös linjataan kuntatalouden tasapainotavoitteen edellyttämä kuntien omien vero- ja maksutulojen sekä kuntapalveluiden tuottavuuden kehitys, samoin täsmennetään ne valtionosuuksia, kuntien veropohjaa sekä kuntien tehtäviä ja velvoitteita koskevat valtion toimet, joilla tuetaan kuntatalouden tasapainottamista. Kuntien ja valtion välisessä kustannustenjaon tarkistuksessa siirrytään vuosittaiseen menettelyyn. Kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnan yhteyteen perustettu jaosto arvioi valtion kunnille säätämiin tehtäviin ja velvoitteisiin liittyvien kustannuslaskelmien luotettavuutta.

Kuntatalouden ohjauksen kehittämistä valmistelevan työryhmän esitys:

Kuntatalouden tasapainon turvaamiseksi hallitus asettaa kautensa alussa kuntataloudelle tasapainotavoitteen ja päättää samalla toimenpiteistä tasapainotavoitteen saavuttamiseksi. Tasapainotavoitteen tueksi otetaan käyttöön kuntatalouden rahoituskehys, jossa asetetaan rajoite valtion toimesta aiheutuvalle kuntatalouden menojen muutokselle.

Kuntatalouden ohjausta toteutetaan osana budjettidirektiivin täytäntöönpanon myötä käyttöön otettavan julkisen talouden suunnitelman laadintaa ja sen vuosittaista tarkistusta, jonka yhteydessä päätetään myös mahdollisista lisätoimenpiteistä kuntatalouden tasapainotavoitteen saavuttamiseksi. Peruspalveluohjelma kehitetään kuntatalousohjelmaksi, jossa sovitetaan yhteen tasapainotavoitteen saavuttamiseksi kuntien tehtävät ja velvoitteet sekä niiden rahoitus. Kuntatalousohjelman tulee olla sisällöltään linjassa julkisen talouden suunnitelman kanssa. Kuntalain uudistamisen yhteydessä yksittäisen kunnan ja kuntayhtymän alijäämän kattamisvelvoitetta sekä erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä uudistetaan niin, että ne tukevat tehokkaasti koko kuntatalouden tasapainon ylläpitoa. Lisäksi arviointimenettely ulotetaan kattamaan kuntayhtymät.

Kuntatieto-ohjelman toimeenpanossa otetaan huomioon kuntatalouden ohjauksen edellyttämät tieto-tarpeet.

3.1 OKM

Kuntatalouden tasapainon turvaamiseksi kuntien talousohjausjärjestelmässä uudistetaan valtionosuusjärjestelmä sekä tehostetaan peruspalveluohjelmamenettelyn pitkäjänteisyyttä, sitovuutta ja ohjausvaikutusta hallitusohjelman mukaisesti. Peruspalveluohjelmassa sovitetaan yhteen kuntien tehtävät ja velvoitteet sekä niiden rahoitus. (toimenpide 3.1.)

Kuntien tehtäviä ja niiden perustella säädettyjä velvoitteita arvioidaan vuosina 2014-2017 toimintaohjelmassa, jolla tavoitellaan 1 miljardin euron kokonaisvähennystä kuntien toimintamenoihin vuoden 2017 tasolla. Kuntien tehtävien arviointiryhmä täydentää ohjelmaa marraskuun loppuun mennessä siten, että miljardin euron kokonaisvähennys kuntien toimintamenoihin saavutetaan. Velvoitteiden vähentämisen tueksi käynnistetään paikallisia kokeiluja rakennelain tavoitteet täyttävillä kunnilla (toimenpide 3.2.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt esityksensä kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämiseksi 30.9.2013 (OKM/1/012/2013) sekä sitä koskevan jatkoehdotuksensa 25.10.2013 (OKM1/012/2013)

Esityksen substanssiydin

Toteutetaan toisen asteen koulutuksen rakenteellinen uudistus. Sääntely- ja rahoitusjärjestelmästä muodostetaan nykyistä yhtenäisempi ja selkeämpi kokonaisuus, jonka ohjausvaikutus on nykyistä vahvempi. Uudistuksessa tehostetaan koulutusjärjestelmän toimintaa ja vahvistetaan toisen asteen koulutuksen järjestäjien edellytyksiä vastata nykyistä joustavammin opiskelijoiden, työelämän, muun yhteiskunnan sekä alueiden muuttuviin tarpeisiin laadukkaalla opetuksella ja koulutuksella.

Toimenpiteet toteutetaan uudistamalla lukiokoulutuksen sekä ammatillista perus- ja lisäkoulutusta koskeva sääntely- ja rahoitusjärjestelmä sekä järjestäjäverkko. Rahoitus uudistetaan tukemaan nykyistä paremmin tutkintojen tavoitteita, kuten koulutusaikojen lyhentymistä ja koulutuksen laadun parantamista. Rahoituksen määräytymisperusteissa ja rahoituskriteereissä otetaan huomioon toisen asteen oppilaitosten koko lakisääteinen toiminta, laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta korostaen. Koulutuksen järjestäjien rahoitus määräytyisi pääasiassa tutkintojen sekä opintoprosessin laadun ja tehokkuuden perusteella. Rahoitus myönnetään ja maksetaan edelleen suoraan koulutuksen järjestäjille.

Koulutuksen järjestäjäverkko tiivistyisi olennaisesti. Koulutuksen järjestäjäluvat uudistettaisiin. Järjestämislupien myöntämisen edellytykset olisivat koulutustarve, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset tehtävien asianmukaiseen järjestämiseen, toiminnan vaikuttavuus ja tehokkuus. Tavoitteena on vahvoin toisen asteen koulutuksen järjestäjiin perustuva koulutuksen järjestäjäverkko. Koulutuksen järjestäjiä olisi jatkossa vain sellainen määrä, joka mahdollistaa myös tulosneuvotteluihin perustuvan ohjauksen. Lukioverkkoa tiivistetään huomioiden alueelliset tarpeet.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Toisen asteen rahoitus- ja sääntelyjärjestelmän kehittämistoimilla pyritään noin 250 miljoonan euron vähennykseen koulutuksen järjestäjien kokonaisrahoituksessa vuoteen 2017 mennessä. Kuntien tehtävät ja velvoitteet vähenevät kahdella tavalla: kuntien osuus yksikköhintarahoituksesta pienenee ja toisen asteen koulutusta järjestävien kuntien ja kuntayhtymien tehtävät vähenevät.

Valtion menoihin (opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin) tavoiteltava säästövaikutus on vastaavasti 20 milj. euroa vuonna 2015, 50 milj. euroa vuonna 2016 ja 100 milj. euroa vuodesta 2017 lukien. Säästö kohdentuu pääosin talousarvion momenteille 29.10.30 (lukiot), 29.20.30 (ammatillinen peruskoulutus, 29.30.31 (ammatillinen lisäkoulutus), 29.30.32 (oppisopimuskoulutus) ja 29.30.51 (ammatilliset erikoisoppilaitokset).

Lopputuote

Toisen asteen koulutuksen uudistunut rahoitus- ja sääntelyjärjestelmä sekä uudistettu järjestäjäverkko. Uudistusten on määrä tulla voimaan vaiheittain 2015-2017.

3.2 Kuntien velvoitteet (VM)

Kuntakokeilut velvoitteiden vähentämisen tueksi (Rakennepoliittisen ohjelman kohdan 3.2 viimeinen lause)

Esityksen substanssiydin.

Kuntakokeiluissa on tarkoitus kokeilla sellaisia säädosmuutoksia ja muita toimenpiteitä, joiden avulla kunnat voisivat poikkihallinnollisesti kehittää palvelurakennettaan ja palveluprosesseja sekä säästää kustannuksiaan kokeilun piirissä olevista kunnille asetetuista velvoitteista riippumatta ja lainsäädännön mukaisesta palvelujen tavoitellusta vaikuttavuudesta tinkimättä.

Kokeiluja toteutettaisiin viiden toimintamallin toteuttamiseksi.

1. Hyvinvoinnin integroitu toimintamalli. Mallin toteuttamista edistäviä toimenpiteitä kokeilussa ovat useiden lakisääteisten yksilöllisten palvelusuunnitelmien yhdistäminen, lakisääteisten toimintokohtaisten palvelusuunnitelmien yhdistäminen ja yhdistettyjen suunnitelmien valmistelua varten tarvittavan poikkihallinnollisen tiedon tietosuoja- ja salassapitosäädösten tulkintojen selvittäminen ja tarvittavat säädosmuutosehdotukset.
2. Koulutuspalvelukokeiluissa tavoitteena on parantaa kuntien edellytyksiä hyödyntää oppilaitosverkkoa lasten ja nuorten ohjaamiseksi peruskouluun ja peruskoulun jälkeiseen tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Kokeilualueen kunnat voisivat järjestää opetuksen myös kuntien rajat ylittäen hyödyntämällä yhteistä oppilaitosverkkoa ja muita resursseja. Tarkoituksena olisi erityisesti hankkia kokemuksia lukiokoulutuksen hallinnollisesta yhteistyöstä tarvittaessa poiketen nykyisistä säädöksistä.
3. Asumispalvelujen toimintamallia kehitetään vanhusten ja vammaisten asumista koskevia vahvistettuja periaatelinjausten suuntaisesti sekä soveltamalla suosituksia ja ohjeita joustavasti ja tarkoituksenmukaisuusharkintaa noudattaen. Mallia edistetään ao. palveluja koskevan valvontaohjelman uudistamisella toiminnan onnistumista kuvaavien indikaattorien pohjalta sekä YM:n ja STM:n yhteisen kehittämishankkeen avulla (STM ei ole vielä ilmoittanut kantaansa kehittämishankkeeseen osallistumisen suhteen).
4. Valvonnan toimintamallissa kehitetään uutta joustavampaa ja asiakaslähtöisempää toimintamallia. Kokeilualueille laaditaan alueelliset kokeiluohjelmat, joissa määritellään kokeiluun sisältyvät toimialat sekä valvonnan kriteerit ja käytettävät indikaattorit. Huomio kiinnitetään palvelujen saatavuuteen, palvelukemukseen sekä taloudellisuuteen. Aluehallintovirastojen toimintatapoja kehitetään vuorovaikutteisemmiksi. Kuntien omavalvonnan roolia kehitetään. Oppilas- ja opiskeluhuoltoa koskien selvitetään kokeilualueilla mahdollisesta uudesta lainsäädännöstä poiketen nykyisen käytännön jatkamista ja toiminnan indikaattoripohjaista valvontaa (oppilas- ja opiskeluhuollon osalta on OKM esittänyt varauksen).
5. Kuntien ja Kelan yhteistyössä kokeillaan palveluyhteistyötä ja selvitetään Kelan tietojen hyödyntämistä kuntien toimeentulotukiprosessissa ja tiedon saatavuutta kunnallisten palvelumaksujen määrittelyä varten.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista. **Budjettivaikutus:** Kokeiluhankkeen vuosikustannuksiksi on arvioitu 520.000 euroa, josta on tehty talousarvioesitys vuodelle 2014 ja ehdotus kehyksiin vuosille 2015-2016.

Kestävyyssvaikutus: Kokeilun arvioidaan vahvistavan julkisen talouden kestävyyttä palvelutuotantoprosesseja keventämällä ja valvonnan tarkoituksenmukaisuutta lisäämällä, mutta euromääräiset vaikutukset voidaan arvioida vasta kokeilukauden lopussa ja riippuen kokeilusäädösten ja toimintojen vakinaistamisesta.

Lopputuote. Kokeilu alkaisi kuntien valintapäätöksellä 3/2014 lukien, jolloin käynnistyisi kuntakohtaisten toimintamallien sovellutusten tarkempi suunnittelu. Kokeilulakeja koskeva HE annettaisiin eduskunnalle 05/2014, ja lainsäädäntö tulisi voimaan syyskaudella, viimeistään 01/2015. Kokeilu päättyisi 12/2016, jolloin tehtäisiin mahdolliset päätökset vakinaistamisesta.

Varaumat. OKM on esittänyt varauman oppilas- ja opiskeluhuollon nykyisten käytäntöjen indikaattoripohjaista valvontaa koskien.

3.3 SOTE-uudistus, monikanavarahoitus (STM)

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta jatketaan STM:n järjestämislakityöryhmän väliraportissa esitettyjen linjausten mukaisesti. Jatkotoimenpiteet päätetään kuntien lausuntojen pohjalta.

Valmistellaan laajapohjaisesti (mukana mm. parlamentaarinen edustus, eri rahoittajatahot ja järjestöt) selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen purkamisen vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista asiakkaan asemaan ja oikeuksiin, palvelujen saatavuuteen, etuuksiin, sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmään ja kansantalouteen. Selvityksen tavoitteena on rahoituksen selkiyttäminen ja sen ongelmien poistaminen sekä osaoptimoinnin mahdollisuuksien vähentäminen. Selvityksessä otetaan huomioon palvelujen ja etuuksien saatavuus ja oikeudenmukainen kohdentuminen sekä terveydenhuoltolain ja potilasliikkuvuusdirektiivin mukainen asiakkaan/potilaan valinnanvapaus. Lisäksi selvityksessä tulee ottaa huomioon meneillään olevan sote -palvelurakennemuutoksen päätökset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmän uudistamisessa tulee turvata myös opiskelijaterveydenhuollon, kuntoutuksen, vanhuspalveluiden, työterveyshuollon sekä lääkehuollon saatavuus. Selvityksessä on huomioitava kaikki rahoituskanavat, kuten mm. valtionosuudet, kuntien rahoitus, Kela, työeläke- ja vakuutusyhtiöt, työnantajat ja työntekijät, seurakunnat, potilasvakuutus ja muut vastuuvakuutukset sekä palveluiden käyttäjien maksamat asiakasmaksut. Selvityksen tulee olla valmis alkuvuodesta 2015. (STM)

Esityksen substanssiydin:

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen uudistamisen tavoitteena on perustason palveluiden vahvistaminen ja yhdenmukaisten palvelujen turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon integraation avulla. Jatkossa palvelut järjestetään sote-alueilla, joiden sisällä voi olla myös perustason palveluiden järjestämisen alueita. Hallinto järjestetään pääosin vastuukuntamallilla.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: arvioidaan lainsäädäntötyön edetessä.
- kestävyysvaikutus: olennainen vaikutus kestävyysvajeen umpeenkuromiseen.

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

Asetettu järjestämislain valmisteluryhmä tuottaa hallituksen esityksen muotoon kirjoitetun loppuraportin 31.12.2013 mennessä. Lausuntokierroksen jälkeen esitys annetaan eduskunnalle keväällä 2014. Laki tulee voimaan 1.1.2015 ja uudet organisaatiot aloittavat toiminnan 1.1.2017.

Monikanavarahoituksen selvitys:

Virkamiestyöskentely rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi on käynnistetty STM:ssä. Vuoden 2013 puolella valmistellaan virkamiestyönä tulevan selvitystyön organisointi sekä tehdään selvitystyötä varten tarvittavat pohjavalmistelut. Selvitystyön organisoinnissa huomioidaan linjauksen mukainen laajapohjaisuus. Selvitystyön on tarkoitus valmistua linjauksen mukaisesti vuoden 2015 alkupuolella.

THL tekee selvitystä varten kokonaiskuvauksen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmästä. Aiemmat kuvaukset ovat olleet osittaisia ja painottuneet terveydenhuoltoon, joten tulevan selvitystyön toteuttamiseksi on välttämätöntä ensin kartoittaa ja kuvata sosiaali- ja terveydenhuollon rahavirtojen kokonaisuus. THL:n selvitystyö on tarkoitus toteuttaa kaksivaiheisesti siten, että ensivaiheessa kuvataan nykyisen järjestelmän rahoituskokonaisuus ja toisessa vaiheessa mallinnetaan se tulevaan sote-rakenteeseen. Ensivaiheen on tarkoitus valmistua helmikuun 2014 lopussa. Toisen vaiheen toteutuksesta sovitaan erikseen, kun tuleva sote-rakenne on riittävällä tarkkuudella tiedossa. Työryhmätyö käynnistyy vuoden 2014 alkupuolella.

3.3 OKM

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta jatketaan STM:n järjestämislakityöryhmän väliraportissa esitettyjen linjausten mukaisesti.

Esityksen substanssiydin

OKM:n osalta toteutetaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen hallinnollinen siirto OKM:stä STM:ään ja STM:n lääkäriskoulutukseen osoitetun erityisvaltio-osuuden kohennus osittain suoraan yliopistoille. OKM:tä koskee opiskelijaterveydenhuollon järjestäminen.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Erikois(hammas)lääkärikoulutuksen siirrosta ei tule kustannusvaikutuksia.

Kestävyysvaikutukset: Vaikutukset julkisen talouden kestävyyteen ei tässä vaiheessa tarkemmin arvioitavissa.

Loppuote

Erikois(hammas)lääkärikoulutuksen siirron osalta työryhmä jättää esityksen 12/2013, jonka yhteydessä HE, josta on jo lausuntokierros järjestetty.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijaterveydenhuollon järjestämiseen liittyy ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien automaatiojäsenyys, jota koskeva ehdotus sisältyy lausunnolla olevaan HE:n ammattikorkeakoululain muuttamisesta. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015.

Varaumat

Ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien automaatiojäsenyys linkittyy perustuslain yhdistymisvapautta koskevaan säännökseen ja asiaa tullaan käsittelemään perustuslakivaliokunnassa. Opiskelijaterveydenhuollon järjestämistä koskevasta lainsäädännöstä vastaa STM.

3.4 Kelpoisuusvaatimusten väljentäminen (STM)

Edesautetaan tehokkaampaa työnjakoa palvelujen tuotannossa väljentämällä kelpoisuusvaatimuksia muun muassa julkisen sektorin hallinnon ja palvelutuotannon eri tehtävissä asiakkaan turvallisuutta ja palvelujen laatua vaarantamatta. (STM, OKM)

Esityksen substanssiydin:

Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutukseen ja kokemukseen perustuva ammattiosaaminen hyödynnetään täysimääräisesti, palvelujen laatu ja turvallisuus varmistuen. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoa tehostetaan seuraavilla toimilla:

- sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakenteen ja moniammatillisen työnjaon selkeyttäminen, mikä osaltaan hillitsee henkilöstön määrällistä kasvua
- tehtävärakenteen ja työnjaon kehittämisessä hyödynnetään asiakkaiden /potilaiden asiantuntemusta ja kokemusta, mikä osaltaan parantaa palvelutoiminnan vaikuttavuutta
- henkilöstön tarkoituksenmukainen kansainvälinen rekrytointi soveltaen WHO:n kansainvälistä rekrytointia koskevia eettisiä periaatteita
- avustavissa tehtävissä toimivan henkilöstön osaamisen ja tehtävien määrittely

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma (KASTE) tukee kuntia ja kuntayhtymiä työnjaon ja tehtävärakenteiden kehittämistyössä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

- budjettivaikutus: välitöntä budjettivaikutusta ei ole, mutta kehyskaudella 2015-2018 säästöä voi syntyä ammatillisen ja avustavan henkilöstön osaamisen joustavan käytön ja työn tarkoituksenmukaisen kohdentamisen seurauksena
- kestävyysvaikutus: pitkällä aikavälillä henkilöstökustannusten kasvun hillitseminen ja palvelutoiminnan tuloksellisuuden paraneminen palvelujen kohdentuessa entistä paremmin väestön palvelutarpeisiin

Lopputuote, käsittely- ja toimeenpanoaikataulu ja luokittelu:

Lopputuotteena syntyy yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon keskeisten ammattien ammattihenkilörekisteri sekä suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävärakenteesta ja työnjaosta ja sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstön kansainvälisen rekrytoinnin eettisistä periaatteista sekä arvio avustavissa tehtävissä toimivan henkilöstön määrästä, tehtävistä ja henkilöstöltä vaadittavasta kelpoisuudesta.

Syventävä liitemuistio: Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä ammattirekisteriä ja kansainvälisen rekrytoinnin eettisiä periaatteita koskeva taustamuistio 5.11.2013

Syventävä liitemuistio koordinaatioryhmään:

Liitemuistio 3.4.a: Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen ammattirekisteri ja kansainvälisen rekrytoinnin eettiset periaatteet

Liitemuistio 3.4b: Terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävänjaosta (6.11.2013)

Liitemuistio 3.4.c: Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset (6.11.2013)

OKM toimittaa oman muistionsa suoraan.

3.4 Kelpoisuusvaatimusten väljentäminen (OKM)

Edesautetaan tehokkaampaa työnjakoa palvelujen tuotannossa väljentämällä kelpoisuusvaatimuksia mm. julkisen sektorin hallinnon ja palvelutuotannon eri tehtävissä asiakkaan turvallisuutta ja palvelujen laatua vaarantamatta.

Esityksen substanssiydin

Kelpoisuusehtoja asetettaessa ja tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon tutkintojen tuottama osaaminen ja muutokset koulutusjärjestelmässä. Kelpoisuusvaatimukset eivät saa muodostua kohtuuttomaksi esteeksi työvoiman saatavuudelle. Kelpoisuusvaatimusten täyttäminen ei saisi johtaa moninkertaisen koulutukseen. Kelpoisuusvaatimukset tulisi asettaa siten, että ne voidaan saavuttaa joustavasti myös täydentämällä aikaisempia opintoja.

Julkisella sektorilla (valtio ja kunnat) useisiin virkoihin säädettyinä kelpoisuusvaatimuksena on nykyisin korkeakoulututkinto. Tämä tarkoittaa ammattikorkeakoulututkintoa ja yliopistoissa alempaa korkeakoulututkintoa, joka yleensä on kandidaatin tutkinto. Julkisen sektorin eri hallinnonaloilla voitaisiin jatkossa arvioida niiden virkojen kelpoisuusehtoja suhteessa virkojen tehtäviin, joissa edelleen edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa ja tehdä tarvittaessa muutoksia kelpoisuusvaatimuksiin.

Taustamuistiossa on kuvattu ja tehty alustavia esityksiä kelpoisuusvaatimusten väljentämiseksi tai niiden selvittämiseksi OKM:n hallinnonalalla. Muistiossa on kuvattu opettajan koulutusta eri koulutusasteilla sekä varhaiskasvatusta. Lisäksi tarkastellaan ammattikorkeakouluja ja korkeakoulututkintoon johtavia kelpoisuusvaatimuksia, kirjastolaitosta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastojen kelpoisuusvaatimuksia.

Lähtökohtana on, että opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksia ei tulisi merkittävästi lieventää. Jos opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksia yleisesti Suomessa alennettaisiin, ajaututtiin niihin vaikeuksiin, joista lukuisat Euroopan maat juuri paraikaa pyrkivät pääsemään eroon korottamalla opettajiensa koulutustasoa koskevia vaatimuksia.

Kelpoisuuksien lievennystä tai lievennysten selvittämistä koskevat alustavat ehdotukset koskevat lähinnä ammatillisen koulutuksen henkilöstön kelpoisuutta koskevia erivapauksia, vapaan sivistystyön opettajina toimivien kelpoisuusvaatimuksia, aikuiskoulutuksen sosiaali- ja terveysalan koulutuksen opettajien kelpoisuusvaatimuksia ja eräiltä osin perusopetuksen aineenopettajan kelpoisuuden tarkastelua. Lisäksi valmistelussa on tarkasteltu ammatillisen aikuiskoulutuksen tutkintorakenteen suhdetta sosiaali- ja terveysalan kelpoisuusvaatimuksiin, ammattikorkeakouluja ja korkeakoulututkintoon liittyviä kelpoisuusvaatimuksia, kirjastotoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia sekä OKM:n hallinnonalan virastojen kelpoisuusvaatimuksia. Varhaiskasvatuksen osalta kelpoisuuksia koskevat säädökset valmistellaan osana lasten päivähoitoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Kelpoisuusehtojen väljentämisellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Ne voivat jossakin määrin tuoda oppilaitosten ylläpitäjille säästöjä palkkauskustannuksissa.

Kestävyysvaikutukset: Muutokset helpottaisivat henkilöstön rekrytointia ja sitä kautta joustavoittaisivat ja tehostaisivat työmarkkinoiden toimintaa.

Lopputuote

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja kelpoisuusasetuksen muutos valmistellaan vuoden 2014 aikana ja muutokset tulisivat voimaan 1.8.2015. Vapaan sivistystyön, aikuiskoulutusta koskevan sosiaali- ja terveysalan koulutuksen sekä yleissivistävän koulutuksen osalta säädösmuutokset valmisteltaisiin vuoden 2014 aikana. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksia koskevat säädökset valmistellaan siten, että HE annetaan kevädistuntokaudella 2015 ja uudet säännökset tulisivat voimaan vuoden 2016 aikana. Kirjastoasetuksen muutos valmistelu käynnistyisi vuonna 2014 siten, että asetus tulisi voimaan 1.1.2016.

3.5 Kuntarakenne (VM)

Aluekehityksen kannalta keskeisten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyden, alueen elinvoimaisuuden kehittämisen ja palvelujen tehokkaan järjestämisen turvaamiseksi valmistellaan kuntarakennelain täydennys. Tällä lisätään perustuslain asettamien reunaehtojen mukaisesti kuntien yhdistymistä koskevaa valtioneuvoston toimivaltaa kuntarakennelain 4d§:n 3 mom:ssa tarkoitetulla yhtenäisellä työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennealueella. Valtioneuvoston toimivallan lisääminen rajoitetaan selkeillä reunaehdoilla ja alueen asukkaiden enemmistön tahtotilaan sitomisella. Toimivallan käyttö rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa kuntarakennelain tavoitteet eivät ole toteutettavissa vapaaehtoisesti. Kielellisten oikeuksien toteutuminen varmistetaan.

Esityksen substanssiydin

Valtioneuvostolle annettaisiin kuntarakennelaissa oikeus päättää kuntaliitoksista kaupunkiseuduilla viime kädessä vastoin kunnan tahtoa. Laissa määriteltäisiin kaupunkiseutuja koskevat kuntien liitoskriteerit sekä menettely. Lain tavoitteena on varmistaa kuntauudistuksen toteuttaminen aluekehityksen kannalta keskeisten kaupunkiseutujen ydinalueella.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Esityksen taloudelliset vaikutukset riippuvat kriteereiden mukaisista kunnista, valtioneuvoston toimivallan käytöstä, kuntaliitoksien toteutuksesta sekä pitkällä aikavälillä saavutettavista hyödyistä. Toimivallan käyttöön liitettävillä menettelysäännöksillä eli erityisillä kuntajakoselvityksillä on vaikutusta talousarvioon vuosina 2015-2016.

Lopputuote

Hallitus linjaa kriteerit ja menettelyn 11/2013. Hallituksen esitys kuntarakennelain täydentämiseksi valmistellaan syksyn 2013 aikana. Tavoitteena on, että hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevättalvella 2014. Lain olisi tarkoitus tullavoimaan kesällä 2014. Valtioneuvosto voisi päättää mahdollisista kuntaliitoksista siten, että ne voisivat tulla voimaan vuoden 2017 alusta lukien.

3.6 Metropolihallinto 1 (VM)

Varmistetaan metropolialueen kilpailukyky, estetään segregatiota sekä tehostetaan maankäytön, asuminen ja liikenteen suunnittelua ja toteutusta edistämällä alueen kuntaliitoksia ja kokoamalla sen tueksi metropolihallinto. Kuntaliitosten ja yhteisen hallinnon kokonaisuudesta tehdään päätökset vuoden 2015 alkuun mennessä ja uusi rakenne tulee voimaan viimeistään vuoden 2017 alusta.

Kannustetaan kuntia etenemään itse käynnistämillään kuntaliitosselvitysalueilla. Alueen kokonaisuuden varmistamiseksi valtiovarainministeriö asettaa alueelle erityisen kuntajakoselvittäjän. Kuntajakoselvitykset toteutetaan kuntarakennelain edellyttämässä aikataulussa.

Esityksen substanssiydin

Alueen 14 kunnasta 12 kuntaa ovat käynnistäneet omat kuntajakoselvityksensä. Ministeriön asettama metropolialueen erityinen kuntajakoselvitys käynnistyy joulukuussa 2013. Erityisen selvityksen tavoitteena on alueen kokonaisedun näkökulmasta selvittää riittävät kuntarakennevaihtoehdot. Kuntajakoselvitykset valmistunevat syksyyn 2014 mennessä, jolloin päätöksenteko mahdollisesti toteutettavista liitoksista tapahtuu.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Koska liitosselvitykset ovat vasta käynnistyneet, ei tässä vaiheessa ole mahdollista esittää niiden vaikutuksia valtion budjettiin eikä sitä, miten ehdotukset tulevat vahvistamaan julkisen talouden kestävyyttä välillisesti. Em. vaikutukset riippuvat mm. siitä, tapahtuuko liitoksia, mahdollisten liitosten toteutuksesta sekä useista toimintaympäristötekijöistä.

Lopputuote

Hallitus päättää toimenpiteen sisällöstä vuoden 2015 alkuun mennessä.

Kunnat päättävät liitoksista todennäköisesti vuonna 2014. Mahdolliset liitokset tulisivat todennäköisesti voimaan vuonna 2017 valtuustokauden alussa.

Varaumat

Toimenpiteen kokonaistaloudelliset vaikutukset riippuvat mm. siitä, tapahtuuko liitoksia, liitosten toteutuksesta, yhdistyvien kuntien talouden tilanteista ja päätöksistä liittyen mm. uuden kunnan palvelutarjontaan ja –verkkoihin sekä maksujen ja verojen tasoon. Asiaan vaikuttavat myös metropolihallinnosta sekä sosiaali- ja terveydenhuollosta tehtävät ratkaisut.

3.7 Metropolihallinto 2 (VM)

Perustetaan metropolihallinto, jonka päättävä toimielin on vaaleilla valittu valtuusto. Metropolihallinto hoitaisi metropoliselvityshenkilöiden suositusten mukaisesti alueen kilpailukyvyn sekä elinkeino- ja innovaatiopolitiikan, maankäytön, asumisen ja liikenteen toteuttamisen sekä segregaatioon, työvoimaan ja maahanmuuttoon liittyvien seudullisten kysymysten ratkaisemisen. Metropolivaltuusto hyväksyisi metropolikaavan ja sen toimeenpano-osan, joka ohjaisi kuntien päätöksentekoa maankäytön, asumisen ja liikenteen asioissa. Tämän tulee varmistaa se, että valtion kanssa yhdessä päätetyt kaavoitus- ja asuntotavoitteet täyttyvät. Metropolihallinto hoitaisi sille osoitetut seudulliset julkishallinnon tehtävät, jotka siirrettäisiin kunnista, kuntayhtymistä ja valtionhallinnosta.

Metropolihallintoon liittyvän lainsäädännön valmistelu käynnistetään nopealla aikataululla rinnan kuntaliitosselvitysten kanssa. Valmistelussa metropolihallinnon tehtävien tarkka sisältö ja laajuus ovat kytöksissä esiselvityksen mukaisesti alueella tapahtuvien kuntaliitosten laajuuteen ja merkittävyyteen.

Esityksen substanssiydin

Valtiovarainministeriö asetti 4.10.2013 työryhmän valmistelevaan metropolihallintoa koskevaa lainsäädäntöä. Työryhmän toimikausi päättyi 15.9.2014. Työryhmän tavoitteena on valmistella hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyvien metropolihallintoa koskevien linjausten pohjalta sekä ottaen huomioon alueen kuntarakenteen kehitys ja metropolialueen esiselvitys tarvittavat lainsäädäntötoimenpiteet metropolihallinnon perustamiseksi alueelle. Työryhmän tulee valmistella ehdotukset hallintomallista, rahoitus- ja päätöksentekojärjestelmästä, metropolihallinnon tehtävistä, metropolihallinnon, valtion, kuntien ja muiden toimijoiden välisestä toimivallasta ja työnjaosta sekä metropolihallinnon aluerajauksista. Työryhmän tulee antaa väliraportti 2014 maaliskuun loppuun mennessä. Lopulliset ehdotuksensa työryhmän tulee valmistella hallituksen esityksen muotoon.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Koska valmistelutyö mm. taloudellisten vaikutusten osalta on vasta aloitettu, ei vielä tässä vaiheessa ole mahdollista esittää miten ehdotukset tulevat vaikuttamaan valtion budjettiin suoraan tai miten ehdotukset tulevat vahvistamaan julkisen talouden kestävyyttä välillisesti.

Lopputuote

Hallitus päättää toimenpiteen sisällöstä vuoden 2015 alkuun mennessä.

HE annetaan kevälistuntokauden 2016 alussa ja lainsäädäntö tulisi voimaan siten, että uusi hallintorakenne olisi käyttöön otettavissa vuoden 2017 alusta lukien.

Varaumat

Toimenpiteen jatkovalmistelun kannalta keskeisiä ratkaistavia asioita ovat metropolihallinnon oikeudellinen muoto, toimialue, rahoitusjärjestelmä, tehtävät ja metropolihallinnon suhde alueen kuntiin. Vaikuttava seikka on myös alueen kuntarakenteen kehitys.

3.8 Hankintalain kokonaisuudistus (TEM)

Esityksen substanssiydin

Valmistelun tavoite ja aikataulu: Hankintalakia valmisteleva työryhmä ja sen työtä ohjaava seurantaryhmä asetetaan marraskuun alussa. Kokonaisuudistuksen aikataulutavoitteena on uusien lakien voimaantulo direktiivien mukaisesti helmikuussa 2016.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Vaikutus julkisen talouden kestävyYTEEN: Menettelyiden uudistaminen antaa uusia vaihtoehtoja kilpailuttamiseen. Keskeistä on luoda nykyistä käytännönläheisempää ja konkreettisempaa ohjausta siitä, kuinka lain tarjoamia eri mahdollisuuksia voidaan erityyppisissä hankinnoissa parhaiten hyödyntää. Oikean kilpailuttamistavan valinnalla säästetään ostajan hallinnollisia kustannuksia ja myös yritysten hallintotyön määrää.

Määrärahaseuraamukset: kokonaisuudistuksessa on luotava myös uusi valvontajärjestelmä ja organisoitava neuvontaa. Näistä aiheutuneet kustannukset vuoden 2016 alusta lukien.

Lopputuote

Suomen hankintalainsäädännön kokonaisuudistus toteutetaan helmikuussa 2014 annettavien uusien EU-direktiivien mukaiseksi hallitusohjelma huomioiden. Tavoitteena on tehdä menettelyistä mahdollisimman joustavia ja käytännön hankintatoimeen sopivia. Kilpailuttamisvelvoitteen sisältö ja keskeiset periaatteet säilynevät nykyisellään, mutta soveltamisalaan ja lähes kaikkiin hankintaprosessin eri vaiheisiin tulee tarkennuksia. Hankintojen ulkoistamiseen ja palvelutasoon liittyviä kysymyksiä käsitellään myös vireillä olevassa kuntalakiuudistuksessa.

3.9 OKM

Kansalaisille ja yrityksille tarjottavien sähköisten palvelujen osuutta on lisättävä siten, että palvelut voidaan jatkossa hoitaa laadukkaasti nykyistä tehokkaammin ja taloudellisemmin. Palvelurakenteita ja toimintoja uudistetaan sekä keskushallinnossa että aluehallinnossa valtionhallinnon tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Kansliapäälliköt vastaavat osana rakennepoliittisen ohjelman jatkovalmistelua ottaen huomioon sekä valtion VATU-ohjelma että KEHU-uudistusohjelma (toimenpide 3.9.)

Esityksen substanssiydin (ks. myös 2.13.)

Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeessa (KDK) ja Tutkimuksen tietoaaineistot – hankkeessa (TTA) kehitetty pitkäaikaissäilytysjärjestelmien kokonaisuus (KDK-PAS ja TTA-PAS) vähentää digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen ja tutkimuksen tietoaaineistojen hallinnan, jakelun ja säilyttämisen päällekkäisiä toimia, tuottaa korkealaatuisia palveluita kustannustehokkaasti ja mahdollistaa digitaalisten aineistojen monipuolisen hyödyntämisen tulevaisuudessa.

KDK- ja TTA-PAS-kokonaisuuden toteuttaminen nopealla aikataululla on välttämätöntä, sillä aineistojen säilyminen on vaarantumassa. Digitaalisia kulttuurin ja tieteen aineistoja ylläpidetään lakisääteisesti säilytetään tällä hetkellä järjestelmissä (valtionhallinto, kunnat, kolmas sektori), jotka eivät sisällä pitkäaikaissäilytyksen edellyttämiä toiminnallisuuksia.

Kansallinen todennetun osaamisen rekisteri kokoaa yhteen eri viranomaisten tarvitseman tiedon ja vähentää päällekkäistä tiedonkeruuta kunnilta, kuntayhtymiltä ja kaikilta opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä. Keskitetty ratkaisu poistaa päällekkäisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitokustannukset (KELA, työhallinto).

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutukset: Kulttuurin ja tutkimuksen pitkäaikaissäilytysratkaisun kehittäminen (KDK-PAS ja TTA-PAS) sekä palvelujen tuottaminen vaatii määräaikaista lisämäärärahoja valtiontalouteen vuosina 2014-2017, yhteensä 33,1 milj. euroa. Todennetun osaamisen rekisteri- perustietovaranto muodostaa tutkinnoista ja opinto-suorituksista kansallisen Master Data-rekisterin, mikä alkuvaiheessa edellyttää kehittämisrahoja vuosille 2015-2018 yhteensä 2,3 milj. euroa ja tämän jälkeen ylläpitorahoitusta 1 milj. euroa vuosittain.

Kestävyysvaikutukset: Vaikutukset julkisen talouden kestävyys ei tässä vaiheessa tarkemmin arvioitavissa.

Lopputuote

Toimivat digitaalisten aineistojen pitkäaikaissäilytyksen järjestelmät.

Varaumat

Edellyttää koordinaatiota VNK:n ja VM:n kanssa.

3.9 Palvelurakenteet (SM)

Valtionhallinto on edelleen sekä rakenteellisesti että toiminnallisesti hajautunut, mikä vaikeuttaa voimavarojen tehokasta kohdentumista ja yhteisten linjausten läpiviemistä ja heikentää tätä kautta saavutettavaa vaikuttavuutta ja saa aikaan päällekkäistä työtä. Kansalaisille ja yrityksille tarjottavien sähköisten palvelujen osuutta on lisättävä siten, että palvelut voidaan jatkossa hoitaa laadukkaasti nykyistä tehokkaammin ja taloudellisemmin. Palvelurakenteita ja toimintoja uudistetaan sekä keskushallinnossa että aluehallinnossa valtionhallinnon tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Kansliapäälliköt vastaavat uudistusten valmistelusta ja siinä tarvittavasta yhteistyöstä osana rakennepoliittisen ohjelman jatkovalmistelua ottaen huomioon sekä valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman että keskushallinnon uudistusohjelman.

Saatesanat

Tehtävän laajuus ja horisontaalisuus (hallinnonalarajat – sekä vastuualueet) huomioiden kokonaisuutta oli välttämätöntä lähestyä eri osakokonaisuuksiin keskittyen. Tässä esitettyjen sekä yksittäisten ratkaisujen että kokonaisuuden onnistunut toimeenpano edellyttävät kaikilta hallinnonaloilta avarakatseisuutta ja ehkä myös omista intresseistä joustamista kokonaisuuden edun nimissä. Omien sektoripoliittikkojen toteuttaminen tai niihin muuten pitäytyminen ei ole mahdollista. Kansliapäälliköt ja ko. hallinnonalat ovat kollektiivisesti vastuussa tässä yhteydessä esitettyjen toimenpiteiden tehokkaasta ja tuloksellisesta toimeenpanosta poliittinen ohjaus huomioiden.

Kaikkien tiedossa olevien kehittämistarpeiden ratkaiseminen tässä yhteydessä ei ole mahdollista, eikä edes tarkoituksenmukaista. Ratkaisu- ja toimenpide-ehdotuksia haettaessa keskeisimmät kriteerit ovat olleet yhteiskunnallinen vaikuttavuus, edes teoreettiset konkreettiset säästömahdollisuudet joko lyhyellä tai pitkällä aikavälillä ja mahdollisuus toteutukseen ilman lisärahoitusta. Esityksessä on ensisijaisesti keskitytty valtion omaan toimintaan, ei koko julkiseen sektoriin.

”Kohti johdonmukaista, selkeää, vaikuttavasti johdettua ja kustannustehokasta valtionhallintoa”

Valtion keskus- ja aluehallinnon rakenteellinen ja toiminnallinen hajautuneisuus sekä sen ohjausjärjestelmässä havaitut epäkohdat vaikeuttavat mm. hallituksen strategisen näkemyksen toimeenpanoa ja heikentävät toimeenpanon yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Näillä epäkohdilla on merkittävässä määrin sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia hallinnonalojen kykyyn ja mahdollisuuksiin ohjata omaa sektoriaan. Tämä vaikuttaa myös viranomaisten mahdollisuuksiin tarjota palveluja ihmisille, yrityksille ja yhteisöille parhaalla mahdollisella tavalla.

Nyt esitettävillä toimenpiteillä voidaan uudistaa valtionhallinnon johtamis- ja ohjausjärjestelmä vastamaan nykyaikaisen hallinnon tehtäviä, toimintaympäristön muutoksia ja moderneja toimintatapoja. Johtamisen ja ohjauksen näkökulmasta uudistuksen kohteena ovat valtionhallinnon yhteisten tavoitteiden asettaminen, virastojen ohjaus, virkamiesjohdon asema ja tehtävissä onnistumisen edellytykset sekä konsernipalvelut. Uudistuksilla vahvistetaan hallinnon yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta ja siten myös valtionhallinnon palvelu- ja työnantajakuva.

Hallintojärjestelmässä on kustannustehokkuuden näkökulmasta vielä paljon tehtävää. Tästä huolimatta kestävyysvajeen kuromisen näkökulmasta hallinnollis-rakenteellisilla uudistuksilla ei ole saavutettavissa nopeita kustannushyötyjä. Lisäksi osa ehdotettavista uudistuksista edellyttää toteutuakseen alkuinvestointeja. Erityisesti alkuinvestointeja edellyttää mm. tietojärjestelmien yhtenäistäminen. Esitetyillä toimenpiteillä on kuitenkin mahdollista saada aikaan säästöjä ilman, että palvelujen määrä tai laatu vaarantuu. Säästöt syntyvät toimintatapoja ja hallintorakenteita kehittämällä sen sijaan, että kaikista kohteista leikataan ns. ”juustohöyläperiaatteella”.

ICT – toimintojen kehittymisen ohella merkittävimmät taloudelliset säästöt voidaan aikaansaada hallintorakenteiden keventämisestä ja päällekkäisyyksien poistamisesta sekä toimitilakustannuksista. Pidem-

mällä aikajänteellä uudistukset mahdollistavat myös palvelujen tuottamisen pienemmällä henkilöstömäärällä, jolloin myös säästöpotentiaali kasvaa entisestään.

Inhimillisten voimavarojen merkitys läpi koko muutosten kohteena olevan virkamiehistön on tässä työssä tunnistettu ns. kriittiseksi menestystekijäksi niin muutosten läpiviennin kuin ylipäänsä vaikuttavan ja tuloksellisen toiminnan näkökulmasta.

Esitetyt toimenpiteet tukevat osaltaan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman toteutumista sekä luovat edellytyksiä KEHU – hankkeen toimeenpanolle riippumatta siitä, miten ja missä muodossa keskushallintouudistusta ryhdytään toteuttamaan.

Esitykseen sisältyvistä kehittämiskohteista osaan on tehty jo aiemmin selvitys- ja kehittämistyötä, jota voidaan jatkossa hyödyntää. Tämän esityksen tavoitteena on ollut koota riittävästi vaikuttava ja nopeasti toteutettavissa oleva uudistusten kokonaisuus ja määritellä sille selvät painopistealueet.

Välttämättömät rakenteelliset ja hallinnolliset muutokset valtion keskus- ja aluehallinnon toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi on tässä esityksessä jaettu seuraavien kahden toimenpidetokokonaisuuden alle:

- Valtion ohjaus- ja johtamisjärjestelmän uudistaminen
- Digitalisaation avulla kohti tehokkaita palveluita ja rakenteellisia uudistuksia julkisessa hallinnossa

Osa näistä esityksistä on jo linjattu puolueiden puheenjohtajien tapaamisessa (sekstetti) 8.11.2013. Nämä linjaukset olen huomioinut esitysten toimeenpanoa koskevissa kohdissa.

Lopuksi haluan lausua lämpimät kiitokset valmisteluryhmälle sekä kahdelle alatyöryhmälle. Ilman tuon sitoutuneen joukon asiantuntevaa näkemystä ja asioita eteenpäin vievää ”sparrausta” esityksen tekeminen ei olisi ollut mahdollista. Kiitos myös kollegoille tuestanne ja luottamuksestanne työtäni kohtaan.

Helsinki 15.11.2013

Kunnioittavasti,

Selvityshenkilö

Kansliapäällikkö Päivi Nerg

TOIMENPIDE-ESITYKSET

Yhteenveto: 1. Valtion ohjaus- ja johtamisjärjestelmän uudistaminen

Nro	Toimenpide	Päävastuu	Inv. tarve M€	Rapo tav. M€
1.	Valtion ohjaus- ja johtamisjärjestelmän uudistaminen - 1.1. KEHU – hanke ja sen toimeenpano - 1.2. Valtioneuvoston ylimmän virkamiesjohdon virka- ja tehtävärakenteen kokonaisuudistus - 1.3. Käynnistetään hallinnonalojen välisten tehtävien tarkastelu ja tarvittavien muutosten tekeminen - 1.4. Käynnistetään selvitys valtion keskus- ja aluehallinnon virastorakenteen yhdenmukaistamiseksi ja virtaviivaistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä - 1.5. Rakenteelliset-hallinnolliset toimenpiteet (5 kpl) - o 1. Käynnistetään eräiden valtion tietohallinnon tehtävien kokoamiseen tarvittavat valmistelevat toimenpiteet - o 2. Valtion vahingonkorvaustoiminta keskitetään Valtiokonttoriin tarkentaen aikaisemmin HALKE:ssä käsiteltyä esitystä - o 3. Selvitetään eräiden muutoksenhakulautakuntien yhdistämismahdollisuudet (Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta, Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta, Opintotuen muutoksenhakulautakunta) STM:n hallinnonalalle - o 4. Keskitetään valtion täytäntöönpanokelpoisten saatavien perintä Oikeusrekisterikeskukseen - o 5. Valtuutettujen kokoaminen yhteen (Tasa-arvovaltuutettu, lapsiasiainvaltuutettu ja vähemmistövaltuutettu kootaan yhteen ja mahdollisuuksien mukaan samoihin tiloihin) - 1.6. Virastojen johtamisrakenteiden selkiyttäminen ja tarpeellisten säädösmuutosten toteuttaminen kullakin hallinnonalalla - 1.7. Korjataan valtion konsernipalvelujen toiminnassa havaitut epäkohdat ja vahvistetaan hyviksi havaitujen toimintamallien käyttöä laajemmin ko. palveluiden yhteydessä (mm. Senaatti, Hansel, Palkeet, Tori) - 1.8. Tehtävien kriittinen tarkastelu ja arviointi osana johtamista ja toiminnan kehittämistä - 1.9. Aluehallinnon kehittäminen: aluehallintovirastojen, maistraattien, ELY – keskusten ja TE -toimistojen toiminnan ja rakenteiden kehittäminen lähitulevaisuudessa	VNK VM VNK KP kokous VM VM STM OM OM VM VM koko VN KP kokous	-	0,5 10 + 3 10 – 15⁶

⁶ Toimitilat

1. Valtion ohjaus- ja johtamisjärjestelmän uudistaminen

1.1. KEHU – hanke ja sen toimeenpano

Esityksen substanssiydin:

Valtioneuvosto asettaa parlamentaarisen komitean valmistelemaan yhtenäisemmän valtioneuvostokokonaisuuden rakennetta. Määräaika komitean työlle on 31.1.2015 ja sen tulee antaa väliraportti työstään kesällä 2014.

Perustetaan valtioneuvoston kanslian yhteyteen valtioneuvoston hallintoyksikkö, johon keskitetään ministeriöiden yhteiset hallinto- ja palvelutoiminnot. Valtioneuvoston kanslia johtaa kansliapäällikkökouksen ohjauksessa yhdistettävien kokonaisuuksien muodostamisen toimeenpanoa kaikkia ministeriöitä osallistaen. Esitys tehtävistä, tehtäväjaosta ja määrärahasiirroista tuodaan sekstetille 30.4.2014 mennessä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Lopputuote:

Valtioneuvostosta muodostuu toiminnallisesti ja taloudellisesti nykyistä yhtenäisempi rakenteellinen kokonaisuus seuraavasta hallituskaudesta 2015 alkaen. Aikataulu: D, toimenpiteen lopullisesta muodosta ja sisällöstä päättäminen jää seuraaviin hallitusneuvotteluihin.

Asia on hyväksytty yllä kuvatussa muodossa puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013. Ei Taustoittavia liitteitä.

1.2. Valtioneuvoston ylimmän virkamiesjohdon virka- ja tehtävärakenteen kokonaisuudistus

Esityksen substanssiydin:

Uudistuksen myötä valtionhallinnon ylin johto, 130 virkamiestä, muodostaa valtionhallinnon yhteisen johdon foorumin, jota tuetaan tarkoituksenmukaisella virka- ja tehtävärakenteella ja kehittämistoimilla. Foorumin piiriin kuuluvia johtajia, virkoja ja tehtäviä johdetaan ja kehitetään valtioneuvoston yhteisenä voimavarana ja siten varmistetaan johdon liikkuvuus tehtävien välillä valtionhallinnossa. Kehittämistä ohjaa yhteinen näkemys johtamistehtävien ammattimaisesta sisällöstä ja niiden vaatimuksista ja siitä, miten johdon asema ja palvelussuhteet, rekrytointi, ura-ajattelu ja kehittäminen sekä suorituksen johtaminen kytkeytyvät yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Uudistuksella ei ole välittömiä kustannusvaikutuksia. Toteutuessaan uudistus vahvistaa ammattimaista, yhteistä johtamiskulttuuria ja poikkihallinnollisuutta ja siten vaikuttaa myönteisesti myös valtionhallinnon tuottavuuteen.

Lopputuote:

Valtiovarainministeriö valmistelee ehdotuksen valtionhallinnon ylimmän johdon virka- ja tehtävärakenteen uudistamisesta vuoden 2014 aikana siten, että hallituksen esitys on mahdollista antaa vielä kuluvan hallituskauden aikana. Esitystä valmistellaan osana kohdassa 1.1. määritellyn parlamentaarisen komitean työtä.

Asia on hyväksytty yllä kuvatussa muodossa puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013.

Varauma (UM): *Ulkoasiainministeriöllä on yhtenäinen, erittäin toimiva ja säilytettävä koko hallinnon alaa koskeva virkarakenne ja rotaatiojärjestelmä, jonka sisällä myös ylimmän johdon viroissa (val-*

tiosihteerit, alivaltiosihteerit) ovat henkilöt siirtyvät vielä muihin vaativiin tehtäviin hallinnonalan sisällä, useimmiten ulkomaan toimipisteisiimme suurlähettiläiksi.

Taustoittava liite 1.

1.3. Käynnistetään hallinnonalojen välisten tehtävien tarkastelu ja tarvittavien muutosten tekeminen

Esityksen substanssiydin:

Osana kohdassa 1.1. määritellyn parlamentaarisen komitean työtä käydään läpi kaikki ne ministeriöiden väliset tehtävä- ja vastuujakokysymykset, jotka viime vuosina ovat olleet esillä sekä ministeriöiden välillä bilateraalisesti että koko valtioneuvostotasolla esimerkiksi vaikuttavuus- ja tuloksellisuushankkeen yhteydessä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Lopputuote:

Valtioneuvoston rakenne ja sisäinen tehtäväjako mahdollistavat aikaisempaa vaikuttavamman ja kustannustehokkaamman toiminnan. Uusi VNOS ottaa aikaisempaa paremmin huomioon muuttuneen toimintaympäristön ja sen edellyttämät toimivaltamuutokset. Ministeriöiden tehtävien väliset rajapinnat on käyty läpi ja mahdolliset päällekkäisyydet tai riskit päällekkäiseen toimintaan on poistettu.

Aikataulu: toimenpiteen lopullisesta muodosta ja sisällöstä päättäminen jää seuraaviin hallitusneuvotteluihin.

Asia on hyväksytty yllä kuvatussa muodossa puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013. Ei Taustoittavia liitteitä.

1.4. Käynnistetään selvitys valtion keskus- ja aluehallinnon virastorakenteen yhdenmukaistamiseksi ja virtaviivaistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Esityksen substanssiydin:

Valtionhallinto muodostuu yli 200 yksiköstä. Keskus- ja aluehallinnon rakenteet ovat muodostuneet aikojen saatossa ilman, että niitä on voitu tarkastella yhteen sovittaen sen enempää horisontaalisesti kuin vertikaalisestikaan.

Kattavan nykytilan arvioinnin perusteella selvitystyön yhteydessä tulee tehdä esitys yleisistä rakenteellisista ratkaisuista ja toimintamalleista, joita soveltaen voitaisiin linjata yleiset periaatteet läpi koko virastokentän. Keskeisenä tavoitteena tässä työssä tulee olla yhteisten prosessien, toimintatapojen ja arviointikriteerien läpikäynti ja niiden löytäminen ja uusien esittäminen.

Virastorakenteiden selkiyttämällä ottaen huomioon niin toiminnallis-taloudelliset vastuut kuin liittymäpinnat muuhun virastorakenteeseen on mahdollista tehostaa toimintaa. Mikäli samalla joustavoitetaan valtionhallinnon välistä suoritustuotantoa, on mahdollista löytää tuottavuushyötyjä. Virastot voivat parhaimmillaan tuottaa toisilleen osia eri palveluprosessien ketjuista.

Tutkimuslaitosten osalta selvityksestä rajataan ulos ns. TULA – uudistuksen yhteydessä tehdyt linjaukset ja niiden toimeenpano. Selvityksessä tulee kuitenkin tarkastella virastoina toimivien tutkimuslaitosten asiantuntija- ja viranomaistehtäviä, joita ei TULA – uudistuksen yhteydessä käsitelty.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Lopputuote:

Kansliapäällikkökokous organisoi em. selvitystyön. Määräaika selvitykselle on 30.5.2014.

Selvitystyön käynnistäminen on hyväksytty puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013.

Ei taustoittavia liitteitä.

1.5. Rakenteellis-hallinnolliset toimenpiteet (5 kpl)

Osana valtion keskus- ja aluehallinnon virastorakenteen yhdenmukaistamiseksi ja virtaviivaistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä pannaan toimeen seuraavat rakenteellis-hallinnolliset toimenpiteet:

Esityksen substanssiydin:

1) Käynnistetään eräiden valtion tietohallinnon tehtävien kokoamiseen tarvittavat valmistelevat toimenpiteet.

Valmistelutyöstä vastaa valtiovarainministeriö (Julk ICT ja KAO) ja se tehdään tiiviissä yhteistyössä ainakin maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan ehdotus palveluyksikön perustamisesta Väestörekisterikeskukseen. Ensimmäisen vaiheen tulee olla valmis 1.2.2014. Toisessa vaiheessa valmistellaan ehdotus näiden tehtävien ja palvelujen rahoituksen, ohjauksen ja hoitamisen organisoinnista yhteen toimivaltaisen viranomaiseen. Toisen vaiheen valmistelutyön lopputulosten tulee olla valmiina viimeistään 30.5.2014.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Lopputuote:

Väestörekisterikeskuksen tehtäväksi annetaan vastata Kansallisen palveluarkkitehtuurin toimeenpanosta valtiovarainministeriön ohjauksessa. Tätä tehtävää varten Väestörekisterikeskukseen perustetaan operatiivinen vastuuyksikkö. Kansallisen palveluarkkitehtuurin kustannustehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi ohjelman riittävä resursointi taataan siten, että valtiovarainministeriön ohjaustehtäviin ja toimeenpanosta vastaavan viraston käyttöön kiinnitetään alkuvaiheessa 15 henkilötövuoden suuruinen työpanos. Toimeenpanon edetessä tarkastellaan uudelleen tarvittavan henkilötöpanoksen suuruutta.

Kokoamistyön käynnistäminen on hyväksytty puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013 ja tarkemmin esitystä on käsitelty talouspoliittisen ministerivaliokunnan kokouksessa 19.11.2013.

Taustoittava liite 2.

Esityksen substanssiydin:

2) Valtion vahingonkorvaustoiminta keskitetään Valtiokonttoriin tarkentaen aikaisemmin HALKE:ssa käsiteltyä esitystä

Valtion vahingonkorvaustoiminta keskitetään HALKE:ssa jo esillä olleessa laajuudessa (ilman HVT – siirtoja). Lisäksi Valtiokonttori veloitetaan aloittamaan laajemman keskittämisen selvittäminen. Valmistelu tehdään valtiovarainministeriön johdolla yhteistyössä muiden asianosaisten ministeriöiden kanssa.

Valtioon kohdistuvien vahingonkorvausvaatimusten hoito on tällä hetkellä hajautettu kulloinkin sen viranomaisen tehtäväksi, jolle asia luonteensa puolesta kuuluu tai jolle asian käsittely on säädöstösalla määrätty. Valtion vahingonkorvaustoimintaa keskittämällä vahingonkorvausvaateiden käsittely voitaisiin saada entistä yhdenmukaisemmaksi siten, että keskenään samanlaisissa tapauksissa korvaukset tosiasiallisesti määrättäisiin samalla tavoin riippumatta vahingon aiheuttaneesta viranomaisesta. Lisäksi vahingonkorvaustoiminta voitaisiin saada tarkoituksenmukaisemmaksi ja kustannustehokkaammaksi. Vahingonkorvaustoimintaa on ollut tarkoitus keskittää Valtiokonttoriin, joka muutoinkin hoitaa huomattavan osan valtion vahingonkorvauksista.

Keskittäminen on hyväksytty puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013.

Taustoittava liite 3.

Esityksen substanssiydin:

3) Selvitetään eräiden muutoksenhakulautakuntien yhdistämismahdollisuudet (Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta, Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta, Opintotuen muutoksenhakulautakunta) STM:n hallinnonalalle.

Valmistelutyötä johtaa sosiaali- ja terveysministeriö (vakuutusosasto) ja se tehdään tiiviissä yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Uudistukset voisivat tulla voimaan 2017/2018.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Loppuote:

Muutoksenhakulautakunnat yhdistyvät.

Selvityksen käynnistäminen on hyväksytty puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013.

Taustoittava liite 4.

Esityksen substanssiydin:

4) Keskitetään valtion täytäntöönpanokelpoisten saatavien perintä Oikeusrekisterikeskukseen

Tavoitteena on keskittää kaikki valtion täytäntöönpanokelpoiset rikosperusteiset saatavat ja hallinnolliset seuraamusmaksut oikeusministeriön hallinnonalalla toimivan Oikeusrekisterikeskuksen perittäväksi. Oikeusrekisterikeskus hoitaa nykyisin varallisuusrangaistusten ja menettämisseuraamusten täytäntöönpanon sekä eräiden muiden valtiolle tulevien korvausten ja maksujen perinnän ja käy parhaillaan verohallinnon kanssa neuvotteluja verohallinnon tuomiosaatavien perimisen siirtämistä hoidettavakseen. Samanlaisia täytäntöönpanokelpoisia saatavia on mm. tullilaitoksessa.

Selvitystyötä johtaa oikeusministeriö yhteistyössä ORK:n kanssa. Perusselvityksen jälkeen jatketaan neuvotteluilla VM:n ja kohdevirastojen ja ministeriöiden kanssa siirtomahdollisuuksista ja aikatauluista. Käynnistetään asiaa koskeva säädösvalmistelu ja henkilöstömuutokset.

Ensimmäisessä vaiheessa selvitetään valtion perimiskelpoiset, massaluonteiset saatavat sekä ORK:n tietojärjestelmät ja toimintaprosessin mahdollisuudet ottaa vastaan uusia tehtäviä ja tehtäväsiirtojen

edellyttämät henkilöstömuutokset. Selvityksen tulee olla valmis 30.5.2014. Tämän jälkeen valmistellaan sekä tarvittavat säädösmuutokset että henkilöstömuutokset. Muutos tulee voimaan 1.1.2015.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä tarkasti arvioitavissa. Tässä vaiheessa voidaan esittää karkeana arviona, että henkilötövuosien säästö koko valtiohallinnon osalta olisi 10 henkilötövuotta (a 50 000 euroa) eli vuotuinen säästö olisi 500 000 euroa. Hanke tehostaa hajanaisesti järjestettyä rikosperusteisten saatavien perimistä merkittävästi.

Lopputuote:

Valtion perimisasioiden riittävä keskittäminen ORK:een.

Keskittämisen käynnistäminen on hyväksytty puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013.

Taustoittava liite 5.

Esityksen substanssidiin:

5) Valtuutettujen kokoaminen yhteen

Tasa-arvovaltuutettu, lapsiasiainvaltuutettu ja vähemmistövaltuutettu kootaan oikeusministeriön yhteyteen ja mahdollisuuksien mukaan samoihin tiloihin.

Ensimmäisessä vaiheessa selvitetään mahdollisuudet valtuutettujen keskittämiseksi sekä alustavat resurssivaikutukset. Ensimmäisen vaiheen valmistelutyön lopputulosten tulee olla valmiina viimeistään lokakuun 2014 loppuun mennessä.

Toisessa vaiheessa valmistellaan ensimmäisen vaiheen selvitystyön perusteella ehdotus näiden tehtävien ja palvelujen rahoituksen, ohjauksen ja hoitamisen organisoinnista oikeusministeriön hallinnonalalle. Valmistelussa selvitetään ehdotusten toteuttamisen edellyttämät vaikutukset lainsäädäntöön. Toisen vaiheen valmistelutyön lopputulosten tulee olla valmiina viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä.

Valmistelutyötä johtaa oikeusministeriö ja se tehdään tiiviissä yhteistyössä mm. sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäasiainministeriön kanssa.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä tarkasti arvioitavissa. Valtuutettujen keskittäminen oikeusministeriön hallinnonalalle mahdollistaa yhtenevien hallinnollisten toimintaperiaatteiden käyttöönoton ja selkeämmän näkyvyyden ulospäin. Synergiaetuja ja mahdollisesti säästöjä syntyisi mm. huonetiloissa (yhteiset kokoushuoneet).

Lopputuote:

Valtuutetut on koottu yhteen.

Kokoaminen on hyväksytty talouspoliittisen ministerivaliokunnan kokouksessa 14.11.2013 osana vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman toimeenpanoa koskevia linjauksia.

Ei taustoittavia liitteitä.

1.6. Virastojen johtamisrakenteiden selkiyttäminen ja tarpeellisten säädösmuutosten toteuttaminen kullakin hallinnonalalla

Esityksen substanssidiin:

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosuunnitelman laatimisen yhteydessä yhtenä kehittämisalueena on tuotu esiin virastojen ja laitosten johtaminen ja päällikön toimivalta muun muassa nimittämisessä. Virastoissa ei pääsääntöisesti ole hallitusta tai johtokuntaa, joka toimisi viraston päällikön yläpuolella. Yksi mahdollisuus on kehittää valta- ja vastuusuhteita lähemmäs joko valtionyhtiömallia tai vaihtoehtoisesti lisätä ministeriöiden suoraa määräysvaltaa mm. nimitysasioissa (yksi yli – periaate).

Rakennepoliittisen ohjelman valmistelun yhteydessä selvitettiin ministeriöiden kansliapäälliköiltä näkemyksiä ministeriöiden ja virastojen välisistä ohjaus-, valta- ja vastuusuhteista sekä virastopäällikön asemasta suhteessa ohjaavaan ministeriöön. Kyselyyn vastasi yhteensä kahdeksan kansliapäällikköä.

Enemmistö kansliapäälliköistä näkee ministeriön ja viraston suhteet varsin toimivina. Virastopäällikön asemassa suhteessa ministeriöön on kohtalaisia tai suuria ongelmia kahden kansliapäällikön mielestä. Samoin myös kahden kansliapäällikön mielestä virastojen johtamisrakenteessa on kohtalaisia tai suuria ongelmia (”olisiko valta- ja vastuusuhteita uudistettava vastaamaan valtionyhtiömallia”). Edelleen vain kahden kansliapäällikön mielestä ministeriön alaisen viraston nimittämistoimivallassa on suuria ongelmia, kun peräti viisi kansliapäällikköä on sitä mieltä, että ei ole ongelmaa lainkaan tai ongelmat ovat erittäin pieniä. Ministeriön mahdollisuudet ohjata virastoja nähtiin kohtalaisina, kolme koki ne vähintään suuriksi ja yksi pieniksi.

Ministeriön alaisten virastojen ja laitosten päälliköiden asema ja tehtävät, nimitysmenettelyt ja virastojen johtamismalli säädetään virastojen ja laitosten hallintolaeissa ja –asetuksissa. Nykyiset mallit perustuvat kunkin ministeriön valmistelemiin säännöksiin, eikä koko valtionhallinnon kattavaa yhtenäistä säädöspuitetta ole. Joillakin hallinnonaloilla (esim. TEM) on laajasti käytössä virastokohtaiset johtokunnat kun taas useimmilla hallinnonaloilla niitä ei ole lainkaan.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa. Mahdolliset kustannusvaikutukset tulevat välillisesti mm. toiminnan tehostumisen kautta.

Lopputuote:

Selvitetään VM:n johdolla virastojen ja laitosten johtamisrakenteiden laajemmat uudistamistarpeet. Ministeriöt toteuttavat tarvittavat muutokset omilla hallinnonaloillaan.

Hallitus antaa toimenpiteen jatkovalmistelua ohjaavan linjauksen 11/2013 ja valmistautuu päättämään toimenpiteen sisällöstä 3/2014.

Ei taustoittavia liitteitä.

1.7. Korjataan valtion konsernipalvelujen toiminnassa havaitut epäkohdat ja vahvistetaan hyviksi havaittujen toimintamallien käyttöä laajemmin ko. palveluiden yhteydessä (mm. Senaatti, Hansel, Palkeet, Tori)

Esityksen substanssidiin:

Uudistetaan nykyisten (Palkeet, Senaatti-kiinteistöt, Haus ja Hansel) ja uusien (TORI, Stuve) valtion yhteisten palvelutuottajien ohjaus perustamalla ohjaavan ministeriön tueksi poikkihallinnollinen valtion yhteisten palvelujen ohjausryhmä. Ohjausryhmän tehtävänä on varmistua siitä, että palvelujen tuottajien toiminnan laatu, vaikuttavuus ja kustannuskehitys kestävät aidon ja läpinäkyvän vertailun muiden vas-

taavien toimijoiden kanssa sekä tehdä kehittämis ehdotuksia toiminnan ja toimintamallien edelleen kehittämiseksi.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä tarkasti arvioitavissa. Mahdolliset säästöt syntyvät ensisijaisesti toimitilakustannusten alenemisen kautta (jopa 10 – 15 M€), mutta välillisesti myös mm. toiminnan tehostumisen kautta.

Lopputuote:

Yhdenmukaisempi ohjaus ja uusi ohjauksen instrumentti. Tavoitteena on tehostaa palvelujen tuotantoa, varmistaa palvelujen haluttu laatu sekä kehittää palvelujen laajuutta ja sisältöä. Tarkoituksena on myös levittää hyviä käytäntöjä palveluntuottajien kesken mm. sopimusmalleista jne. sekä varmistaa palvelujen tuottajien keskinäinen työnjako.

Ei taustoittavia liitteitä.

1.8. Tehtävien kriittinen tarkastelu ja arviointi osana johtamista ja toiminnan kehittämistä

Esityksen substanssiydin:

Ministeriöt vastaavat toimintojen ja tehtävien jatkuvasta ja ennakoivasta kehittämisestä ja uudistamisesta siten, että tehtäviä ja palveluita on mahdollista hoitaa vaikuttavasti ja tuloksellisesti myös tulevaisuudessa.

Uusia tehtäviä määritellessään tai säätäessään ministeriöt ovat velvollisia esittämään vastaavan resurssimäärän verran tehtävistä ja velvoitteista luopumisia. Velvoite koskee niin hallinnonalan omille toimijoille asetettavia velvoitteita kuin yrityksille ja kunnille asetettavia velvoitteita.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa. Vaikutukset syntyvät jatkuvan tehtävien ja velvoitteiden kumulatiivisen kertymän pysähtymisen kautta.

Lopputuote:

Ministeriöt hyödyntävät hallinnonalojen tulosohtauksessa ydintoimintoanalyysimallia etsittäessä toiminnallista ja taloudellista liikkumavaraa valtionhallinnon toiminnoista.

Tehtävien ja velvoitteiden määrän kasvu pysähtyy.

Ei taustoittavia liitteitä.

1.9. Aluehallinnon kehittäminen: aluehallintovirastojen, maistraattien, ELY – keskusten ja TE -toimistojen toiminnan ja rakenteiden kehittäminen lähitulevaisuudessa

Esityksen substanssiydin:

Käynnistetään selvitys aluehallinnon virastorakenteen ja toimintamallien yhdenmukaistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Tarkempi kuvaus selvityksen painopisteistä muodostuu osana organisointimallia.

Organisointimallia valmisteltaessa tulee erityisesti huomioida mm. seuraavat näkökohdat:

1. nykyiset ja tiedossa olevat muutoshankkeet,
2. mahdolliset uudet rakenteet,
3. nykyinen johtamis- ja ohjausjärjestelmä,

4. aluekehittämisen kokonaiskuva

Hallinnollis-rakenteellisten uudistusten painopistealue käsittää tällä hetkellä 15 ELY -keskusta, 15 TE -toimistoa, 6 aluehallintovirastoa ja 11 maistraattia.

Tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää kaikkien julkishallinnon tehtäväalueiden ohjausta ja koko hallinnon toimintaa nykyisestä – koko Suomen järjestelmässä. Uudistuksella tulee selkeyttää olennaisesti hallinnon rakenteita, vähentää päällekkäistä työtä ja luoda merkittävästi nykyistä paremmat edellytykset toiminnan tehostamiselle ja tuottavuuden parantamiselle tulevaisuudessa.

Esitettävien muutosten tulee mahdollistaa muun muassa resurssien nykyistä joustavampi käyttö ja lisätä toiminnan yhdenmukaisuutta niin valtakunnallisesti kuin eri hallinnonalojen välillä. Uuden aluehallintorakenteen tulee mahdollistaa myös resurssien ja asiantuntemuksen turvaaminen tiettyjen priorisoitujen ja kriittisten tehtävien hoitamiseen (mm. tietyt valtakunnallista organisointia ja toimivaltaa edellyttävät asiat).

Esitystä valmisteltaessa on välttämätöntä huomioida myös kuntarakenteen uudistuminen, erilaiset aluejaot ja niihin kohdistuvat muutospaineet (mm. maakuntien asema ja lukumäärä).

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Lopputuote:

Kansliapäällikkökokous tekee ehdotuksen selvityksen organisointimalliksi. Organisointimalli tuodaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsiteltäväksi 31.1.2014 mennessä.

Tavoitteena on uuden aluehallintorakenteen voimaantulo vuoden 2017 alussa.

Selvityksen käynnistäminen on hyväksytty puolueiden puheenjohtajien kokouksessa 8.11.2013.

2. Digitalisaation avulla kohti tehokkaita palveluita ja rakenteellisia uudistuksia julkisessa hallinnossa

Valtionhallinnossa ei ole ulosmitattu kaikkia digitalisaation mahdollisuuksia. Olemassa olevia tietovarantoja tulee voida hyödyntää paremmin. Useita suurivolyymisia tietovirtoja hoidetaan edelleen paperilla. Tietojen keräämisen reaaliaikaisuutta voidaan lisätä. Sähköisissä palveluissa on edelleen runsaasti mahdollisuuksia. Kaikissa muutoksissa tulee huomioida koko julkisen hallinnon ja myös muun yhteiskunnan tarpeet ja mahdollisuudet. Digitalisaatio on mahdollistaja ja esteiden poistaja. Rakenteita ja toimintatapoja voidaan muuttaa helpommin, kun tieto ei ole sidottu aikaan ja paikkaan ja se on helposti saatavissa. Alla olevat ehdotukset ovat nousseet esille eri työryhmissä ja kehittämishankkeissa (esim. ICT2015, SAdE). Ne on tunnistettu uusin tehokkaampien toimintatapojen mahdollistajiksi.

2.1. Yhteisen julkisen käyntiasiakaspalvelun rakentaminen

Esityksen substanssiydin:

Luodaan koko maan (pl. Ahvenanmaa) kattava kuntien ylläpitämä palvelupisteverkko, jossa asiakas saa yhden luukun periaatteella ainakin kuntien, poliisin lupahallinnon, työ- ja elinkeinotoimistojen mukaan lukien työvoiman palvelukeskukset, maistraattien, Verohallinnon ja Kansaneläkelaitoksen asiakaspalvelut. Pisteissä ohjataan asiakkaat ensisijaisesti käyttämään sähköisiä palveluja itsepalveluna. Mikäli substanssiosaamista edellyttävää palvelua tarvitaan, viranomaisen omat asiantuntijat antavat palvelun etäyhteydellä. Toimijakohtaiset toimipisteverkot uudistetaan, kun niihin ei kohdistu tältä osin vaatimusta asiakaspalvelun saavutettavuuden takaamisesta.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Esityksen taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa. Liitemuistiossa 6 on esitetty asiaa valmistelleen työryhmän arvioita esityksen taloudellisista vaikutuksista. Eri hallinnonalojen arviot siitä, ovatko esitetyt säästöt aidosti realisoitavissa esitetyssä mallissa poikkeavat kuitenkin työryhmän esityksestä. Toimintatapaa pidetään yleisesti hyvänä ja kannatettavana. Todellisuudessa hankkeesta aidosti saatavissa oleva säästövaikutus tulee kuitenkin vielä tarkemmin analysoida.

Lopputuote:

Ehdotusta pilotoidaan. Pilotoinnin aikana määritellään myös tarkemmin asian jatkovalmistelua linjaava toimeksianto. Pilotoinnin yhteydessä tulee erityisesti arvioida ehdotuksen vaikutuksia valtion viranomaisten omiin rakenteisiin, kuntiin sekä em. tahoille mahdollisesti syntyviin säästöihin, lisäkustannuksiin ja kaikkiin muihin resurssien käyttöön ja kohdentamiseen liittyviin näkökulmiin (kustannusvaikutusanalyysi). Pilotoinnin yhteydessä tulee arvioida myös sitä, miten ja millä velvoittavuudella hankkeen toimeenpanosta tulee säästää tai määrätä tarkoituksenmukaisimman lopputuloksen saavuttamiseksi.

Pilotoinnin ja sen perusteella tehdyn jatkolinjauksen jälkeen on parhaimmillaan toteutettavissa palvelupisteverkko, jossa asiakas saa yhden luukun periaatteella ainakin kuntien, poliisin lupahallinnon, työ- ja elinkeinotoimistojen mukaan lukien työvoiman palvelukeskukset, maistraattien, Verohallinnon ja Kansaneläkelaitoksen asiakaspalvelut.

Aikataulu: hallitus päättää toimenpiteen sisällöstä 11/2013. Asiaa on käsitelty useita kertoja mm. hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä.

Taustoittava liite 6.

Muut kohdan 2. lopputuotteet/käynnistettävät toimenpiteet:

Otsikko	Pää- vastuu	Inv. tarve M€	Rapo. tav. M€
2.1. Yhteisen julkisen käyntiasiakaspalvelun rakentaminen	VM		
2.2. Sähköistetään ja oikaistaan tietovirtoja - automatisoidaan paperimuodossa olevia suurivolyymisiä prosesseja kuten tilinpäätöstietojen raportointi viranomaisille (XBRL) - julkiset hankinnat (PEPPOL) - korvataan asiakaskirjeet sähköisellä viestillä (Asiointitili sekä yrityksille että kansalaisille) - Kuntatieto-ohjelmassa rationalisoidaan valtion ja kuntien välisiä tietovirtoja	VM	3-4 milj 1-2 milj 2,3 milj 5 milj kun- nat 14,5 milj.	10-20 milj 10-20 milj 3,5 milj 0,15 milj kun- nat 15,7 milj.
2.3. Perustetaan reaaliaikainen ansiorekisteri - Veroon perustettavaan rekisteriin kootaan ajantasaisesti tiedot palkoista, palkkioista ja muista maksuista - rekisteriä hyödynnetään laajasti koko julkisessa hallinnossa esimerkiksi sosiaalihuollon prosesseissa - rekisteriä käytetään myös tilastolliseen seurantaan kuten verokertymä veronsaajille	VM/V O/Vero		
2.4. Sähköisestä kanavasta houkuttelevin ja jois- sain tapauksissa ainoa asiointikanava - Velvoitetaan viranomaiset tuottamaan vielä puuttuvat suurivolyymiset asiointipalvelut sähköiseen kanavaan ja valitaan 20-30 palvelua, joissa tarjotaan sähköistä kanavaa ainoana asiointiväylänä. Liikkeelle lähdetään yritysten, yhdistysten ja muiden yhteisöjen palveluista	VM/T EM	10- 20 milj	60-80 milj
2.5. Vahvistetaan yritysten verkkopalveluja rakennepoliittisten toimien tueksi	TEM	10 milj.	15-20 milj.

Taulukossa esitetty investointitarve on kertainvestointi ja rapo – tavoite kuvaa investoinnin myötä jatkossa vuosittain saatavaa säästöä.